

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

1 juni 2017

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

**om het buitenlandbeleid ten aanzien van het
Koninkrijk Saoedi-Arabië te herzien**

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE
VOOR DE BUITENLANDSE BETREKKINGEN
UITGEBRACHT DOOR
MEVROUW **An CAPOEN**

Zie:

Doc 54 **2055/ (2015/2016):**

001: Voorstel van resolutie van de heren De Vriendt en Hellings c.s.
002 tot 006: Amendementen.

Zie ook:

008: Tekst aangenomen door de commissie.

**TER VERVANGING VAN HET VROEGER RONDGEDEELDE
STUK**

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

1er juin 2017

PROPOSITION DE RÉSOLUTION

**visant à reconsidérer la politique étrangère à
l'égard du Royaume d'Arabie saoudite**

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION
DES RELATIONS EXTÉRIEURES
PAR
MME **An CAPOEN**

Voir:

Doc 54 **2055/ (2015/2016):**

001: Proposition de résolution de MM. De Vriendt et Hellings et consorts.
002 à 006: Amendements.

Voir aussi:

008: Texte adopté par la commission.

**EN REMPLACEMENT DU DOCUMENT DISTRIBUÉ
PRÉCÉDEMMENT**

**Samenstelling van de commissie op de datum van indiening van het verslag/
Composition de la commission à la date de dépôt du rapport**
Voorzitter/Président: Dirk Van der Maelen

A. — Vaste leden / Titulaires:

N-VA	Rita Bellens, An Capoen, Peter De Roover, Peter Luykx
PS	Philippe Blanchart, Stéphane Crusnière, Gwenaëlle Grovonius
MR	Jean-Jacques Flahaux, Kattrin Jadin, Richard Miller
CD&V	Els Van Hoof, Vincent Van Peteghem
Open Vld	Annemie Turtelboom, Tim Vandenput
sp.a	Dirk Van der Maelen
Ecolo-Groen	Wouter De Vriendt
cdH	Georges Dallemagne

B. — Plaatsvervangers / Suppléants:

Karolien Grosemans, Johan Klaps, Koen Metsu, Yoleen Van Camp, Brecht Vermeulen
Nawal Ben Hamou, Frédéric Daerden, Sébastien Pirlot, Özlem Özen
Denis Ducarme, Philippe Goffin, N. Benoît Piedboeuf
Leen Dierick, Raf Terwingen, Veli Yüksel
Patricia Ceysens, Patrick Dewael, Dirk Van Mechelen
Maya Detiège, Fatma Pehlivan
Benoit Hellings, Evita Willaert
Francis Delpérée, Vanessa Matz

C. — Niet-stemgerechtigd lid / Membre sans voix délibérative:

DéFI	Véronique Caprasse
------	--------------------

N-VA	:	Nieuw-Vlaamse Alliantie
PS	:	Parti Socialiste
MR	:	Mouvement Réformateur
CD&V	:	Christen-Democratisch en Vlaams
Open Vld	:	Open Vlaamse liberalen en democraten
sp.a	:	socialistische partij anders
Ecolo-Groen	:	Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales – Groen
cdH	:	centre démocrate Humaniste
VB	:	Vlaams Belang
PTB-GO!	:	Parti du Travail de Belgique – Gauche d'Ouverture
DéFI	:	Démocrate Fédéraliste Indépendant
PP	:	Parti Populaire
Vuye&Wouters	:	Vuye&Wouters

Afkortingen bij de nummering van de publicaties:

DOC 54 0000/000:	Parlementair document van de 54 ^e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer
QRVA:	Schriftelijke Vragen en Antwoorden
CRIV:	Voorlopige versie van het Integraal Verslag
CRABV:	Beknopt Verslag
CRIV:	Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen)
PLEN:	Plenum
COM:	Commissievergadering
MOT:	Moties tot besluit van interpellaties (beigekleurig papier)

Abréviations dans la numérotation des publications:

DOC 54 0000/000:	Document parlementaire de la 54 ^e législature, suivi du n° de base et du n° consécutif
QRVA:	Questions et Réponses écrites
CRIV:	Version Provisoire du Compte Rendu intégral
CRABV:	Compte Rendu Analytique
CRIV:	Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes)
PLEN:	Séance plénière
COM:	Réunion de commission
MOT:	Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)

Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers

Bestellingen:
Natieplein 2
1008 Brussel
Tel.: 02/ 549 81 60
Fax: 02/549 82 74
www.dekamer.be
e-mail: publicaties@dekamer.be

De publicaties worden uitsluitend gedrukt op FSC gecertificeerd papier

Publications officielles éditées par la Chambre des représentants

Commandes:
Place de la Nation 2
1008 Bruxelles
Tél.: 02/ 549 81 60
Fax: 02/549 82 74
www.lachambre.be
courriel: publications@lachambre.be

Les publications sont imprimées exclusivement sur du papier certifié FSC

DAMES EN HEREN,

Uw commissie heeft dit voorstel van resolutie besproken tijdens haar vergaderingen van 8 november 2016 alsmede 10 en 24 januari, 9 en 16 mei 2017.

Voorts hebben gedachtewisselingen plaatsgevonden met de vice-eersteminister en minister van Buitenlandse Zaken en Europese Zaken, belast met Beliris en de Federale Culturele Instellingen (in commissie)¹, met de eerste minister (in plenaire vergadering)² alsook met de vice-eersteminister en minister van Ontwikkelingssamenwerking, Digitale Agenda, Telecom en Post (in commissie)³.

I. — PROCEDURE

Tijdens haar vergadering van 10 januari 2017 wenste de commissie het advies van de Juridische Dienst over de vraag of dit voorstel van resolutie de bevoegdheidsverdeling tussen de Federale Staat en de gewesten in acht neemt en, zo dit niet het geval is, of een verzoek om advies van de Kamer aan de gewestparlementen een oplossing zou kunnen bieden. De Juridische Dienst heeft zijn advies uitgebracht op 19 januari 2017 (bijlage 1 bij het verslag).

Nadat de commissie tijdens haar vergadering van 24 januari 2017 van dat advies kennis had genomen, wenste zij binnen een termijn van twee maanden te beschikken over het advies van de betrokken deelstaatsparlementen (zie de adviezen die zijn vervat in bijlage 2).

Tijdens de vergadering van 16 mei 2017 heeft de commissie beslist om het advies van de Juridische Dienst in te winnen over de vraag of de amendementen nrs. 47, 48 en 58, zoals gewijzigd door amendementen nrs. 63 en 64, van toepassing zijn op goederen voor tweemaal gebruik. De Juridische Dienst heeft zijn advies uitgebracht op 24 mei 2017 (bijlage 3 bij het verslag).

II. — INLEIDENDE UITEENZETTING DOOR DE HOOFDINDIENER VAN HET VOORSTEL VAN RESOLUTIE

De heer Wouter De Vriendt (Ecolo-Groen), hoofdindieners van het voorstel van resolutie, herinnert aan de nauwe politieke en economische banden die België met Saoedi-Arabië verenigen. Dat is onaanvaardbaar met

¹ CRIV 54 COM 647, blz. 30-35 (26 april 2017) en CRIV 54 COM 649 (2 mei 2017).

² CRIV 54 PLEN 165, blz. 1 tot 9 (27 april 2017).

³ CRIV 54 COM 658, blz. 1 tot 7 (9 mei 2017).

MESDAMES, MESSIEURS,

Votre commission a examiné la présente proposition de résolution au cours de ses réunions des 8 novembre 2016, 10 et 24 janvier, 9 et 16 mai 2017.

Des échanges de vues ont également eu lieu avec le vice-premier et ministre des Affaires étrangères et européennes, chargé de Beliris et des Institutions culturelles fédérales (en commission)¹, avec le premier ministre (en séance plénière)² ainsi qu'avec le vice-premier ministre et ministre de la Coopération au développement, de l'Agenda numérique, des Télécommunications et de la Poste (en commission)³.

I. — PROCÉDURE

Lors de sa réunion du 10 janvier 2017, la commission a souhaité obtenir l'avis du Service juridique sur le fait de savoir si la présente proposition de résolution respecte la répartition des compétences entre l'État fédéral et les Régions et, si tel n'est pas le cas, si une demande d'avis de la Chambre aux Parlements régionaux pouvait apporter une solution? L'avis du Service juridique a été rendu le 19 janvier 2017 (annexe 1 du rapport).

Ayant pris connaissance de cet avis lors de sa réunion du 24 janvier 2017, la commission a souhaité disposer de l'avis des Parlements des entités fédérées concernées dans un délai de deux mois (voir les avis rendus en annexe 2).

Lors de la réunion du 16 mai 2017, la commission a décidé de demander l'avis du Service juridique concernant la question de savoir si les amendements n° 47, 48 et 58, tels que modifiés par les amendements n° 63 et 64, sont d'application aux biens à double usage. L'avis du Service juridique a été rendu le 24 mai 2017 (annexe 3 du rapport).

II. — EXPOSÉ INTRODUCTIF DE L'AUTEUR PRINCIPAL DE LA PROPOSITION DE RÉSOLUTION

M. Wouter De Vriendt (Ecolo-Groen), auteur principal de la proposition de résolution, rappelle les liens politiques et économiques étroits qui unissent la Belgique à l'Arabie saoudite. Une telle situation est inadmissible

¹ CRIV 54 COM 647, p. 30-35 (26 avril 2017) et CRIV 54 COM 649 (2 mai 2017).

² CRIV 54 PLEN 165, p. 1 à 9 (27 avril 2017).

³ CRIV 54 COM 658, p. 1 à 7 (9 mai 2017).

een land dat een fundamentalistische ideologie uitdraagt en op grote schaal de mensenrechten schendt.

Zo'n land steunen is ook niet in het belang van België. De oerconservatieve interpretatie van de islam in Saoedi-Arabië heeft mee bijgedragen tot de verspreiding en normalisering van fundamentalistische ideologieën zoals die van Al-Qaeda en *Daesh*. Saoedi-Arabië is bovendien een ondemocratisch land, waar de rechten van de vrouw en van de minderheden niet worden nageleefd. Bovendien speelt Saoedi-Arabië een destabiliserende rol in het Midden-Oosten door zijn inmenging in sommige conflicten.

In dit voorstel van resolutie wordt verzocht dat de Belgische regering de handelsbetrekkingen met Saoedi-Arabië grondig onderzoekt en in afwachting bevriest. Dit gaat onder meer over handelsverdragen en economische missies. De regering wordt ook verzocht om alle wapenleveringen aan dat land te doen stopzetten, onder meer omdat deze kunnen worden ingezet in Jemen. De wapenexport naar Saoedi-Arabië bedroeg meer dan twee miljard euro tussen 2003 en 2014. Zowel Wallonië⁴ als Vlaanderen kwamen onlangs in opspraak met een levering van wapenonderdelen. Daarbij komen nog contracten met buitenlandse bedrijven waarbij de eindbestemming Saoedi-Arabië is⁵.

Het voorstel van resolutie verzoekt ook dat Belgische defensieattachés niet langer tussenpersoon zijn voor de Belgische wapenindustrie in hun contacten met de Saoedische overheid.

Voor de heer De Vriendt moeten de ethische overwegingen en mensenrechten zwaarder doorwegen dan de economische belangen op alle bestuursniveaus van België. Daarom wordt in het voorstel van resolutie ook aan de federale regering verzocht om bilaterale en multilaterale druk te zetten op Saoedi-Arabië om het tot meer respect voor de mensenrechten en voor regionale stabiliteit te bewegen.

⁴ 60 % van de totale wapenuitvoer van Wallonië heeft Saoedi-Arabië als bestemming.

⁵ De spreker spreekt onder andere van een contract uit 2014 van 4 miljard euro aan geschutskoepels met een Canadees bedrijf dat pantserwagens assembleert.

lorsqu'on sait que ce pays prône une idéologie fondamentaliste et se rend coupable de violations massives des droits de l'homme.

La Belgique n'a du reste aucun intérêt à soutenir un tel pays. L'interprétation ultraconservatrice de l'Islam adoptée en Arabie saoudite a contribué à la propagation et à la normalisation d'idéologies fondamentalistes comme celles d'Al-Qaïda et de *Daesh*. Il s'agit par ailleurs d'un pays non démocratique dans lequel les droits de la femme et des minorités sont bafoués. De par son ingérence dans certains conflits, l'Arabie saoudite joue en outre un rôle destabilisateur au Moyen-Orient.

La présente proposition de résolution demande au gouvernement belge d'examiner de manière approfondie les relations commerciales entretenues avec l'Arabie saoudite et de les geler dans l'intervalle. Sont notamment visés, les traités commerciaux et les missions économiques. Le gouvernement est également invité à faire cesser toutes les livraisons d'armes vers ce pays, notamment en raison du risque de voir celles-ci utilisées au Yémen. L'exportation d'armes vers l'Arabie saoudite représentait plus de deux milliards d'euros entre 2003 et 2014. La Wallonie⁴ et la Flandre ont toutes deux été récemment mises en cause lors d'une livraison de pièces d'armes. Il convient aussi de citer les contrats conclus avec des entreprises étrangères et portant sur des éléments dont la destination finale est l'Arabie saoudite⁵.

La présente proposition de résolution demande également que les attachés de Défense belges ne jouent plus le rôle d'intermédiaires pour l'industrie belge de l'armement dans leurs contacts avec les autorités saoudiennes.

M. De Vriendt estime que les considérations éthiques et les droits de l'homme doivent primer les intérêts économiques à tous les niveaux de pouvoir en Belgique. C'est pour ce motif que la proposition de résolution invite aussi le gouvernement fédéral à exercer des pressions sur l'Arabie saoudite, à la fois au niveau bilatéral et au niveau multilatéral, afin d'inciter celle-ci à mieux respecter les droits de l'homme et à s'investir davantage en faveur de la stabilité de la région.

⁴ 60 % de l'ensemble des armes exportées par la Wallonie sont destinées à l'Arabie saoudite.

⁵ L'intervenant songe notamment à un contrat de 4 milliards d'euros portant sur des tourelles et conclu en 2014 avec une entreprise canadienne qui assemble des véhicules blindés.

III. — ALGEMENE BESPREKING

A. Betogen van de leden

De heer Peter De Roover (N-VA) onderstreept de complexiteit van de situatie van Saoedi-Arabië, een land dat zich momenteel in een overgangperiode bevindt. De heer Mohamed Bin Salman, tweede kroonprins en Saoedisch minister van Defensie, speelt een belangrijke rol bij de hervormingen, meer bepaald op sociaal en economisch vlak. Die hervormingen – onder meer omtrent de prijs die Saoedische bevolking aan de pomp moet betalen – zouden de stabiliteit van het Saoedische regime in gevaar kunnen brengen als ze te snel worden doorgevoerd.

Voorts maakt de oorlog in Jemen duidelijk dat de militaire capaciteit van het land overschat werd, ondanks het technologisch hoogstaande Saoedische materiaal. De mensenrechtenschendingen hebben aanleiding gegeven tot een debat in de Verenigde Staten. België moet een kritische houding aannemen ten opzichte van dat conflict, alsook op het stuk van de mensenrechten in Saoedi-Arabië.

Vervolgens stelt de spreker vast dat meerdere punten van het verzoekend gedeelte betrekking hebben op gewestbevoegdheden. Hij acht het niet wenselijk alle handelsbetrekkingen met Saoedi-Arabië op te schorten.

Overigens attendeert hij op het onderscheid tussen de politieke betrekkingen, aan de ene kant, en de handelsbetrekkingen tussen de ondernemingen onderling, aan de andere kant. Het verbaast de spreker dat de indianers louter de situatie van Saoedi-Arabië in het vizier nemen, terwijl ook elders in de wereld in andere Staten de mensenrechten worden geschonden.

Saoedi-Arabië beleeft momenteel een periode van onstabiliteit als gevolg van de instorting van de prijzen op de oliemarkt en van de demografische druk door het hoge aantal jongeren binnen zijn bevolking. De uitvoervergunningen dienen dus geval per geval te worden onderzocht. Vlaanderen stelt zich ter zake enigszins terughoudend op en voorziet in een uitvoerverbod naargelang van de eindbestemming.

De spreker bepleit dan ook dat België een standpunt zou innemen dat verdere ontwikkelingen stimuleert zonder de regio onstabiel te maken, hetgeen nefaste gevolgen zou kunnen hebben voor niet alleen de Saoedische bevolking, maar voor de hele regio.

Overigens heeft België een breder kader nodig voor het bepalen van een globale visie met betrekking tot een

III. — DISCUSSION GÉNÉRALE

A. Interventions des membres

M. Peter De Roover (N-VA) souligne la complexité de la situation de l'Arabie saoudite, qui connaît pour l'instant une période de transition. M. Mohamed Bin Salman, vice-prince héritier et ministre de la Défense saoudien, joue un rôle important dans les réformes entreprises notamment sur le plan social et économique. Ces réformes – qui concernent entre autres la fixation du prix du pétrole payé par la population saoudienne – pourraient mettre en péril la stabilité du régime saoudien si elles étaient menées de manière trop rapide.

La guerre au Yémen démontre également que les capacités militaires du pays ont été surestimées malgré la qualité technologique du matériel saoudien. Les violations des droits de l'homme commises ont entraîné un débat aux États-Unis. La Belgique doit adopter une attitude critique à l'égard de ce conflit ainsi qu'en matière de droits de l'homme en Arabie saoudite.

L'orateur constate ensuite que différents points du dispositif concernent des compétences régionales. Il n'estime pas souhaitable de suspendre toutes les relations commerciales avec l'Arabie saoudite.

Il souligne par ailleurs la distinction entre les relations politiques, d'une part, et les relations commerciales, d'autre part, qu'entretiennent les entreprises entre elles. Il s'étonne du fait que les auteurs évoquent uniquement la situation de l'Arabie saoudite alors que des violations des droits de l'homme sont également commises dans d'autres États dans le monde.

L'Arabie saoudite fait face actuellement à une période d'instabilité en raison de l'effondrement du marché pétrolier et de la pression démographique due à l'importante proportion de jeunes parmi sa population. Les cas de licences d'exportation doivent donc être examinés au cas par cas. La Flandre adopte en la matière une certaine réserve et prévoit une interdiction d'exportation tenant compte du destinataire final.

L'orateur plaide dès lors pour que la Belgique adopte une position visant à encourager les évolutions tout en ne créant pas davantage d'instabilité dans la région, ce qui pourrait avoir des conséquences néfastes non seulement sur la population saoudienne mais également pour toute la région.

La Belgique a d'ailleurs besoin d'un cadre plus large pour définir une vision globale d'un large éventail de

ruime waaier aan landen en situaties. Saoedi-Arabië is immers niet het enige land waar de mensenrechten zwaar onder druk staan.

Met betrekking tot de noodzaak van een Europees optreden, meent de spreker dat men ook aandacht moet hebben voor de – soms ongewenste – gevolgen. Indien er namelijk een Europese beslissing komt, moet men er ook rekening mee houden dat die beslissing zou kunnen verschillen van het Belgische standpunt.

Tot slot verwijst de heer De Roover naar de resolutie die het Vlaams Parlement op 3 mei 2017 in dit verband heeft aangenomen⁶. Terwijl de overheid alle diplomatieke middelen moet inzetten om druk uit te oefenen op Saoedi-Arabië, zou het onverstandig zijn om alle handelsbetrekkingen met dat land stop te zetten. Handelsrelaties kunnen immers ook een manier zijn om invloed uit te oefenen.

Mevrouw Gwenaëlle Grovonius (PS) legt uit dat haar fractie blijft aandringen op een Europees embargo voor wapens en het materiaal voor dubbel gebruik met Saoedi-Arabië.

Enerzijds heeft het stemgedrag van België bij de verkiezing van Saoedi-Arabië in de Commissie voor de status van de vrouw van de Verenigde Naties op 19 april 2017 sterke reacties van verontwaardiging uitgelokt. Anderzijds dienen ruimere evaluatie en denkoefening van alle politieke, diplomatieke en economische aspecten met betrekking tot Saoedi-Arabië plaats te vinden. Op die manier kan men vermijden te vervallen in ad hoc oplossingen.

De spreekster betreurt dat de adviezen van sommige deelstaten niet ingaan op de grond van de zaak. Mogelijk heeft dit te maken met de algemene teneur van de voorgelegde tekst.

Ze brengt eveneens in herinnering dat zij om het advies van de Senaat over dit onderwerp had gevraagd, teneinde te beschikken over het advies van een instelling waarin zowel de federale Staat als de deelstaten vertegenwoordigd zijn, maar dat dit door de commissie werd geweigerd.

Mevrouw Grovonius meent dan ook dat het voorstel van resolutie preciezer moet worden geformuleerd, waarbij het voorstel van een Europees embargo een centrale plaats moet bekleden. resolutie zou gericht

⁶ Resolutie betreffende een advies over het in de Kamer van volksvertegenwoordigers ingediende voorstel van resolutie om het buitenlandbeleid ten aanzien van het Koninkrijk Saoedi-Arabië te herzien, *Parl. St. Vlaams Parlement 2016-17*, nr. 1126/3 (<http://docs.vlaamsparlement.be/docs/stukken/2016-2017/g1126-3.pdf>). Deze resolutie is bijgevoegd als bijlage 2 van dit verslag.

pays et de situations. En effet, l'Arabie saoudite n'est pas le seul pays où les droits de l'homme sont gravement menacés.

Concernant la nécessité d'une intervention européenne, l'intervenant estime qu'il convient également d'être attentif aux conséquences, parfois non désirées, qui peuvent en découler. Il faut en effet tenir compte du fait qu'une décision prise au niveau européen pourrait différer de la position de la Belgique.

M. De Roover renvoie enfin à la résolution adoptée à cet égard par le Parlement flamand le 3 mai 2017⁶. Alors que les autorités doivent mettre en œuvre tous les moyens diplomatiques possibles pour faire pression sur l'Arabie Saoudite, il serait déraisonnable de mettre fin à toutes les relations commerciales avec ce pays. Les relations commerciales peuvent en effet aussi être une manière d'exercer une influence.

Mme Gwenaëlle Grovonius (PS) explique que son groupe continue à insister en faveur d'un embargo européen sur les armes et le matériel à double usage à l'égard de l'Arabie saoudite.

D'une part, le vote de la Belgique, le 19 avril 2017, lors de l'élection de l'Arabie saoudite en tant que membre de la Commission de la condition de la femme des Nations Unies, a provoqué de vives réactions d'indignation. D'autre part, une évaluation et une réflexion plus larges de tous les aspects politiques, diplomatiques et économiques des relations avec l'Arabie saoudite doivent être menées. Cela permettra d'éviter de verser dans des solutions au cas par cas.

L'intervenante regrette que les avis de certaines entités fédérées laissent de côté le fond du dossier, ce qui est peut-être lié à la teneur générale du texte proposé.

Elle rappelle également qu'elle avait demandé l'avis du Sénat sur le sujet, afin de disposer de l'avis d'une institution où tant l'Etat fédéral que les entités fédérées sont représentés, mais que cela a été refusé par la commission.

Mme Grovonius estime dès lors que la proposition de résolution doit être formulée d'une manière plus précise et que la proposition d'un embargo européen doit être placée au centre de ce texte. Cette résolution devrait

⁶ *Resolutie betreffende een advies over het in de Kamer van volksvertegenwoordigers ingediende voorstel van resolutie om het buitenlandbeleid ten aanzien van het Koninkrijk Saoedi-Arabië te herzien*, *Doc.parl. Parlement flamand 2016-17*, n° 1126/3 (<http://docs.vlaamsparlement.be/docs/stukken/2016-2017/g1126-3.pdf>). Cette résolution figure à l'annexe 2 du présent rapport.

moeten zijn op de federale bevoegdheden zoals de versterking van het middenveld in het kader van de ontwikkelingssamenwerking en de maatschappelijke verantwoordelijkheid van de bedrijven op vlak van mensenrechten.

Volgens mevrouw Grovonius kan de federale overheid zelf de handelsbetrekkingen met Saoedi-Arabië net stilleggen. Dat is een pregoratief van de betrokken bedrijven. In dat opzicht dient elke overheid en elk bedrijf zijn verantwoordelijkheid nemen.

De spreekster dringt aan op een algemene reflectie over de regelgeving met betrekking tot wapenhandel. Nu reeds bestaat een omvangrijk Europees regelgevend kader op basis waarvan de gewesten een toezicht uitoefenen op de wapenhandel. Indien men de houding ten opzichte van Saoedi-Arabië wil bijsturen, dient men ook de vraag te stellen naar de houding ten opzichte van andere landen waar gelijkaardige problemen bestaan.

De heer Richard Miller (MR) verwijst naar de werkzaamheden van de parlementaire onderzoekscommissie belast met het onderzoek naar de omstandigheden die hebben geleid tot de terroristische aanslagen van 22 maart 2016 in de luchthaven Brussel-Nationaal en in het metrostation Maalbeek te Brussel, met inbegrip van de evolutie en de aanpak van de strijd tegen het radicalisme en de terroristische dreiging. Het zou logisch zijn om de aanbevelingen over de financiering van terrorisme op te volgen.

Afgezien van de verschillende vragen op Europees en internationaal niveau, dient men ook aandacht te besteden aan de coherentie op intra-Belgisch niveau. In dat perspectief betreurt de spreker dat het Parlement van het Waalse Gewest geen advies ten gronde heeft uitgebracht. De rol van de gewesten mag nochtans niet worden onderschat. Zij zijn verantwoordelijk voor wapenhandel, en dus hebben zij de mogelijkheid om de wapenhandel met Saoedi-Arabië op te schorten of stop te zetten.

Het streven naar een Europees embargo is ontoereikend, aangezien dit weinig kans op slagen heeft in de voorzienbare toekomst. In tegenstelling tot mevrouw Grovonius meent de heer Miller dat België zelf wel degelijk reeds een initiatief kan nemen, dat op zijn beurt de andere lidstaten kan aanzetten om op de kar te springen.

Om de belangrijke rol van de gewesten te dezen te onderstrepen, verwijst de spreker tot slot naar de

se concentreren op de voorrang op de competenties federales, en demandant par exemple au renforcement du rôle de la société civile dans le cadre de la coopération au développement et de la responsabilité sociale des entreprises dans le domaine des droits de l'homme.

Selon Mme Grovonius, l'autorité fédérale ne peut suspendre seule les relations commerciales avec l'Arabie saoudite. Il s'agit en effet d'une prérogative des entreprises concernées.

L'intervenante réclame avec insistance une réflexion générale sur la réglementation relative au commerce des armes. Il existe d'ores et déjà un vaste cadre réglementaire européen sur la base duquel les Régions contrôlent le commerce des armes. Si l'on entend ajuster l'attitude à l'égard de l'Arabie Saoudite, on doit également s'interroger sur l'attitude à adopter vis-à-vis d'autres pays posant des problèmes similaires.

M. Richard Miller (MR) renvoie aux travaux de la commission d'enquête parlementaire chargée d'examiner les circonstances qui ont conduit aux attentats terroristes du 22 mars 2016 dans l'aéroport de Bruxelles-National et dans la station de métro Maelbeek à Bruxelles, y compris l'évolution et la gestion de la lutte contre le radicalisme et la menace terroriste. Il serait logique de procéder au suivi des recommandations à propos du financement du terrorisme.

Abstraction faite des différentes questions aux niveaux européen et international, il convient également d'être attentif à la cohérence au niveau intrabelge. Dans cette perspective, l'intervenant déplore que le Parlement de la Région wallonne n'ait pas rendu d'avis sur le fond. Le rôle des Régions ne peut pourtant pas être sous-estimé. Celles-ci sont responsables du commerce des armes et peuvent par conséquent suspendre ce commerce avec l'Arabie saoudite ou y mettre un terme.

Tendre vers un embargo européen ne suffit pas dès lors qu'il a peu de chance de réussir dans un proche avenir. Contrairement à Mme Grovonius, M. Miller considère que la Belgique elle-même peut déjà prendre une initiative, qui inciterait à son tour les autres États membres à lui emboîter le pas.

Pour souligner le rôle important des Régions en l'espèce, l'intervenant renvoie enfin à l'audition de M. Bernard

hoorzitting van de heer Bernard Adam in het Waals Parlement op 15 januari 2009⁷. De heer Adam stelde toen het volgende:

“Il faut souligner que, suite à la régionalisation de la compétence des exportations d’armes, les gouvernements et les parlementaires régionaux sont devenus des acteurs importants en matière de politique étrangère. Il est donc essentiel qu’ils connaissent bien l’évolution du contexte mondial dans cette matière afin de contribuer à l’amélioration du contrôle du commerce des armes et d’évaluer correctement les conséquences des décisions qui peuvent être prises.”⁸.

De heer Vincent Van Peteghem (CD&V) stelt vast dat er grote eensgezindheid bestaat om het debat in de Kamer van volksvertegenwoordigers ten gronde te voeren. De verkiezing van Saoedi-Arabië in de Commissie voor de status van de vrouw van de Verenigde Naties op 19 april 2017 heeft de zaken in een stroomversnelling gebracht.

Het is inderdaad zo dat de rechten van de vrouw in Saoedi-Arabië bijzonder slecht worden nageleefd. Helaas kent dat land ook op tal van andere vlakken mensenrechtenschendingen. De doodstraf wordt op aanzienlijke schaal toegepast, waarbij bovendien onaanvaardbare executiemethoden worden gebruikt. De religieuze minderheden genieten onvoldoende rechten. Hetzelfde geldt voor de migranten die in het land komen werken.

Bovendien heeft Saoedi-Arabië weinig mensenrechtenverdragen geratificeerd en draagt het land via de verspreiding van erg conservatieve religieuze ideeën bij tot het religieus extremisme in de Europese landen.

Volgens de spreker gaat het te ver om alle handelsbetrekkingen te verbreken en dient men een evenwicht te zoeken tussen de diverse betrokken belangen. Afgezien van het verbreken van alle handelsbetrekkingen, zijn er echter vele domeinen waar België een verschil kan maken. Het gaan bijvoorbeeld om het niet langer organiseren van economische missies naar dat land, het stopzetten van de wapenhandel, het opnemen van mensenrechtenclausules in vrijhandelsakkoorden of het niet langer ondersteunen van commerciële contacten van wapenproducten met de Defensieattachés in Saoedi-Arabië.

⁷ Bernard Adam was directeur bij de *Groupe de recherche et d’information sur la Paix et la Sécurité* (GRIP) van 1979 tot 2010.

⁸ Hoorzittingen over de evaluatie van het juridische systeem ter organisatie van de toekenning van wapenuitvoervergunningen, *Parl. St. Waals Parlement 2008-2009*, nr. 1002/1 (http://nautilus.parlement-wallon.be/Archives/2008_2009/RAPPORT/1002_1.pdf).

Adam au Parlement wallon, le 15 janvier 2009⁷. M. Adam avait alors indiqué ce qui suit:

“Il faut souligner que, suite à la régionalisation de la compétence des exportations d’armes, les gouvernements et les parlementaires régionaux sont devenus des acteurs importants en matière de politique étrangère. Il est donc essentiel qu’ils connaissent bien l’évolution du contexte mondial dans cette matière afin de contribuer à l’amélioration du contrôle du commerce des armes et d’évaluer correctement les conséquences des décisions qui peuvent être prises.”⁸.

M. Vincent Van Peteghem (CD&V) constate que l’idée d’organiser un débat de fond à la Chambre des représentants recueille une grande unanimité. L’élection de l’Arabie Saoudite à la Commission de la condition de la femme des Nations unies, le 19 avril 2017, a brusquement accéléré les choses.

Il est vrai que les droits de la femme sont particulièrement mal respectés en Arabie Saoudite. Hélas, ce pays bafoue également les droits humains dans beaucoup d’autres domaines. La peine de mort y est appliquée à grande échelle, et les méthodes d’exécution appliquées dans ce pays sont en outre inadmissibles. Les minorités religieuses ne bénéficient pas de droits suffisants et il en va de même pour les migrants qui vont travailler dans ce pays.

L’Arabie Saoudite a en outre ratifié peu de conventions de protection des droits de l’homme et ce pays alimente l’extrémisme religieux dans les pays européens en diffusant des idées religieuses très conservatrices.

Selon l’intervenant, il serait excessif de rompre toutes nos relations commerciales et il convient de trouver un équilibre entre les divers intérêts en cause. Abstraction faite de la rupture de toutes relations commerciales, la Belgique peut faire la différence dans de nombreux domaines. Par exemple, elle pourrait cesser d’organiser des missions économiques à destination de ce pays, mettre fin au commerce des armes, intégrer des clauses relatives aux droits de l’homme dans les accords de libre-échange ou ne plus soutenir les contacts commerciaux pour les produits d’armement avec les attachés de la Défense en Arabie Saoudite.

⁷ Bernard Adam a été directeur du *Groupe de recherche et d’information sur la Paix et la Sécurité* (GRIP) de 1979 à 2010.

⁸ Auditions sur l’évaluation du système juridique organisant l’octroi des licences d’exportation d’armes, *Doc. parl. Parlement wallon 2008-2009*, n° 1002/1 (http://nautilus.parlement-wallon.be/Archives/2008_2009/RAPPORT/1002_1.pdf).

Dergelijke gerichte acties kunnen een daadwerkelijke invloed uitoefenen op Saoedi-Arabië, wat niet het geval zou zijn indien men alle betrekkingen zou stopzetten.

Mevrouw Annemie Turtelboom (Open Vld) pleit ervoor dat de door het Saoedische regime begane mensenrechtenschendingen streng zouden worden veroordeeld, op bilateraal vlak én op multilateraal vlak. Ook moet de wapenhandel aan regels worden onderworpen.

Voorts is het belangrijk dat de financiering van terroristische organisaties door Saoedische burgers wordt drooggelegd. De migranten die het slachtoffer zijn van *Daesh* moeten beter worden opgevangen, en krijtlijnen moeten worden getrokken om staatssteun aan bepaalde terroristische organisaties aan banden te leggen.

De spreekster herinnert eraan dat de Kamer van volksvertegenwoordigers in punt 11 van de op 18 juni 2015 aangenomen resolutie over de stand van de mensenrechten in Saoedi-Arabië en inzonderheid over de situatie van blogger Raif Badawi, de regering verzocht “de Belgische diplomatieke, militaire, economische, commerciële en energieregelateerde betrekkingen met Saoedi-Arabië te onderwerpen aan een grondige reflectie, gelet op de vreselijke praktijken die dit regime erop nahoudt inzake mensenrechten en fundamentele vrijheden en op het bijzonder tekenend geval van de heer Raif Badawi, alsook op de rol die sommige Saoedische hoogwaardigheidsbekleders spelen in de financiering van het wereldwijde terrorisme” (DOC 54 1154/004). Mevrouw Turtelboom acht het echter niet opportuun alle betrekkingen tussen België en Saoedi-Arabië op te schorten. Ze pleit veeleer voor maatregelen die specifiek gericht zijn tegen personen die betrokken zijn bij de financiering van het internationale terrorisme, zoals voorgesteld in het voorstel van resolutie betreffende de schadelijke inmenging door bepaalde Golfstaten in de vrije uitoefening van de islamitische eredienst in België (DOC 54 2365/001).

Verder wijst de spreekster op het belang van mensenrechten in handelsverdragen en dringt zij aan op transparantie over de houding die België aanneemt bij de stemming in internationale organen over mandaten in bepaalde organen die te maken hebben met mensenrechten. Aan dat laatste thema zou bijvoorbeeld in de beleidsnota aandacht kunnen worden besteed.

Tot slot stelt mevrouw Turtelboom dat de wapenexport vanuit België naar Saoedi-Arabië in de gegeven omstandigheden onaanvaardbaar is. Het is echter niet aangewezen om alle handelsbetrekkingen op te schorten of stop te zetten. De verkoop van medicijnen bijvoorbeeld moet mogelijk blijven.

Ces actions ciblées pourraient exercer une véritable influence sur l'Arabie Saoudite, ce qui ne serait pas le cas si l'on mettait fin à toutes nos relations.

Mme Annemie Turtelboom (Open Vld) plaide pour que les violations des droits de l'homme commises par le régime saoudien soient fermement condamnées tant sur le plan bilatéral que multilatéral. Le commerce des armes doit également être encadré.

Il faudrait également bloquer les sources de financement des organisations terroristes par des citoyens saoudiens. Un meilleur accueil des migrants victimes de *Daesh* ainsi qu'un encadrement des soutiens étatiques à certaines organisations terroristes doivent être mis en place.

L'oratrice rappelle qu'au point 11 de la résolution concernant la situation des droits de l'homme en Arabie saoudite et plus particulièrement le cas du blogueur Raif Badawi adoptée le 18 juin 2015 par la Chambre des représentants, celle-ci demandait au gouvernement “de mener une réflexion approfondie sur nos relations diplomatiques, militaires, économiques, commerciales et énergétiques avec l'Arabie saoudite, à la lumière du terrible bilan de ce régime en matière de droits de l'homme et de libertés fondamentales et du cas emblématique de Raif Badawi, mais également au vu du rôle de certains responsables saoudiens dans le financement du terrorisme international” (DOC 54 1154/004). Mme Turtelboom estime cependant qu'il n'est opportun de suspendre toutes les relations entre la Belgique et l'Arabie saoudite. Elle plaide plutôt pour des mesures ciblant les personnes impliquées dans le financement du terrorisme international, comme proposé dans la proposition de résolution relative à l'ingérence nuisible de certains États du Golfe dans le libre exercice du culte islamique en Belgique (DOC 54 2365/001).

L'intervenante souligne en outre l'importance des droits de l'homme dans les traités commerciaux et appelle la Belgique à faire preuve de transparence quant à la position qu'elle adopte lorsqu'elle vote, dans des organes internationaux, les mandats détenus dans certains organes liés aux droits de l'homme. Ce dernier point pourrait par exemple être développé dans la note de politique générale.

Enfin, Mme Turtelboom indique que l'exportation d'armes de la Belgique vers l'Arabie saoudite est inacceptable à l'heure actuelle. Il n'est toutefois pas indiqué de suspendre toutes nos relations commerciales. La vente de médicaments, par exemple, doit rester possible.

De heer Benoît Hellings (Ecolo-Groen) wijst erop dat de Verenigde Staten thans met de vinger worden gewezen wegens medeplichtigheid aan bepaalde oorlogsmisdaden in Jemen. Het Internationaal Gerechtshof zou ooit kunnen oordelen dat België medeplichtig is aan oorlogsmisdaden omdat het wapens verkoopt aan Saoedi-Arabië.

Volgens de heer Hellings is het dan ook noodzakelijk om een nieuwe houding aan te nemen tegenover Saoedi-Arabië. Daarbij moeten de daden van België in overeenstemming worden gebracht met de standpunten met betrekking tot de mensenrechten in dat land.

Die nieuwe houding moet ervoor zorgen dat België op coherente wijze handelt zowel bij stemmingen – zoals de verkiezing van Saoedi-Arabië in de Commissie voor de status van de vrouw van de Verenigde Naties op 19 april 2017 – als op vlak van handelsbetrekkingen.

Het is niet langer aanvaardbaar dat België via diplomatieke wegen de mensenrechten in Saoedi-Arabië systematisch aankaart terwijl de wapenexport gewoon blijft doorlopen.

Mevrouw Fatma Pehlivan (sp.a) wijst op de noodzaak van een breed debat dat de relaties met Saoedi-Arabië verder kan vormgeven. Het voorliggende voorstel van resolutie vormt in dat perspectief een belangrijke stap.

Verder stelt mevrouw Pehlivan dat het stemgedrag van België bij de verkiezing van Saoedi-Arabië in de Commissie voor de status van de vrouw van de Verenigde Naties op 19 april 2017 een belangrijke katalysator is geweest. België had bij deze stemming tegen moet stemmen, ook indien die tegenstem geen wezenlijk verschil zou hebben gemaakt voor de uitslag van de stemming. Bij toekomstige stemmingen van dezelfde aard moet erover worden gewaakt dat mensenrechten zwaarder doorwegen dan economische belangen.

Bij dit alles is het van belang om een breder ethisch kader uit te tekenen voor de buitenlandse betrekkingen van België. In ieder geval is het noodzakelijk om een wapenembargo voor Saoedi-Arabië in te voeren en om de geldstromen in verband met de financiering van religieus extremisme in kaart te brengen.

De heer Wouter De Vriendt (Ecolo-Groen) is in tegenstelling tot de heer De Roover van mening dat het benodigde kader reeds voorhanden is. Dit kader bestaat onder meer uit de beleidsnota's die ter zake in de commissie werden besproken. De Kamer van

M. Benoît Hellings (Ecolo-Groen) rappelle que la responsabilité des États-Unis est actuellement mise en cause pour complicité dans certains crimes de guerre commis au Yémen. La Cour internationale de Justice pourrait considérer un jour que la Belgique est complice de crimes de guerre par la vente d'armes en Arabie saoudite.

M. Hellings estime qu'il s'impose dès lors d'adopter une attitude nouvelle à l'égard de l'Arabie saoudite, en alignant l'action de la Belgique sur les positions qu'elle défend en matière de respect des droits de l'homme dans ce pays.

Cela permettra de garantir une approche cohérente, tant au niveau des votes – comme celui du 19 avril 2017 à la suite duquel l'Arabie saoudite a obtenu un siège au sein de la Commission de la condition de la femme des Nations Unies – qu'au niveau des relations commerciales entretenues avec ce pays.

Il n'est plus acceptable que la Belgique, tout en évoquant systématiquement la question des droits de l'homme en Arabie saoudite par la voie diplomatique, continue malgré tout à fournir des armes à cette dernière.

Mme Fatma Pehlivan (sp.a) souligne la nécessité de mener un débat élargi permettant de définir plus précisément les relations avec l'Arabie saoudite. La proposition de résolution à l'examen marque une étape importante dans cette perspective.

Mme Pehlivan souligne quant à elle que le vote émis le 19 avril 2017 par la Belgique en faveur de l'octroi d'un siège à l'Arabie saoudite au sein de la Commission de la condition de la femme des Nations Unies a été un catalyseur important. La Belgique aurait dû voter contre, même si cela n'aurait pas permis d'infléchir le résultat final de façon significative. Il faudra veiller à l'avenir à ce que la Belgique fasse passer le respect des droits de l'homme avant les intérêts économiques lorsqu'elle prendra encore part à de tels votes.

Un cadre éthique plus large devra être élaboré à cet effet en ce qui concerne les relations extérieures de la Belgique. Il s'impose en tout état de cause d'instaurer un embargo sur les armes à destination de l'Arabie saoudite et d'identifier les flux d'argent liés au financement de l'extrémisme religieux.

Contrairement à M. De Roover, *M. Wouter De Vriendt (Ecolo-Groen)* estime que le cadre nécessaire existe déjà. Ce cadre est notamment inscrit dans les notes de politique générale débattues en la matière en commission. La Chambre des représentants a, à plusieurs

volksvertegenwoordigers heeft al meerdere keren resoluties aangenomen over de situatie van specifieke landen⁹.

Verder wijst de heer De Vriendt erop dat de Europese Unie de grootste economische markt ter wereld is. Het gedrag van de Europese Unie heeft dus een enorme impact op haar handelspartners. Op een bescheidener niveau echter kan ook België met een eenzijdig optreden reeds een belangrijk signaal geven, met een daadwerkelijke impact op Saoedi-Arabië.

De heer Olivier Maingain (DéFI) wijst op de noodzaak om een sterker standpunt in te nemen ten opzichte van een land als Saoedi-Arabië. Zo betreurt hij dat Koning Filip in januari 2015 naar Saoedi-Arabië gereisd heeft om eer te betuigen aan het overleden staatshoofd van Saoedi-Arabië.

De werkelijke keuze voor België bestaat erin te kiezen tussen een volgzame positie binnen de EU en een gedurfde positie waarbij België het initiatief neemt om te leiden. De heer Maingain meent verder dat België een principiële standpunt moet uitwerken dat zal gelden voor alle stemmingen in internationale organen die te maken hebben met mensenrechten en waarbij legitieme twijfels bestaan over de kandidaten voor de te begeven mandaten.

Er dient eveneens aandacht te worden besteden aan de financiering van bepaalde religieuze strekkingen vanuit Saoedi-Arabië. Tot slot stelt de spreker voor dat op niveau van de commissies overleg wordt gevoerd tussen de Kamer van volksvertegenwoordigers en de bevoegde deelstaatsparlementen.

De heer Jean-Jacques Flahaux (MR) meent dat dit voorstel van resolutie een belangrijk stap kan vormen om Saoedi-Arabië ertoe te bewegen de mensenrechten ter harte te nemen. Zijn politieke fractie heeft erop aangedrongen om de adviezen van de Parlementen van de deelstaten in te winnen omdat hun bevoegdheden terzake aanzienlijk zijn.

Met dit voorstel van resolutie kan een duidelijk signaal aan Saoedi-Arabië worden gegeven dat ongetwijfeld zal aankomen in het betrokken land. De spreker wijst er verder op dat een positieve evolutie van de mensenrechten in dat land geen utopie is, ook al is de weg nog lang. Zo hebben vrouwen sinds 2015 stemrecht bij de

reprises, adopté des résolutions portant sur la situation de pays spécifiques⁹.

M. De Vriendt souligne ensuite que l'Union européenne est le plus grand marché économique au monde. Son comportement a donc un impact considérable sur ses partenaires commerciaux. La Belgique pourrait toutefois elle aussi, à un niveau plus modeste, lancer unilatéralement un signal important qui aurait des effets réels sur l'Arabie saoudite.

M. Olivier Maingain (DéFI) souligne la nécessité d'adopter une position plus forte à l'égard d'un pays comme l'Arabie saoudite. Il regrette ainsi le voyage effectué par le Roi Philippe dans ce pays en janvier 2015 en vue de rendre hommage au chef d'État saoudien décédé.

En réalité, deux options s'offrent à la Belgique: suivre docilement la position de l'UE ou adopter une position audacieuse et prendre ainsi l'initiative en la matière. M. Maingain estime ensuite que la Belgique doit arrêter une position de principe qui prévaudra pour tous les votes relatifs aux droits de l'homme qui sont organisés au sein d'organes internationaux et pour lesquels il existe des doutes légitimes concernant les candidats aux mandats à pourvoir.

Il convient également de s'intéresser au financement de certains courants religieux originaires d'Arabie saoudite. Enfin, l'intervenant propose que la Chambre des représentants et les parlements compétents des entités fédérées se concertent en commissions à ce sujet.

M. Jean-Jacques Flahaux (MR) estime que la présente proposition de résolution pourrait constituer une étape importante dans la volonté d'encourager l'Arabie saoudite à se préoccuper des droits de l'homme. L'intervenant indique par ailleurs que son groupe a insisté sur la nécessité de recueillir l'avis des Parlements des entités fédérées, qui exercent des compétences considérables en la matière.

La proposition de résolution à l'examen adresse à l'Arabie saoudite un signal clair qu'elle comprendra parfaitement. L'intervenant souligne ensuite qu'il n'est pas utopique d'envisager une évolution positive de la situation des droits de l'homme dans ce pays mais que la route sera encore longue. Par exemple, les femmes

⁹ De spreker verwijst onder andere naar de resolutie over de toestand in Burundi (DOC 54 0722/010) en de resolutie over het bevriezen van de toetredingsprocedure van Turkije tot de Europese Unie (DOC 54 2080/006).

⁹ L'intervenant renvoie notamment à la proposition de résolution concernant la situation au Burundi (DOC 54 0722/010) et à la proposition de résolution relative au gel de la procédure d'adhésion de la Turquie à l'Union européenne (DOC 54 2080/006).

gemeentelijke verkiezingen. Dit geeft aan dat het niet onmogelijk is om veranderingen te zien in Saoedi-Arabië.

De heer Georges Dallemagne (cdH) onderstreept dat Saoedi-Arabië werkelijk een risico vormt voor de veiligheid van de regio, waarbij Jemen als belangrijkste voorbeeld geldt, alsook voor België zelf, met name op vlak van radicalisering. Het is dan ook nodig om afstand te nemen van dit land, aangezien het een daadwerkelijk gevaar vormt voor de veiligheid van België.

De heer Marco Van Hees (PTB-GO!) onderstreept dat hij reeds geruime tijd vragende partij was voor een grondige herziening van de verhoudingen met Saoedi-Arabië. De spreker verwijst in dit verband naar het voorstel van resolutie voor een effectieve en democratische strijd tegen terrorisme van de heer Raoul Hedebouw en hemzelf, waarin wordt opgeroepen "om op Europees niveau te pleiten voor het stopzetten van Europese wapenleveringen aan Saoedi-Arabië in het kader van een globale aanpak van de strijd tegen het terrorisme" (DOC 54 1624/001).

Dat Koning Filip in januari 2015 naar Saoedi-Arabië gereisd heeft om eer te betuigen aan het overleden staatshoofd van Saoedi-Arabië, was een teken van een fundamenteel verkeerde houding ten opzichte van dat land. De Belgische reactie op de bombardementen van Saoedi-Arabië in Jemen is eveneens geheel ontoereikend. Het is voor de spreker duidelijk dat de Belgische regering al te zeer de economische belangen heeft laten doorwegen op de mensenrechten.

B. Antwoorden van de minister

Tijdens de vergadering van 10 januari 2017 bevestigt de vertegenwoordiger van de vice-eersteminister en minister van Buitenlandse en Europese Zaken, belast met Beliris en de Federale Culturele Instellingen, dat de minister zich zorgen maakt over de mensenrechten in Saoedi-Arabië; hij beklemtoont echter dat het belangrijk is de dialoog tussen Saoedi-Arabië en België gaande te houden om het Belgische standpunt ter zake te verdedigen. Gezien zijn geostrategische positie moet Saoedi-Arabië overigens betrokken worden bij het uitwerken van vredelievende oplossingen voor de verschillende conflicten in de regio.

Wat de commerciële betrekkingen met Saoedi-Arabië betreft, hanteert België een multilaterale aanpak. België eerbiedigt strikt de sanctie- en embargoregelingen die werden afgekondigd door de Verenigde Naties en de Europese Unie. België schikt zich tevens naar

y ont obtenu, en 2015, le droit de vote aux élections communales, ce qui montre que le changement est possible en Arabie saoudite.

M. Georges Dallemagne (cdH) souligne que l'Arabie saoudite constitue non seulement une menace réelle pour la sécurité de la région – le Yémen en est l'exemple le plus parlant –, mais également pour la Belgique, notamment en matière de radicalisation. Il est par conséquent nécessaire de prendre ses distances avec ce pays, dans la mesure où il constitue un danger réel pour la sécurité en Belgique.

M. Marco Van Hees (PTB-GO!) rappelle que cela fait déjà longtemps qu'il demande une réforme approfondie des relations avec l'Arabie saoudite. L'intervenant renvoie à cet égard à la proposition de résolution pour une lutte efficace et démocratique contre le terrorisme, qu'il a cosignée avec M. Raoul Hedebouw et qui appelle à plaider "au niveau européen pour la cessation des livraisons d'armes européennes à l'Arabie saoudite, dans le cadre d'une approche globale de la lutte contre le terrorisme" (DOC 54 1624/001).

Le voyage effectué en janvier 2015 par le Roi Philippe en Arabie saoudite pour rendre hommage au défunt chef de l'État témoigne d'une attitude totalement inadéquate à l'égard de ce pays. La réaction belge aux bombardements du Yémen organisés par l'Arabie saoudite est aussi totalement insuffisante. L'intervenant estime qu'il est clair que le gouvernement belge a privilégié les intérêts économiques de façon excessive au détriment des droits de l'homme.

B. Réponses du ministre

Lors de la réunion du 10 janvier 2017, le représentant du vice-premier et ministre des Affaires étrangères et européennes, chargé de Beliris et des Institutions culturelles fédérales, confirme les préoccupations du ministre en matière de droits de l'homme en Arabie saoudite mais souligne l'importance de maintenir un dialogue entre l'Arabie saoudite et la Belgique pour défendre la position belge en la matière. Compte tenu de sa position géostratégique, ce pays doit par ailleurs être partie prenante afin de trouver des solutions pacifiques aux différents conflits dans la région.

S'agissant des relations commerciales avec l'Arabie saoudite, la Belgique s'inscrit dans une approche multilatérale. La Belgique respecte scrupuleusement le régime de sanctions et l'embargo annoncés par les Nations Unies et l'Union européenne. La Belgique

een Europese aanpak inzake de onderhandeling van vrijhandelsovereenkomsten.

Met betrekking tot de handelsmissies herinnert de spreker eraan dat de keuze van de bestemmingen van de gezamenlijke door het Agentschap voor Buitenlandse Handel georganiseerde missies een gewestbevoegdheid is. De Federale Staat neemt eraan deel om de coherentie van de Belgische beleidslijnen te bevorderen.

De uitvoer van wapens is eveneens een gewestbevoegdheid. Naar aanleiding van parlementaire vragen in de plenaire vergadering van 26 november 2015¹⁰ heeft de minister op 2 december 2015 een brief gestuurd aan de minister-presidenten van de drie gewesten om te benadrukken dat de FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking ter beschikking staat om informatie aan de gewesten te verschaffen in het kader van de uitoefening van hun bevoegdheden. In februari 2016 werd dit onderwerp besproken binnen de Interministeriële Conferentie Buitenlands Beleid, en in april 2016 werd een informatievergadering georganiseerd voor de gewestelijke overheden. De minister heeft meermaals benadrukt dat het belangrijk is (indien mogelijk) een gemeenschappelijke houding aan te nemen, om de coherentie van het Belgische beleid te versterken.

Voorts beklemtoont de spreker dat de minister van Financiën, belast met de Bestrijding van de Fiscale Fraude, de onderhandelingen inzake belastingovereenkomsten leidt; het ware dan ook wenselijk hem het ter bespreking voorliggende voorstel van resolutie voor te leggen voor advies. Tevens verwijst de spreker naar de minister van Defensie, belast met Ambtenarenzaken, onder wiens operationele bevoegdheid de Defensieattachés ressorteren.

De minister kan zich ten slotte vinden in de bezorgdheid van de indieners over het aanbod aan islamtheologieopleidingen en de opleiding van imams in België, met het oog op de verspreiding van een Belgische en progressieve islam; die opleidingen zijn gemeenschapsbevoegdheden. De minister zal de bevoegde overheden aanmoedigen om door te gaan op de ingeslagen weg.

Tijdens de vergadering van 9 mei 2017, geeft de heer *Didier Reynders, vice-eersteminister en minister van Buitenlandse Zaken en Europese Zaken, belast met Beliris en de Federale Culturele Instellingen*, aan dat de andere Europese landen niet kenbaar maken welke stemming zij hebben uitgebracht bij de verkiezing van Saoedi-Arabië in de Commissie voor de status van de

s'inschrijft eveneens in een aanpak van de onderhandeling van vrijhandelsovereenkomsten.

Concernant les missions commerciales, l'orateur rappelle que le choix des destinations des missions conjointes organisées par l'Agence du commerce extérieur relève de la compétence des Régions. L'État fédéral y participe alors afin de favoriser la cohérence des politiques belges.

L'exportation d'armes est également une compétence régionale. À la suite de plusieurs questions parlementaires posées au cours de la séance plénière du 26 novembre 2015¹⁰, le ministre a adressé une lettre aux ministres-présidents des trois régions, le 2 décembre 2015, afin de souligner que le SPF Affaires étrangères, Commerce extérieur et Coopération au Développement était à leur disposition pour fournir aux régions des informations dans le cadre de l'exercice de leurs compétences. En février 2016, ce sujet a été examiné au sein de la Conférence interministérielle "Politique étrangère", et une réunion d'information a été organisée en avril 2016 à l'intention des autorités régionales. Le ministre a souligné à plusieurs reprises qu'il était important d'adopter une position commune, dans la mesure du possible, afin de renforcer la cohérence de la politique belge.

L'orateur souligne par ailleurs que c'est le ministre des Finances, chargé de la Lutte contre la fraude fiscale, qui dirige les négociations de conventions fiscales et que son avis sur la présente proposition de résolution serait dès lors souhaitable. Il renvoie également au ministre de la Défense, chargé de la Fonction publique, qui exerce la tutelle opérationnelle sur les attachés de la Défense.

Finalement, concernant l'offre de formations en théologie islamique et la formation d'imams en Belgique pour diffuser un islam belge et progressiste, qui relèvent de la compétence des Communautés, le ministre partage les préoccupations des auteurs et continuera à encourager les autorités compétentes à avancer sur cette voie.

Au cours de la réunion du 9 mai 2017, *M. Didier Reynders, vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères et européennes, chargé de Beliris et des Institutions culturelles fédérales*, a indiqué que les autres pays européens ne communiquaient pas sur la manière dont ils ont voté lors de l'élection de l'Arabie saoudite à la Commission de la condition de la femme

¹⁰ Vragen nrs. P0828, P0829, P0835 (CRIV 54 PLEN 083, blz. 37 en volgende).

¹⁰ Questions n° P0828, P0829, P0835 (CRIV 54 PLEN 083, p. 37 et suivantes).

vrouw van de Verenigde Naties op 19 april 2017. Het zal dus bijzonder moeilijk zijn om over een dergelijk thema overleg te voeren met de lidstaten van de EU, aangezien zij hun stemgedrag geheim houden.

Wat de economische relaties betreft, meldt de minister dat de federale regering heeft beslist om geen economische missies naar Saoedi-Arabië meer te promoten zolang geen substantiële vooruitgang merkbaar is op vlak van mensenrechten en in het bijzonder op vlak van vrouwenrechten.

Het wapenembargo op Europees niveau ten opzichte van Saoedi-Arabië is een lovenswaardige doelstelling, maar blijft zeer moeilijk haalbaar. Wat de wapenuitvoer betreft, stelt de minister dat hij persoonlijk voorstander is van een stopzetting van de levering van wapens en goederen voor dubbel gebruik aan Saoedi-Arabië. Verder vraagt de minister welk standpunt de federale regering dient in te nemen ten opzichte van andere landen, die eveneens in meer of mindere mate problematisch worden geacht op vlak van mensenrechten. Hij verwijst naar het voorbeeld van het vrijhandelsakkoord tussen de Europese Unie en Vietnam. Dit heeft negatieve kritiek gekregen vanuit het Waalse gewestparlement omwille van de mensenrechtenreputatie van dat land.

Een algemeen kader voor dergelijke vraagstukken zou dan ook zeer nuttig kunnen zijn. Daarbij kan men ook de vraag stellen of deze initiatieven beperkt moeten blijven tot wapenhandel of ook betrekking kunnen hebben op andere Belgische producten zoals bier en chocolade.

des Nations Unies le 19 avril 2017. Il sera donc particulièrement difficile de mener une concertation sur cette thématique avec les États membres de l'UE, dès lors qu'ils tiennent leur vote secret.

En ce qui concerne les relations économiques, le ministre indique que le gouvernement fédéral a décidé de ne plus promouvoir aucune mission en Arabie saoudite tant qu'aucun progrès substantiel n'aura été constaté dans le domaine des droits humains, en particulier des droits de la femme.

Si l'embargo sur les armes décrété au niveau européen vis-à-vis de l'Arabie saoudite est un objectif louable, il restera difficile à atteindre. Concernant l'exportation d'armes, le ministre se déclare à titre personnel en faveur d'un arrêt des livraisons d'armes et de matériel à double usage à l'Arabie saoudite. Le ministre demande par ailleurs quel point de vue le gouvernement fédéral doit adopter à l'égard des autres pays dont la situation est jugée problématique, dans une mesure plus ou moins similaire, à l'égard des droits de l'homme. Il renvoie à l'accord de libre échange entre l'Union européenne et le Vietnam, qui a suscité des critiques négatives de la part du Parlement wallon en raison de la réputation du Vietnam à l'égard des droits de l'homme.

L'élaboration d'un cadre général pour les problématiques de cette nature pourrait donc s'avérer très utile. On peut également se demander si ces initiatives doivent se limiter au commerce des armes ou si elles peuvent s'étendre à d'autres produits belges tels que la bière et le chocolat.

IV. — BESPREKING VAN EN STEMMINGEN OVER DE CONSIDERANSSEN EN DE VERZOEKEN

A. Consideransen

Consideransen A en B

Over deze consideransen worden geen opmerkingen gemaakt.

De consideransen A en B worden achtereenvolgens eenparig aangenomen.

Considerans B/1 (*nieuw*)

De heer Olivier Maingain (DéFi) dient amendement nr. 57 (DOC 54 2055/006) in, tot invoeging van een nieuwe considerans B/1. Deze considerans verwijst naar de twee punten waarop Saoedi-Arabië voorbehoud heeft gemaakt bij de ratificatie van het Internationaal Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie tegen vrouwen. Die punten hebben betrekking op het recht op gelijkheid van mannen en vrouwen voor de toekenning van de nationaliteit aan kinderen (artikel 9, § 2) en op de beroepsmogelijkheden bij het Internationaal Gerechtshof (artikel 29, § 1). Dat voorbehoud is van dien aard dat het het Verdrag onwerkzaam maakt.

Amendement nr. 57, tot invoeging van een considerans B/1, wordt verworpen met 10 tegen 4 stemmen.

Considerans C

De heer Georges Dallemagne (cdH) dient amendement nr. 33 (DOC 54 2055/005) in, tot weglating van considerans C. Hij pleit ervoor niet te verwijzen naar het Arabisch Handvest voor de rechten van de mens, maar veeleer naar de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (UVRM), waarvan de draagwijdte ruimer is.

De heer Jean-Jacques Flahaux (MR) beklemtoont dat sommige bepalingen van het Arabisch Handvest inderdaad minder bindend zijn dan de UVRM.

Amendement nr. 33 wordt verworpen met 9 stemmen en 2 onthoudingen.

Consideransen D tot F

Over deze consideransen worden geen opmerkingen gemaakt.

IV. — DISCUSSION ET VOTES DES CONSIDÉRANTS ET DES POINTS DU DISPOSITIF

A. Considérants

Considérants A et B

Ces considérants ne font l'objet d'aucun commentaire.

Ils sont successivement adoptés à l'unanimité.

Considérant B/1 (*nouveau*)

M. Olivier Maingain (DéFi) dépose l'amendement n° 57 (DOC 54 2055/006) visant à insérer un nouveau considérant B/1. Ce considérant fait référence aux deux réserves qu'a formulées l'Arabie saoudite lors de la ratification de la Convention sur l'élimination de toutes les formes de discrimination à l'égard des femmes. Celles-ci portent sur le droit à l'égalité entre l'homme et la femme pour l'attribution de la nationalité aux enfants (article 9, § 2) et sur les possibilités de recours devant la Cour internationale de Justice (article 29, § 1er). Ces réserves sont telles qu'elles rendent inopérantes la Convention.

L'amendement n° 57 visant à insérer le considérant B/1 est rejeté par 10 voix contre 4.

Considérant C

M. Georges Dallemagne (cdH) dépose l'amendement n° 33 (DOC 54 2055/005) visant à supprimer le considérant C. Il plaide pour que l'on ne fasse pas référence à la Charte arabe des droits de l'homme mais plutôt à la Déclaration universelle des droits de l'homme (DUDH), dont la portée est plus large.

M. Jean-Jacques Flahaux (MR) souligne que la Charte arabe contient en effet des dispositions moins contraignantes que la DUDH.

L'amendement n° 33 est rejeté par 9 voix et 2 abstentions.

Considérants D à F

Ces considérants ne font l'objet d'aucun commentaire.

De consideransen D tot F worden achtereenvolgens eenparig aangenomen.

Considerans G

De heer Georges Dallemagne (cdH) dient amendement nr. 34 (DOC 54 2055/005) in, tot weglating van de woorden “, naar verluidt door steniging gevolgd door kruisiging,”, daar die feiten niet zijn bewezen.

Amendement nr. 34 wordt aangenomen met 10 stemmen en 2 onthoudingen.

De aldus geamendeerde considerans G wordt aangenomen met 10 stemmen en 2 onthoudingen.

Consideransen H en I

Over deze consideransen worden geen opmerkingen gemaakt.

De consideransen H en I worden achtereenvolgens eenparig aangenomen.

Considerans J

De heer Peter De Roover (N-VA) c.s. dient amendement nr. 10 (DOC 54 2055/005) in, ter vervanging van de cijfergegevens over het aantal terechtstellingen in Saoedi-Arabië.

Amendement nr. 10 wordt eenparig aangenomen.

De aldus geamendeerde considerans J wordt eenparig aangenomen.

Considerans K

Over deze considerans worden geen opmerkingen gemaakt.

Considerans K wordt eenparig aangenomen.

Considerans K/1 (*nieuw*)

De heer Peter De Roover (N-VA) c.s. dient amendement nr. 11 (DOC 54 2055/005) in, tot invoeging van een nieuwe considerans K/1, die ernaar verwijst dat Saoedi-Arabië in oktober 2016 werd verkozen om zitting te hebben in de Mensenrechtenraad van de Verenigde Naties.

Ils sont successivement adoptés à l'unanimité.

Considérant G

M. Georges Dallemagne (cdH) dépose l'amendement n° 34 (DOC 54 2055/005) visant à supprimer les mots “semblerait-il par lapidation puis par crucifixion,” étant donné que ces faits ne sont pas avérés.

L'amendement n° 34 est adopté par 10 voix et 2 abstentions.

Le considérant G tel qu'amendé est adopté par 10 voix et 2 abstentions.

Considérant H et I

Ces considérants ne font l'objet d'aucun commentaire.

Ils sont successivement adoptés à l'unanimité.

Considérant J

M. Peter De Roover (N-VA) et cs déposent l'amendement n° 10 (DOC 54 2055/005) visant à remplacer les données chiffrées relatives au nombre d'exécutions en Arabie saoudite.

L'amendement n° 10 est adopté à l'unanimité.

Le considérant J tel que modifié est adopté à l'unanimité.

Considérant K

Ce considérant ne fait l'objet d'aucun commentaire.

Il est adopté à l'unanimité.

Considérant K/1 (*nouveau*)

M. Peter De Roover (N-VA) et cs déposent l'amendement n° 11 (DOC 54 2055/005) visant à insérer un nouveau considérant K/1 faisant référence à l'élection en octobre 2016 de l'Arabie saoudite au Conseil des droits de l'homme des Nations Unies.

Amendement nr. 11, tot invoeging van een considerans K/1, wordt eenparig aangenomen.

Considerans L

Over deze considerans worden geen opmerkingen gemaakt.

Considerans L wordt eenparig aangenomen.

Considerans M

De heer Peter De Roover (N-VA) c.s. dient amendement nr. 12 (DOC 54 2055/005) in, dat ertoe strekt recente cijfers te geven over het aantal burgerdoden in de militaire campagne in Jemen.

Amendement nr. 12 wordt eenparig aangenomen.

De aldus geamendeerde considerans M wordt eenparig aangenomen.

Considerans M/1 (nieuw)

De heer Peter De Roover (N-VA) c.s. dient amendement nr. 13 (DOC 54 2055/005) in, tot invoeging van een nieuwe considerans M/1, die verwijst naar de verschillende resoluties over Jemen van de VN-Veiligheidsraad.

De heer Jean-Jacques Flahaux (MR) preciseert dat die resoluties met name betrekking hebben op de verlenging van het mandaat van de deskundigengroep die moet toezien op de tenuitvoerlegging van de sancties in verband met Jemen, alsmede op de noodzaak snel en integraal over te gaan tot de politieke overgang in Jemen naar aanleiding van de conferentie die ertoe strekt zonder enige uitsluiting een nationale dialoog aan te gaan.

Amendement nr. 13, tot invoeging van een considerans M/1, wordt eenparig aangenomen.

Considerans M/2 (nieuw)

De heer Peter De Roover (N-VA) c.s. dient amendement nr. 14 (DOC 54 2055/005) in, tot invoeging van een nieuwe considerans M/2, betreffende de resolutie van het Europees Parlement van 25 februari 2016 over de humanitaire situatie in Jemen (2016/2515(RSP)).

L'amendement n° 11 visant à insérer le considérant K/1 est adopté à l'unanimité.

Considérant L

Ce considérant ne fait l'objet d'aucun commentaire.

Il est adopté à l'unanimité.

Considérant M

M. Peter De Roover (N-VA) et cs déposent l'amendement n° 12 (DOC 54 2055/005) visant à actualiser le nombre de victimes civiles causées par la campagne militaire au Yémen.

L'amendement n° 12 est adopté à l'unanimité.

Le considérant J tel que modifié est adopté à l'unanimité.

Considérant M/1 (nouveau)

M. Peter De Roover (N-VA) et cs déposent l'amendement n° 13 (DOC 54 2055/005) visant à insérer un nouveau considérant M/1 faisant références aux différentes résolutions du Conseil de sécurité des Nations Unies sur le Yémen.

M. Jean-Jacques Flahaux (MR) précise que ces résolutions portent notamment sur la prorogation du mandat du Groupe d'experts devant surveiller la mise en œuvre des sanctions concernant le Yémen et sur la nécessité de procéder rapidement et intégralement à la transition politique au Yémen à la suite de la Conférence de dialogue national sans exclusive.

L'amendement n° 13 visant à insérer le considérant M/1 est adopté à l'unanimité.

Considérant M/2 (nouveau)

M. Peter De Roover (N-VA) et cs déposent l'amendement n° 14 (DOC 54 2055/005) visant à insérer un nouveau considérant M/2 relatif à la résolution du Parlement européen du 25 février 2016 sur la situation humanitaire au Yémen (2016/2515(RSP)).

Amendement nr. 14, tot invoeging van een considerans M/2, wordt eenparig aangenomen.

Considerans M/3 (*nieuw*)

De heer Peter De Roover (N-VA) c.s. dient amendement nr. 15 (DOC 54 2055/005) in, tot invoeging van een considerans M/3 (nieuw), inzake de opschorting sinds 2008 van de onderhandelingen tussen de EU en de "Gulf Cooperation Council" over een mogelijk vrijhandelsverdrag. Deze considerans moet worden gelezen in samenhang met amendement nr. 22 op verzoek 4.

Amendement nr. 15, tot invoeging van een considerans M/3, wordt eenparig aangenomen.

Considerans M/4 (*nieuw*)

De heer Peter De Roover (N-VA) c.s. dient amendement nr. 16 (DOC 54 2055/005) in, tot invoeging van een considerans M/4 (nieuw). In deze considerans wordt erop gewezen dat de onderhandelingen tussen België en het Koninkrijk Saoedi-Arabië over de uitwisseling van fiscale gegevens niet tot een akkoord hebben geleid.

Amendement nr. 16, tot invoeging van een considerans M/4, wordt eenparig aangenomen.

Considerans N

De heer Peter De Roover (N-VA) c.s. dient amendement nr. 17 (DOC 54 2055/005) in, teneinde considerans N weg te laten.

Mevrouw An Capoen (N-VA) beklemtoont dat er geen reden is om in het voorstel van resolutie te verwijzen naar het militaire samenwerkingsakkoord tussen Saoedi-Arabië en Zweden, aangezien ons land nooit een dergelijk akkoord heeft gesloten. Die samenwerking tussen Zweden en Saoedi-Arabië werd overigens stopgezet als gevolg van een schandaal waarbij een geheim akkoord inzake de bouw van infrastructuur in Saoedi-Arabië aan het licht is gekomen.

Amendement nr. 17, tot weglating van considerans N, wordt aangenomen met 12 stemmen en 2 onthoudingen.

Considerans O

Considerans O geeft aan dat "een herijking van onze relaties met het Koninkrijk Saoedi-Arabië niet alleen

L'amendement n° 14 visant à insérer le considérant M/2 est adopté à l'unanimité.

Considérant M/3 (*nouveau*)

M. Peter De Roover (N-VA) et cs déposent l'amendement n° 15 (DOC 54 2055/005) visant à insérer un nouveau considérant M/3 relatif à la suspension depuis 2008 des négociations entre l'Union européenne et le Conseil de coopération du Golfe sur un éventuel accord de libre-échange. Ce considérant doit être lu en parallèle avec l'amendement n° 22 au point 4.

L'amendement n° 15 visant à insérer le considérant M/3 est adopté à l'unanimité.

Considérant M/4 (*nouveau*)

M. Peter De Roover (N-VA) et cs déposent l'amendement n° 16 (DOC 54 2055/005) visant à insérer un nouveau considérant M/4. Celui-ci concerne les négociations entre la Belgique et le Royaume d'Arabie saoudite sur l'échange d'informations en matière fiscale qui n'ont pas abouti.

L'amendement n° 16 visant à insérer le considérant M/4 est adopté à l'unanimité.

Considérant N

M. Peter De Roover (N-VA) et cs déposent l'amendement n° 17 (DOC 54 2055/005) visant à supprimer le considérant N.

Mme An Capoen (N-VA) souligne qu'il n'y a pas lieu de faire référence à l'accord militaire qui liait l'Arabie saoudite et la Suède dans la proposition de résolution puisque la Belgique n'a jamais conclu d'accord de ce type. L'arrêt de la collaboration entre la Suède et l'Arabie saoudite était par ailleurs la conséquence d'un scandale qui a mis en lumière un accord secret de construction d'infrastructure en Arabie saoudite.

L'amendement n° 17 visant à supprimer le considérant N est adopté par 12 voix et 2 abstentions.

Considérant O

Le considérant O stipule que "le réexamen de nos relations avec le Royaume d'Arabie saoudite n'est pas

een kwestie van mensenrechten is, maar ook van onze veiligheid en welbegrepen eigenbelang”.

De heer Peter De Roover (N-VA) c.s. dient amendement nr. 18 (DOC 54 2055/005) in, tot weglating van considerans O.

Mevrouw An Capoen (N-VA) vindt het gebruik van de woorden “welbegrepen eigenbelang” dubbelzinnig, aangezien aldus geen rekening wordt gehouden met de uiteenlopende belangen van de verschillende deelstaten van ons land.

De heer Wouter De Vriendt (Ecolo-Groen) pleit ervoor deze considerans te behouden, gezien de rol die Saoedi-Arabië speelt in de financiering van terrorisme en in de ondersteuning van het wahabisme in België.

Amendement nr. 18 wordt aangenomen met 12 stemmen en 2 onthoudingen.

Considerans P (*nieuw*)

*Mevrouw Gwenaëlle Grovonius (PS) c.s. dient amendement nr. 2 (DOC 54 2055/003) in, tot invoeging van een considerans P (*nieuw*), luidende:*

“aangezien het Waals Gewest ervoor gewonnen is dat de Raad van de Europese Unie een embargo instelt op de voor Saoedi-Arabië bestemde wapens en *dual-use*-goederen;”.

*De heer Georges Dallemagne (cdH) dient amendement nr. 35 (DOC 54 2055/005) in, eveneens tot invoeging van een considerans P (*nieuw*). In deze considerans wordt gewezen op de verschillende debatten in de commissie voor de Buitenlandse Betrekkingen en in de plenaire vergadering van de Kamer van volksvertegenwoordigers, nadat Saoedi-Arabië werd verkozen als lid van de VN-Commissie voor de Status van de Vrouw.*

Amendement nr. 2, tot invoeging van een considerans P, wordt verworpen met 10 tegen 3 stemmen.

Amendement nr. 35, tot invoeging van een considerans P, wordt verworpen met 9 tegen 4 stemmen.

Considerans Q (*nieuw*)

*Mevrouw Gwenaëlle Grovonius (PS) c.s. dient amendement nr. 3 (DOC 54 2055/003) in, tot invoeging van een considerans Q (*nieuw*), teneinde geen Belgisch, maar een Europees embargo in te stellen op de export van wapens en *dual-use*-goederen.*

seulement une question de droits de l’homme, mais qu’il y va aussi de notre sécurité et de nos propres intérêts”.

M. Peter De Roover (N-VA) et cs déposent l’amendement n° 18 (DOC 54 2055/005) visant à supprimer le considérant O.

Mme An Capoen (N-VA) estime ambiguë l’utilisation des termes “nos propres intérêts”, qui ne tient pas compte des intérêts divergents des différentes entités du pays.

M. Wouter De Vriendt (Ecolo-Groen) plaide pour le maintien de ce considérant compte tenu du rôle de l’Arabie saoudite dans le financement du terrorisme et le soutien du wahhabisme en Belgique.

L’amendement n° 18 est adopté par 12 voix et 2 abstentions.

Considérant P (*nouveau*)

Mme Gwenaëlle Grovonius (PS) et cs déposent l’amendement n° 2 (DOC 54 2055/003) visant à insérer un nouveau considérant P rédigé comme suit:

“vu que la Région wallonne est favorable à l’adoption par le Conseil de l’UE d’un embargo sur les armes ainsi que sur les biens à double usage à destination de l’Arabie saoudite;”.

M. Georges Dallemagne (cdH) dépose l’amendement n° 35 (DOC 54 2055/005) visant également à insérer un nouveau point P. Celui-ci fait référence aux différents débats tenus en commission des relations extérieures et en séance plénière de la Chambre des représentants suite à l’élection de l’Arabie saoudite à la Commission de la condition de la femme de l’ONU.

L’amendement n° 2 visant à insérer un nouveau point P est rejeté par 10 voix contre 3.

L’amendement n° 35 visant à insérer un nouveau point P est rejeté par 9 voix contre 4.

Considérant Q (*nouveau*)

Mme Gwenaëlle Grovonius (PS) et cs déposent l’amendement n° 3 (DOC 54 2055/003) visant à insérer un nouveau considérant Q en faveur d’un embargo européen plutôt que belge sur les exportations d’armes et de biens à double usage.

De heer Benoit Hellings (Ecolo-Groen) betreurt dat mevrouw Grovonius er wel op aandringt dat op louter Belgisch niveau een standpunt wordt ingenomen inzake de stemming over de verkiezing van Saoedi-Arabië als lid van de VN-Commissie voor de Status van de Vrouw, maar dat ze inzake het wapenembargo dan weer een ruimer perspectief voorstaat. Niet alleen is er het ethische aspect, ook pleit de spreker ervoor de mensenrechten in dit verband te doen voorgaan op de economische belangen.

De heer Jean-Jacques Flahaux (MR) en *mevrouw Fatma Pehlivan (sp.a)* dringen er op aan dat België niet wacht op een Europese consensus vooraleer een wapenembargo in te stellen.

De heer Richard Miller (MR) bevestigt dat de Europese regelgeving in meerdere voorwaarden voorziet om wapens te mogen exporteren, waaronder de inachtneming van de mensenrechten. Vervolgens moeten de gewesten hun verantwoordelijkheid nemen bij hun beslissing een wapenexportvergunning af te geven, rekening houdend met onder meer de mogelijke eindbestemming van die wapens. De spreker hoopt dat het streven van België om de wapenexport naar Saoedi-Arabië stop te zetten, de aanzet zal zijn tot een ruimere denkoefening dienaangaande binnen de EU.

Mevrouw Gwenaëlle Grovonius (PS) beklemtoont dat een stemming altijd individueel is. Wat betreft de beslissingen over de toekenning van vergunningen voor wapens en goederen voor dubbelgebruik, baseren de gewesten zich bij hun beslissingen baseren op de criteria van de Europese regelgeving ter zake. Om willekeur op dat vlak te voorkomen, zou het raamwerk dus wel degelijk op Europees niveau moeten worden bepaald. Het criterium van de inachtneming van de mensenrechten is in dit verband niet objectief genoeg, althans indien het net volgens een vaste regel wordt toegepast, die in alle gevallen identiek is.

De heer Olivier Maingain (DéFI) geeft aan dat het niet de bedoeling is de wapenhandel te verbieden van de ene dag op de andere, maar wel te voorzien in een effectieve evaluatie van de toestand van de mensenrechten, om te beslissen over een embargo op de verkoop van wapens. Hoewel het altijd beter is tot een breed gedragen standpunt op Europees niveau te komen, pleit de spreker ervoor dat ons land dat standpunt desnoods in zijn eentje (dan wel samen met sommige andere lidstaten) inneemt.

Amendement nr. 3, tot invoeging van een considerans Q, wordt verworpen met 12 tegen 2 stemmen.

M. Benoit Hellings (Ecolo-Groen) regrette le fait que Mme Grovonius plaide pour que la Belgique adopte seule une position de vote en ce qui concerne l'élection de l'Arabie saoudite à la Commission de la condition de la femme de l'ONU mais pas en ce qui concerne l'embargo sur les armes. Au-delà de l'argument éthique, il plaide pour qu'en la matière, on fasse primer les droits de l'homme sur les intérêts économiques.

M. Jean-Jacques Flahaux (MR) et *Mme Fatma Pehlivan (sp.a)* plaident pour que la Belgique n'attende pas qu'un consensus européen se dégage pour prévoir un embargo sur les armes.

M. Richard Miller (MR) confirme que la réglementation européenne prévoit plusieurs conditions à remplir pour permettre une exportation, dont le respect des droits de l'homme. Il appartient ensuite aux Régions de prendre leurs responsabilités lorsqu'elles décident d'octroyer une licence d'exportation d'armes, en tenant notamment compte des destinataires finaux potentiels de ces armes. Il espère que la volonté affichée de la Belgique d'arrêter les exportations d'armes à destination de l'Arabie saoudite sera l'amorce d'une réflexion plus large sur le sujet au sein de l'UE.

Mme Gwenaëlle Grovonius (PS) souligne qu'un vote est toujours individuel. Pour ce qui concerne les décisions concernant l'octroi de licences d'armes et de matériaux à double usage, les Régions se basent sur les critères prévus par la réglementation européenne en la matière. C'est donc bien au niveau européen qu'il faudrait fixer le cadre pour éviter des décisions arbitraires en la matière. Le respect des droits de l'homme ne constitue à ce titre pas un critère suffisamment objectif, du moins s'il n'est pas appliqué selon une règle stricte, identique dans tous les cas de figure.

M. Olivier Maingain (DéFI) souligne qu'il ne s'agit pas d'interdire du jour au lendemain le commerce des armes mais bien de prévoir une évaluation effective de la situation des droits de l'homme pour décider d'un embargo sur la vente d'armes. Bien qu'il soit toujours préférable d'obtenir une position large au niveau européen, l'orateur plaide pour qu'au besoin, la Belgique assume seule – ou avec certains autres États membres – cette position.

L'amendement n° 3 est rejeté par 12 voix contre 2.

Considerans R (*nieuw*)

Mevrouw Gwenaëlle Grovonius (PS) c.s. dient amendement nr. 4 (DOC 54 2055/003) in, dat ertoe strekt een nieuwe considerans R in te voegen, die verwijst naar de debatten in de Kamercommissie voor de Buitenlandse Betrekkingen omtrent de verkiezing van Saoedi-Arabië als lid van de VN-Commissie voor de Status van de Vrouw.

Amendement nr. 4, tot invoeging van een considerans R, wordt verworpen met 10 tegen 4 stemmen.

B. Verzoeken aan de federale regering

Verzoek 1

De heer Peter De Roover (N-VA) c.s. dient amendement nr. 19 (DOC 54 2055/005) in, dat ertoe strekt verzoek 1 te vervangen door wat volgt:

“in overleg met de deelstaten de Belgische diplomatie, militaire, economische, commerciële en energiegerelateerde betrekkingen met Saoedi-Arabië te onderwerpen aan een grondige reflectie, gelet op de vreselijke praktijken die dit regime er op nahoudt inzake mensenrechten en fundamentele vrijheden, om zo te komen tot een nieuwe Belgische strategie ten opzichte van het land;”.

De heer Tim Vandenput (Open Vld) verduidelijkt dat de stopzetting van alle economische betrekkingen met Saoedi-Arabië veel te zware gevolgen zou hebben voor de Belgische bedrijven; voorts zou zulks niet stroken met het Europese rechtsbeginsel van het vrije verkeer.

De heren Benoit Hellings en Wouter De Vriendt (Ecolo-Groen) verduidelijken dat verzoek 1 van het voorstel van resolutie niet de definitieve stopzetting van de handelsrelaties beoogt, maar een opschorting in afwachting van een diepgaande analyse van de financiële stromen van en naar Saoedi-Arabië.

De heer Marco Van Hees (PTB-GOI) dient amendement nr. 41 (DOC 54 2055/006) in, dat ertoe strekt verzoek 1 te vervangen door wat volgt:

“iedere militaire deelname aan de zijde van Saoedi-Arabië, met name in Syrië waar de chaos het terrorisme in de hand werkt, onmiddellijk stop te zetten, en België bijgevolg onmiddellijk terug te trekken uit iedere gezamenlijke militaire operatie met Saoedi-Arabië, waaronder de Combined Joint Task Force – Operation Inherent Resolve (CJTF–OIR) in Syrië;”.

Considérant R (*nouveau*)

Mme Gwenaëlle Grovonius (PS) et cs déposent l'amendement n° 4 (DOC 54 2055/003) visant à insérer un nouveau considérant Q faisant référence aux débats en commission des relations extérieures sur l'élection de l'Arabie saoudite au sein de la Commission de la condition de la femme de l'ONU.

L'amendement n° 4 est rejeté par 10 voix contre 4.

B. Points du dispositif: demandes au gouvernement fédéral

Point 1

M. Peter De Roover (N-VA) et cs déposent l'amendement n° 19 (DOC 54 2055/005) visant à remplacer le point 1 comme suit:

“de soumettre les relations diplomatiques, militaires, économiques, commerciales et énergétiques de la Belgique avec l'Arabie saoudite à une réflexion approfondie, en concertation avec les entités fédérées, compte tenu des pratiques horribles de ce régime en matière de droits de l'homme et de libertés fondamentales, afin de mettre en place une nouvelle stratégie belge à l'égard de ce pays;”.

M. Tim Vandenput (Open Vld) précise que l'arrêt de toutes les relations économiques avec l'Arabie saoudite aurait des conséquences bien trop lourdes pour les entreprises belges et serait par ailleurs contraire au principe de droit européen de libre circulation.

MM. Benoit Hellings et Wouter De Vriendt (Ecolo-Groen) précisent que le point 1 de la proposition de résolution ne prévoyait pas d'arrêt définitif mais bien une suspension des relations commerciales en attendant une analyse approfondie des flux financiers en provenance ou à destination de l'Arabie saoudite.

M. Marco Van Hees (PTB-GOI) dépose l'amendement n° 41 (DOC 54 2055/006) visant à remplacer le point 1 comme suit:

“de mettre immédiatement fin à toute participation militaire aux côtés de l'Arabie saoudite, notamment en Syrie où le chaos nourrit le terrorisme, et donc de retirer la Belgique immédiatement de toute opération militaire conjointe avec l'Arabie saoudite, dont la Combined Joint Task Force – Operation Inherent Resolve (CJTF–OIR) en Syrie;”.

De spreker pleit ervoor dat België onmiddellijk al zijn bondgenootschappen met Saoedi-Arabië stopzet wegens de rol van dat land in de destabilisering van de regio.

Mevrouw Fatma Pehlivan en de heer Dirk Van der Maelen (sp.a) dienen amendement nr. 50 (DOC 54 2055/006) in, dat ertoe strekt in de Nederlandse tekst de woorden “geldstromen in en naar het Koninkrijk Saoedi-Arabië” te vervangen door de woorden “geldstromen van en naar het Koninkrijk Saoedi-Arabië”. Men beoogt immers de geldstromen vanuit Saoedi-Arabië en niet de geldstromen in Saoedi-Arabië zelf.

Amendement nr. 19, dat ertoe strekt verzoek 1 te vervangen, wordt aangenomen met 12 stemmen en 2 onthoudingen.

Amendement nr. 41 wordt eenparig verworpen.

Amendement nr. 50 wordt ingetrokken.

Verzoek 1/1 (nieuw)

De heer Peter De Roover (N-VA) c.s. dient amendement nr. 20 (DOC 54 2055/005) in, dat ertoe strekt een nieuw verzoek 1/1 in te voegen, teneinde een debat over de betrekkingen tussen de Europese Unie en Saoedi-Arabië op de agenda te plaatsen van de Raad Buitenlandse Zaken van de Europese Unie.

Amendement nr. 20, dat ertoe strekt een verzoek 1/1 in te voegen, wordt eenparig aangenomen.

Verzoek 2

De heer Peter De Roover (N-VA) c.s. dient amendement nr. 21 (DOC 54 2055/005) in, dat ertoe strekt verzoek 2 te vervangen door wat volgt:

“op EU- of VN-echelon te pleiten om de economische relaties afhankelijk te maken van de vooruitgang die het Koninkrijk Saoedi-Arabië boekt in de naleving van het internationaal recht, in het bijzonder de mensenrechten;”.

De heer Benoit Hellings (Ecolo-Groen) betreurt dat de indieners van het amendement inzake een standpunt over de handelsrelaties met Saoedi-Arabië pleiten voor overleg op Europees niveau en op wereldvlak, maar dat de meerderheid inzake het wapenembargo pleit voor een louter Belgisch standpunt.

L'orateur plaide pour que la Belgique interrompe immédiatement toutes ses alliances avec l'Arabie saoudite vu son rôle de déstabilisation dans la région.

Mme Fatma Pehlivan et M. Dirk Van der Maelen (sp.a) déposent l'amendement n° 50 (DOC 54 2055/006) visant à remplacer dans la version néerlandaise les mots “geldstromen in en naar het Koninkrijk Saoedi-Arabië” par les mots “geldstromen van en naar het Koninkrijk Saoedi-Arabië”. On vise bien en effet les flux financiers en provenance d'Arabie saoudite et non pas les flux au sein de l'Arabie saoudite.

L'amendement n° 19 visant à remplacer le point 1 est adopté par 12 voix et 2 abstentions.

L'amendement n° 41 est rejeté à l'unanimité.

L'amendement n° 50 est retiré.

Point 1/1 (nouveau)

M. Peter De Roover (N-VA) et cs déposent l'amendement n° 20 (DOC 54 2055/005) visant à insérer un nouveau point 1/1 afin de faire inscrire à l'agenda du Conseil Affaires étrangères de l'UE un débat sur les relations entre l'UE et l'Arabie saoudite.

L'amendement n° 20 visant à insérer le point 1/1 est adopté à l'unanimité.

Point 2

M. Peter De Roover (N-VA) et cs déposent l'amendement n° 21 (DOC 54 2055/005) visant à remplacer le point 2 comme suit:

“de préconiser, aux niveaux de l'Union européenne et des Nations Unies, que les relations économiques soient subordonnées aux progrès du Royaume d'Arabie saoudite à l'égard du respect du droit international, en particulier des droits de l'homme;”.

M. Benoit Hellings (Ecolo-Groen) déplore le fait que, contrairement à la question de l'embargo sur les armes où la majorité plaide pour que la Belgique adopte seule une position, les auteurs de l'amendement plaident ici pour que les relations commerciales avec l'Arabie saoudite fasse l'objet d'une position concertée aux niveaux européen et mondial.

De heer Tim Vandenput (Open Vld) beklemtoont dat handel een Europese bevoegdheid is.

De heer Benoit Hellings (Ecolo-Groen) meent dan weer dat in commerciële aangelegenheden elk bestuursniveau zijn eigen verantwoordelijkheid moet opnemen.

Amendement nr. 21, tot vervanging van verzoek 2, wordt aangenomen met 12 stemmen en 2 onthoudingen.

Verzoek 2/1 (nieuw)

De heren Wouter De Vriendt en Benoit Hellings (Ecolo-Groen) dienen amendement nr. 8 (DOC 54 2055/004) in, dat ertoe strekt een nieuw verzoek 2/1 in te voegen, luidende:

“Delcredere/Ducroire te gelasten niet langer verzekeringsproducten aan te bieden voor exportdossiers vanuit België naar Saoedi-Arabië, zolang het land geen vooruitgang maakt in de naleving van het internationaal recht en in het bijzonder de mensenrechten;”.

Met Delcredere/Ducroire heeft de Federale Staat immers een instrument in handen om in Saoedi-Arabië inzake mensenrechten vooruitgang te boeken.

Mevrouw Rita Bellens (N-VA) dient amendement nr. 58 (DOC 54 2055/006) in, dat eveneens beoogt een nieuw verzoek 2/1 in te voegen. Dit amendement strekt ertoe dat louter de exportdossiers betreffende militaire uitrusting en goederen die voor militair gebruik kunnen dienen, niet langer zouden zijn gedekt door de verzekeringen van Delcredere. Het is immers belangrijk dat de belangen van andere bedrijfstakken niet worden geschaad.

De heer Benoit Hellings (Ecolo-Groen) verheugt zich over dit amendement, dat aangeeft dat de Federale Staat via de verzekering van dit soort dossiers verantwoordelijkheid draagt inzake wapenexport.

Mevrouw Gwenaëlle Grovonius (PS) vraagt of amendement nr. 58 van toepassing is op *dual use*-materiaal.

Mevrouw Rita Bellens (N-VA) beklemtoont dat Delcredere enkel optreedt wanneer de gewesten een beslissing inzake export nemen.

De heer Jean-Jacques Flahaux (MR) benadrukt dat er weinig kans bestaat dat de verzekeringen van

M. Tim Vandenput (Open Vld) souligne que le commerce est une compétence européenne.

M. Benoit Hellings (Ecolo-Groen) estime quant à lui que chaque niveau de pouvoir doit prendre ses responsabilités en matière commerciale.

L'amendement n° 21, visant à remplacer le point 2, est adopté par 12 voix et 2 abstentions.

Point 2/1 (nouveau)

MM. Wouter De Vriendt et Benoit Hellings (Ecolo-Groen) déposent l'amendement n° 8 (DOC 54 2055/004) visant à insérer un nouveau point 2/1 rédigé comme suit:

“d’ordonner au Ducroire de ne plus offrir de produits d’assurances pour les dossiers d’exportation de la Belgique vers le Royaume d’Arabie saoudite, tant que ce pays ne réalise pas des avancées en termes de respect du droit international et des droits de l’homme, en particulier;”.

Le Ducroire constitue en effet un instrument dont l’État fédéral pourrait faire usage pour faire progresser les droits de l’homme en Arabie saoudite.

M. Rita Bellens (N-VA) dépose l'amendement n° 58 (DOC 54 2055/006) visant également à insérer un nouveau point 2/1. Celui-ci vise à prévoir que seuls les dossiers d’exportation d’équipements militaires et de matériel pouvant servir à un usage militaire ne soient plus couverts par les assurances offertes par le Ducroire. Il importe en effet de ne pas pénaliser les activités d’entreprises d’autres secteurs.

M. Benoit Hellings (Ecolo-Groen) se réjouit du présent amendement qui pointe la responsabilité de l’État fédéral en matière d’exportation d’armes puisque ce dernier assure ce type de dossiers.

Mme Gwenaëlle Grovonius (PS) demande si l'amendement n° 58 couvre le matériel à double usage.

Mme Rita Bellens (N-VA) souligne que le Ducroire n’intervient que lorsque les Régions prennent une décision en matière d’exportation.

M. Jean-Jacques Flahaux (MR) souligne qu’il y a peu de chances que les assurances offertes par le Ducroire

Delcredere in werking moeten treden voor de export naar Saoedi-Arabië, aangezien dat slechts nodig is bij wanbetaling.

De heer Marco Van Hees (PTB-GO!) dient amendement nr. 42 (DOC 2055/006) in, dat ertoe strekt een nieuw verzoek 2/1 in te voegen, dat luidt als volgt:

“zich te verzetten tegen de intensivering van de militaire samenwerking tussen de Samenwerkingsraad van de Arabische Golfstaten en de NAVO, gelet op de doorslaggevende rol die Saoedi-Arabië binnen die Raad vervult, en te eisen dat die samenwerking wordt opgeschort”.

Gelet op de nefaste rol die Saoedi-Arabië speelt met als doel de regio te destabiliseren, de banden die het land heeft met een aantal terroristische groeperingen en de oorlog die het voert in Jemen, meent de indiener dat alle bondgenootschappen met dat land onmiddellijk moeten worden stopgezet.

Mevrouw Gwenaëlle Grovonius (PS) dient amendement nr. 60 (DOC 2055/006) in, dat ertoe strekt in amendement nr. 58 de woorden “militaire goederen” te vervangen door de woorden “militaire goederen voor tweeërlei gebruik”.

Mevrouw Rita Bellens (N-VA) dient amendement nr. 61 (DOC 2055/006) in (als subamendement op amendement nr. 60), dat ertoe strekt verzoek 2/1 te vervangen als volgt:

“2/1. Ducroire te gelasten niet langer verzekeringsproducten aan te bieden voor exportdossiers van militaire goederen en voor militair gebruik dienstig materieel vanuit België naar Saoedi-Arabië, zolang het land geen vooruitgang maakt in de naleving van het internationaal recht en in het bijzonder de mensenrechten;”.

Mevrouw Gwenaëlle Grovonius (PS) dient amendement nr. 62 in (DOC 2055/006) in, dat ertoe strekt in de hele tekst de woorden “militaire goederen” te vervangen door de woorden “militaire goederen voor tweeërlei gebruik”.

De heer Jean-Jacques Flahaux (MR) c.s. dient amendement nr. 63 (DOC 2055/006) in, dat ertoe strekt om in de amendementen 47, 48 en 58 de woorden “militaire goederen en voor militair gebruik dienstig materiaal” te vervangen door de woorden “militaire goederen en technologie”.

doivent être activées dans le cadre des exportations vers l'Arabie saoudite puisque cela n'a lieu qu'en cas de défaut de paiement.

M. Marco Van Hees (PTB-GO!) présente l'amendement n° 42 (DOC 2055/006) visant à insérer un point 2/1 rédigé comme suit:

“de s'opposer à l'approfondissement de la coopération militaire entre le Conseil de coopération du Golfe et l'OTAN au vu du rôle prépondérant que joue l'Arabie saoudite dans celui-ci, et exiger la suspension de cette coopération”.

Vu le rôle néfaste de l'Arabie saoudite pour déstabiliser la région, ses liens avec une série de groupes terroristes, la guerre menée au Yémen, l'auteur considère qu'il est nécessaire de stopper immédiatement toutes nos alliances avec ce pays.

Mme Gwenaëlle Grovonius (PS) présente l'amendement n° 60 (DOC 2055/006) visant à insérer les mots “et à double usage” après les mots “matériels militaires” dans l'amendement n° 58.

Mme Rita Bellens (N-VA) présente l'amendement n° 61 (DOC 2055/006) (sous-amendement à l'amendement n° 60) visant à remplacer le point 2/1 par ce qui suit:

“2/1. d'ordonner au Ducroire de ne plus offrir de produits d'assurances pour les dossiers d'exportation d'équipements militaires et de matériel pouvant servir à un usage militaire de la Belgique vers le Royaume d'Arabie saoudite, tant que ce pays ne réalise pas des avancées en termes de respect du droit international et des droits de l'homme, en particulier;”.

Mme Gwenaëlle Grovonius (PS) présente l'amendement n° 62 (DOC 2055/006) visant à compléter, dans l'ensemble du texte, les mots “biens militaires” par les mots “et à double usage”.

M. Jean-Jacques Flahaux (MR) et consorts présentent l'amendement n° 63 (DOC 2055/006), visant à remplacer les mots “équipement militaire et de matériel pouvant servir à un usage militaire” par les mots “technologies et équipements militaires” dans les amendements nos 47, 48 et 58.

Ter verduidelijking van amendement nr. 63, dient *de heer Jean-Jacques Flahaux (MR)* amendement nr. 64 (DOC 2055/006) in, dat ertoe strekt amendement nr. 63 aan te vullen met de woorden “als bedoeld in de lijst waarnaar wordt verwezen in de artikelen 6 en 12 van gemeenschappelijk standpunt nr. 2008/944/GBVB van 8 december 2008”.

Voor *de heer Dirk Van der Maelen (sp.a)* is het niet duidelijk of de voorgestelde formulering ook van toepassing is op *dual use*.

*
* *

Amendement nr. 60 wordt ingetrokken.

Ten gevolge van de intrekking van amendement nr. 60, is amendement nr. 61 zonder voorwerp.

Amendement nr. 64, dat een subamendement op amendement nr. 63 is, wordt aangenomen met 8 tegen 2 stemmen en één onthouding.

Amendement nr. 63, dat een subamendement op amendement nr. 58 is, wordt aangenomen met 10 tegen 2 stemmen en één onthouding.

Amendement nr. 62 wordt verworpen met 9 tegen 4 stemmen.

Amendement nr. 58, dat ertoe strekt om een nieuw verzoek in te voegen, wordt aangenomen met 10 stemmen en 3 onthoudingen.

Amendement nr. 8 wordt verworpen met 8 tegen 2 stemmen en 2 onthoudingen.

Amendement nr. 42 wordt verworpen met 9 stemmen en 4 onthoudingen.

Verzoek 3

Hier wordt de federale regering verzocht “niet langer deel te nemen aan economische handelsmissies naar Saoedi-Arabië”.

Mevrouw Fatma Pehlivan (sp.a) en *de heer Dirk Van der Maelen (sp.a)* dienen amendement nr. 51 (DOC 54 2055/006) in, dat ertoe strekt het verzoek aan te vullen met de volgende woorden:

“en de regio’s te adviseren hetzelfde te doen”.

Amendement nr. 51 wordt eenparig aangenomen.

En vue de préciser l’amendement n° 63, *M. Jean-Jacques Flahaux (MR)* présente l’amendement n° 64 (DOC 2055/006) visant à compléter l’amendement n° 63 par les mots “contenus dans la liste évoquée aux articles 6 et 12 de la position commune 2008/944/PESC du 8 décembre 2008”.

M. Dirk Van der Maelen (sp.a) n’aperçoit pas clairement si la formulation proposée s’applique également au double usage.

*
* *

L’amendement n° 60 est retiré.

À la suite du retrait de l’amendement n° 60, l’amendement n° 61 devient sans objet.

L’amendement n° 64, qui est un sous-amendement à l’amendement n° 63, est adopté par 8 voix contre 2 et une abstention.

L’amendement n° 63, qui est un sous-amendement à l’amendement n° 58, est adopté par 10 voix contre 2 et une abstention.

L’amendement n° 62 est rejeté par 9 voix contre 4.

L’amendement n° 58 visant à insérer un nouveau point est adopté par 10 voix et 3 abstentions.

L’amendement n° 8 est rejeté par 8 voix contre 2 et 2 abstentions.

L’amendement n° 42 est rejeté par 9 voix et 4 abstentions.

Point 3

Le point 3 demande au gouvernement fédéral de “ne plus participer aux missions commerciales et économiques à destination de l’Arabie saoudite”.

Mme Fatma Pehlivan et *M. Dirk Van der Maelen (sp.a)* présentent l’amendement n° 51 (DOC 54 2055/006) visant à compléter le point par les mots suivants:

“et de conseiller aux Régions d’en faire autant”.

L’amendement n° 51 est adopté à l’unanimité.

Het aldus geamendeerde verzoek 3 wordt eenparig aangenomen.

Verzoek 4

De heer Peter De Roover (N-VA) c.s. dient amendement nr. 22 (DOC 54 2055/005) in, dat ertoe strekt dit verzoek te vervangen door wat volgt:

“de herneming van de onderhandelingen tussen de Europese Commissie met de Raad voor Samenwerking van de Arabische Golfstaten over een vrijhandelsovereenkomst tegen het licht te houden en bij die gelegenheid meer bepaald te voorzien in dwingende normen inzake mensenrechten; de Europese Commissie te vragen het onderhandelingsmandaat openbaar te maken;”.

Mevrouw Annemie Turtelboom (Open Vld) pleit ervoor om van het economische gewicht van de Europese markt gebruik te maken om in Saoedi-Arabië de situatie van de mensenrechten te verbeteren.

De heer Wouter De Vriendt (Ecolo-Groen) acht het niet opportuun thans over een vrijhandelsovereenkomst te onderhandelen. Hij preciseert dat verzoek 4 betrekking heeft op de fiscale winst die Saoedi-Arabië in België zou maken en niet op de Belgische producten die in dit land verkocht worden.

Amendement nr. 22, tot vervanging van verzoek 4, wordt aangenomen met 12 stemmen en 2 onthoudingen.

Verzoek 4/1 (nieuw)

De heer Peter De Roover (N-VA) c.s. dient amendement nr. 23 (DOC 54 2055/005) in, dat ertoe strekt een nieuw verzoek 4/1 in te voegen, luidende:

“bij het uitblijven van een bindend akkoord, de wenselijkheid van het voortzetten van de onderhandelingen met Saoedi-Arabië over een dubbelbelastingverdrag evalueren;”.

Amendement nr. 23, tot invoeging van een verzoek 4/1, wordt eenparig aangenomen.

Verzoek 5

In dit verzoek wordt aan de regering gevraagd “waakzaam te zijn voor investeringen van het Koninkrijk Saoedi-Arabië in België, onder meer om te verzekeren dat ons land de strategische onafhankelijkheid ten overstaan van Saoedi-Arabië behoudt”.

Le point 3 tel que modifié est adopté à l'unanimité.

Point 4

M. Peter De Roover (N-VA) et consorts présentent l'amendement n° 22 (DOC 54 2055/005) visant à remplacer le point 4 comme suit:

“d'évaluer la reprise de la négociation par la Commission européenne d'un accord de libre-échange avec le Conseil de coopération du Golfe en introduisant notamment des normes contraignantes en matière de droits de l'homme; de demander à la Commission européenne la publicité du mandat de négociation;”.

Mme Annemie Turtelboom (Open Vld) plaide pour que l'on profite du poids économique que constitue le marché européen pour améliorer la situation des droits de l'homme en Arabie saoudite.

M. Wouter De Vriendt (Ecolo-Groen) estime qu'il n'est pas opportun de négocier un accord de libre-échange à l'heure actuelle. Il précise que le point 4 vise les profits fiscaux que ferait l'Arabie saoudite en Belgique et non pas les produits belges vendus là-bas.

L'amendement n° 22 visant à remplacer le point 4 est adopté par 12 voix et 2 abstentions.

Point 4/1 (nouveau)

M. Peter De Roover (N-VA) et consorts présentent l'amendement n° 23 (DOC 54 2055/005) visant à insérer un point 4/1 rédigé comme suit:

“d'évaluer, en l'absence d'un accord contraignant, l'opportunité de poursuivre les négociations avec l'Arabie saoudite sur la conclusion d'une convention préventive de la double imposition;”.

L'amendement n° 23 tendant à insérer un point 4/1 est adopté à l'unanimité.

Point 5

Le point 5 demande au gouvernement fédéral “de faire preuve de vigilance à l'égard des investissements consentis par le Royaume d'Arabie saoudite en Belgique, notamment pour permettre à notre pays de conserver son indépendance stratégique vis-à-vis de l'Arabie saoudite”.

De heer Peter De Roover (N-VA) c.s. dient amendement nr. 24 (DOC 54 2055/005) in, dat ertoe strekt de woorden “waakzaam te zijn voor” te vervangen door de woorden “waakzaam te blijven voor”.

De heer Vincent Van Peteghem (CD&V) preciseert dat Saoedi-Arabië immers al investeringen in België heeft toegezegd.

De heer Marco Van Hees (PTB-GO!) dient amendement nr. 43 (DOC 54 2055/006) in, dat ertoe strekt verzoek 5 te vervangen door wat volgt:

“waakzaam te zijn en eventueel iedere investering van het Koninkrijk Saoedi-Arabië in België tegen te houden, als blijkt dat het Saoedisch bedrijf terrorisme zou helpen financieren;”.

Amendement nr. 24 wordt eenparig aangenomen.

Amendement nr. 43 wordt verworpen met 12 tegen 2 stemmen.

Het aldus geamendeerde verzoek 5 wordt eenparig aangenomen.

Verzoek 6

De heer Peter De Roover (N-VA) c.s. dient amendement nr. 24 (DOC 54 2055/005) in, dat ertoe strekt verzoek 6 weg te laten.

Mevrouw An Capoen (N-VA) geeft aan dat wapenhandel een gewestbevoegdheid is, en dat er dus geen reden is om in een resolutie van de Kamer van volksvertegenwoordigers te gewagen van onderzoek naar het gebruik van dergelijke wapens.

De heer Wouter De Vriendt (Ecolo-Groen) betreurt dat de meerderheid zich ertegen verzet het gebruik van Belgische wapens, munitie en technologie bij Saoedische militaire operaties na te gaan, terwijl een onderzoek voeren wel degelijk een federale bevoegdheid is.

De heer Marco Van Hees (PTB-GO!) dient amendement nr. 44 (DOC 54 2055/006) in, dat ertoe strekt verzoek 6 te vervangen door wat volgt:

“in VN-verband de veroordeling te bewerkstelligen van de oorlogsmisdaden als gevolg van de Saoedische en Westerse bombardementen in Syrië, Irak en Jemen, in de wetenschap dat elk onschuldig slachtoffer tot méér terrorisme kan leiden;”.

M. Peter De Roover (N-VA) et consorts présentent l'amendement n° 24 (DOC 54 2055/005) visant à remplacer les mots “de faire preuve de vigilance” par les mots “de continuer à faire preuve de vigilance”.

M. Vincent Van Peteghem (CD&V) précise que des investissements sont en effet déjà consentis par l'Arabie saoudite en Belgique.

M. Marco Van Hees (PTB-GO!) présente l'amendement n° 43 (DOC 54 2055/006) qui vise à remplacer le point 5 comme suit:

“de faire preuve de vigilance et éventuellement bloquer tout investissement par le Royaume d'Arabie saoudite en Belgique, si l'entreprise saoudienne serait liée au financement du terrorisme;”.

L'amendement n° 24 est adopté à l'unanimité.

L'amendement n° 43 est rejeté par 12 voix contre 2.

Le point 5 tel que modifié est adopté à l'unanimité.

Point 6

M. Peter De Roover (N-VA) et consorts présentent l'amendement n° 24 (DOC 54 2055/005) visant à supprimer le point 6.

Mme An Capoen (N-VA) explique que le commerce des armes relève de la compétence des Régions et qu'il n'y a donc pas lieu d'évoquer des enquêtes sur l'usage de ces armes dans une résolution de la Chambre des représentants.

M. Wouter De Vriendt (Ecolo-Groen) regrette que la majorité s'oppose à ce qu'on vérifie l'usage des armes, munitions ou technologies belges dans des opérations militaires saoudiennes alors que le fait de procéder à une enquête relève bien de l'État fédéral.

M. Marco Van Hees (PTB-GO!) présente l'amendement n° 44 (DOC 54 2055/006) visant à remplacer le point 6 comme suit:

“travailler au sein de l'ONU à une condamnation des crimes de guerre commis par les bombardements saoudiens et occidentaux en Syrie, en Irak, et au Yémen, sachant que chaque victime innocente est susceptible de renforcer le terrorisme;”.

De spreker pleit ervoor dat de VN overgaat tot de analyse van alle factoren die de regio destabiliseren en een voedingsbodem voor de verdere groei van terroristische groeperingen kunnen zijn.

Mevrouw Gwenaëlle Grovonius (PS) wijst erop dat het gebruik van het woord “oorlogsmisdaden” in amendement nr. 44 vooruitloopt op een eventueel internationaal onderzoek naar de feiten.

Amendement nr. 24, tot weglating van verzoek 6, wordt aangenomen met 9 stemmen en 3 onthoudingen.

Amendement nr. 44 vervalt bijgevolg.

Verzoek 6/1 (nieuw)

De heren Wouter De Vriendt (Ecolo-Groen) en Benoit Hellings (Ecolo-Groen) dienen amendement nr. 40 (DOC 54 2055/006) in, dat ertoe strekt een nieuw verzoek 6/1 in te voegen, luidende:

“geen materiaal van het Belgisch leger te verkopen aan Saoedi-Arabië;”.

De verkoop van materiaal van het Belgisch leger is immers een federale bevoegdheid.

Amendement nr. 40, tot invoeging van een verzoek 6/1, wordt eenparig aangenomen.

Verzoek 7

De heer Benoit Hellings (Ecolo-Groen) geeft aan dat men in punt 7 de federale regering verzoekt om artikel 7 van het samenwerkingsakkoord van 17 juli 2007 tussen de Federale Staat, het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, met betrekking tot de invoer, uitvoer en doorvoer van wapens, munitie en speciaal voor militair gebruik of voor ordehandhaving dienstig materieel en de daaraan verbonden technologie alsook van producten en technologieën voor dubbel gebruik met de gewesten in te roepen. Dit behelst dat de regering via een informatievergadering de gewesten formeel vraagt en adviseert om een einde te stellen aan de wapenhandel met Saoedi-Arabië.

De minister merkt in dit verband op dat dit reeds is gebeurd. Onder meer met betrekking tot het conflict in Jemen werden de gewesten geïnformeerd en geadviseerd. Dit heeft echter geen effect gehad.

L'orateur plaide pour que l'ONU analyse tous les facteurs de déstabilisation de la région, qui sont un terreau potentiel pour le développement de groupes terroristes.

Mme Gwenaëlle Grovonius (PS) souligne que l'utilisation du mot “crimes” dans l'amendement n° 44 préjuge d'une éventuelle enquête internationale sur les faits.

L'amendement n° 24 visant à supprimer le point 6 est adopté par 9 voix et 3 abstentions.

L'amendement n° 44 devient dès lors sans objet.

Point 6/1 (nouveau)

MM. Wouter De Vriendt et Benoit Hellings (Ecolo-Groen) présentent l'amendement n° 40 (DOC 54 2055/006) visant à insérer un nouveau point 6/1 rédigé comme suit:

“6/1. de ne pas vendre de matériel de l'armée belge à l'Arabie Saoudite;”.

La vente de matériel de l'armée belge relève en effet de la compétence de l'État fédéral.

L'amendement n° 40 visant à insérer un nouveau point 6/1 est adopté à l'unanimité.

Point 7

M. Benoit Hellings (Ecolo-Groen) explique que dans le point 7, il est demandé au gouvernement fédéral d'invoquer l'article 7 de l'accord de coopération du 17 juillet 2007 entre l'État fédéral, la Région flamande, la Région wallonne et la Région de Bruxelles-Capitale relatif à l'importation, l'exportation et le transit d'armes, de munitions et de matériel devant servir spécialement à un usage militaire ou de maintien de l'ordre et de la technologie y afférente, ainsi que des biens et technologies à double usage. Cela implique que le gouvernement demande et conseille formellement aux Régions, via une réunion d'information, de mettre fin au commerce des armes avec l'Arabie saoudite.

Le ministre signale à cet égard que cela a déjà eu lieu. Concernant le conflit au Yémen notamment, les Régions ont été informées et conseillées, ce qui n'a toutefois produit aucun effet.

Mevrouw Gwenaëlle Grovonius (PS) c.s. dient amendement nr. 5 (DOC 2055/003) in, ter vervanging van verzoek 7 door wat volgt:

“bij de Raad van de Europese Unie te pleiten voor de tenuitvoerlegging van een embargo op de voor Saoedi-Arabië bestemde wapens en *dual-use*-goederen”.

De heer Peter De Roover (N-VA) c.s. dient amendement nr. 26 (DOC 2055/005) in, ter vervanging van verzoek 7 door wat volgt:

“in overleg met de deelstaten, een einde te stellen aan de in-, uit-en doorvoer van militaire goederen en voor militair gebruik dienstig materiaal aan het koninkrijk Saoedi-Arabië”.

De heer Georges Dallemagne (cdH) dient amendement nr. 36 (DOC 2055/005) in, ter vervanging van verzoek 7 door wat volgt:

“bij mevrouw Federica Mogherini, Hoge Vertegenwoordigster van de Europese Unie voor Buitenlandse Zaken en Veiligheidsbeleid en vicevoorzitster van de Europese Commissie, aan te dringen op een concrete en snelle toepassing van de op 25 februari 2016 door het Europees Parlement goedgekeurde resolutie over de humanitaire situatie in Jemen (2016/2515(RSP)), en in het bijzonder aan te dringen op de toepassing van verzoek nr. 7 van die resolutie waarin “de VV/HV” wordt gevraagd “het initiatief te nemen voor een wapenembargo van de EU tegen Saoedi-Arabië”.

De minister merkt op dat de heer Dallemagne enerzijds heeft gewezen op het gevaar dat Saoedi-Arabië vormt voor de regio en voor België maar anderzijds enkel op Europees niveau aandringt op een wapenembargo.

De heer Dallemagne antwoordt dat zijn amendement enkel tot doel heeft om de Europese instanties aan te zetten te ijveren voor een Europees embargo, wat niet uitsluit dat België zelf een initiatief ter zake neemt.

De heer Marco Van Hees (PTB-GO!) dient amendement nr. 45 (DOC 54 2055/006) in, ter vervanging van verzoek 7 door wat volgt:

“met alle middelen een Europees embargo te bewerkstelligen op de levering van wapens, munitie en militaire technologie aan het Koninkrijk Saoedi-Arabië en aan voornoemde, door dat land gesteunde extremistische groepen in Syrië, om te komen tot de stopzetting van het leveren van wapens, munitie en militaire technologie,

Mme Gwenaëlle Grovonius (PS) et consorts présentent l'amendement n° 5 (DOC 54 2055/003) tendant à remplacer le point 7 par ce qui suit:

“de plaider auprès du Conseil de l'Union européenne pour la mise en œuvre d'un embargo sur les armes ainsi que sur les biens à double usage à destination de l'Arabie Saoudite”.

M. Peter De Roover (N-VA) et consorts présentent l'amendement n° 26 (DOC 54 2055/005) tendant à remplacer le point 7 par ce qui suit:

“de mettre fin, en concertation avec les entités fédérées, aux importations, aux exportations et au transit d'équipements militaires et de matériel pouvant servir à un usage militaire entre la Belgique et l'Arabie saoudite”.

M. Georges Dallemagne (cdH) présente l'amendement n° 36 (DOC 2055/005) tendant à remplacer le point 7 par ce qui suit:

“d'insister auprès de la Haute Représentante de l'Union pour les affaires étrangères et la politique de sécurité et Vice-Présidente de la Commission européenne, Mme Federica Mogherini pour qu'elle applique concrètement et rapidement la résolution adoptée par le Parlement européen le 25 février 2016 sur la situation humanitaire au Yémen (2016/2515(RSP)), en particulier sa demande n° 7 qui invite “la VP/HR à œuvrer pour imposer un embargo européen sur les armes à l'Arabie saoudite”.

Le ministre fait observer que M. Dallemagne, d'une part, a pointé le danger que l'Arabie Saoudite représente pour la région et pour la Belgique, mais, d'autre part, insiste pour qu'un embargo sur les armes soit uniquement décrété au niveau européen.

M. Dallemagne répond que son amendement vise uniquement à inciter les instances européennes à œuvrer en faveur d'un embargo européen, ce qui n'empêche pas la Belgique de prendre elle-même une initiative en la matière.

M. Marco Van Hees (PTB-GO!) présente l'amendement n° 45 (DOC 54 2055/006) tendant à remplacer le point 7 par ce qui suit:

“de travailler par tous les moyens à un embargo européen sur la livraison d'armes, de munitions et de technologies militaires au Royaume d'Arabie saoudite et aux groupes extrémistes précités soutenus par celui-ci en Syrie afin d'arriver à un arrêt des livraisons d'armes, de munitions et de technologies militaires, et de dans

en in dat kader artikel 7 van het samenwerkingsakkoord met de gewesten van 17 juli 2007 met betrekking tot de in- en uitvoer van wapens in te roepen om via een informatievergadering de gewesten formeel te vragen en te adviseren hetzelfde te doen”.

Volgens de indiener moet ook de verkoop van wapens door bondgenoten van België echt worden veroordeeld. Gelet op de positieve en bereidwillige verklaringen van de regering op dat punt is het belangrijk dat de eerste minister zich ertoe verbindt die veroordeling kenbaar te maken bij de bondgenoten van België, in de eerste plaats bij de president van de Verenigde Staten, de heer Donald Trump, die eind mei 2017 in België is en momenteel onderhandelt over een wapenverkoopsovereenkomst ten bedrage van naar verluidt haast 100 miljard dollar.

De heer Peter De Roover (N-VA) c.s. dient amendement nr. 48 (DOC 2055/006) in, ter vervanging van verzoek 7 door wat volgt:

“aan de deelstaten te vragen een einde te stellen aan de in, uit- en doorvoer van militaire goederen en voor militair gebruik dienstig materiaal aan het Koninkrijk Saoedi-Arabië”.

De heer Dirk Van der Maelen en mevrouw Fatma Pehlivan (sp.a) dienen amendement nr. 52 (DOC 2055/006) in, teneinde de woorden “hetzelfde te doen” te vervangen door de woorden “een wapenembargo in te stellen”.

*
* *

Amendement nr. 5 wordt verworpen met 11 tegen 2 stemmen.

Amendement nr. 45 wordt verworpen met 9 tegen 2 stemmen en 1 onthouding.

Wat de subamendementen nrs. 60 tot 64 betreft, wordt verwezen naar de bespreking van verzoek 2/1 (*nieuw*).

Amendement nr. 48, dat ertoe strekt verzoek 7 geheel te vervangen, zoals gewijzigd door de amendementen nrs. 63 en 64, wordt aangenomen met 10 stemmen en 3 onthoudingen.

De amendementen nrs. 26, 36 en 52 worden ingetrokken.

ce cadre invoquer l'article 7 de l'accord de coopération avec les régions du 17 juillet 2007 concernant l'importation et l'exportation d'armes pour demander et conseiller formellement aux Régions, par le biais d'une réunion d'information, d'en faire autant”.

L'auteur estime qu'il faut aussi condamner formellement les livraisons d'armes assumées par des alliées de la Belgique. En égard aux déclarations positives et encourageantes faites par le gouvernement sur ce point, il est important que le premier ministre s'engage à faire part de cette condamnation aux alliés de la Belgique et tout particulièrement à M. Donald Trumps, qui sera dans notre pays fin mai 2017 et qui négocie actuellement un contrat de vente d'armes dont le montant dépasserait aisément les 100 milliards de dollars selon certaines sources.

M. Peter De Roover (N-VA) et consorts présentent l'amendement n° 48 (DOC 2055/006) tendant à remplacer le point 7 par ce qui suit:

“de demander aux entités fédérées de mettre fin à l'importation, à l'exportation et au transit de biens militaires et de matériel à usage militaire avec l'Arabie Saoudite”.

M. Dirk Van der Maelen et Mme Fatma Pehlivan (sp.a) présentent l'amendement n° 52 (DOC 2055/006) tendant à remplacer les mots “d'en faire autant” par les mots “d'instaurer un embargo sur les armes”.

*
* *

L'amendement n° 5 est rejeté par 11 voix contre 2.

L'amendement n° 45 est rejeté par 9 voix contre 2 et une abstention.

En ce qui concerne les sous-amendements n°s 60 à 64, il est renvoyé à la discussion du point 2/1 (*nouveau*).

L'amendement n° 48, qui tend à remplacer intégralement le point 7, tel que modifié par les amendements n°s 63 et 64, est adopté par 10 voix et 3 abstentions.

Les amendements n°s 26, 36 et 52 sont retirés.

Verzoek 7/1 (nieuw)

De heer Peter De Roover (N-VA) c.s. dient amendement nr. 27 (DOC 54 2055/005) in, dat ertoe strekt een nieuw verzoek 7/1 in te voegen, dat luidt als volgt:

“op grond van een akkoord met de regio’s, samen naar een embargo te streven op EU en VN-niveau, voor de in-, uit- en doorvoer van militaire goederen en voor militair dienstig materiaal aan het koninkrijk Saoedi-Arabië;”.

De heer Georges Dallemagne (cdH) dient amendement nr. 39 (DOC 54 2055/005) in, dat ertoe strekt een nieuw verzoek 7/1 in te voegen, dat luidt als volgt:

“bij mevrouw Federica Mogherini, Hoge Vertegenwoordigster van de Europese Unie voor Buitenlandse Zaken en Veiligheidsbeleid en vicevoorzitster van de Europese Commissie, aan te dringen op een concrete en snelle toepassing van de op 25 februari 2016 door het Europees Parlement goedgekeurde resolutie over de humanitaire situatie in Jemen (2016/2515(RSP)), en in het bijzonder aan te dringen op de toepassing van verzoek Nr. 7 van die resolutie waarin “de VV/HV” wordt gevraagd ‘het initiatief te nemen voor een wapenembargo van de EU tegen Saudi-Arabië’;”.

De heer Marco Van Hees (PTB-GOI) dient amendement nr. 46 (DOC 54 2055/006) in, dat ertoe strekt een nieuw verzoek 7/1 in te voegen, dat luidt als volgt:

“formeel de wapenverkoop en de militaire samenwerking te veroordelen van onze officiële bondgenoten, waaronder Frankrijk en de Verenigde Staten, die thans onderhandelen over een contract voor de verkoop van wapens aan Saoedi-Arabië ter waarde van tientallen miljarden euro c.q. dollar. Wij vragen de eerste minister om die veroordeling ter sprake te brengen op de ontmoeting met president Trump op 24 of 25 mei 2017;”.

De heer Peter De Roover (N-VA) dient amendement nr. 49 (DOC 54 2055/006) in, dat ertoe strekt een nieuw verzoek 7/1 in te voegen, dat luidt als volgt:

“op basis van een akkoord tussen de gewesten, naar een embargo te streven op EU en VN-niveau, voor de invoer, uitvoer en doorvoer van militaire goederen en voor militair gebruik dienstig materiaal aan het Koninkrijk Saoedi-Arabië;”.

De heer Dirk Van der Maelen (sp.a) en mevrouw Fatma Pehlivan (sp.a) dienen amendement nr. 53 (DOC 54 2055/006) in, dat ertoe strekt een nieuw verzoek 7/1 in te voegen, dat luidt als volgt:

Point 7/1 (nouveau)

M. Peter De Roover (N-VA) et consorts présentent l’amendement n° 27 (DOC 54 2055/005) visant à insérer un point 7/1 rédigé comme suit:

“d’œuvrer conjointement, sur la base d’un accord avec les régions, à l’instauration d’un embargo au niveau de l’UE et des Nations unies sur les activités d’importation, d’exportation et de transit d’équipements militaires et de matériel pouvant servir à un usage militaire avec le Royaume d’Arabie saoudite;”.

M. Georges Dallemagne (cdH) présente l’amendement n° 39 (DOC 54 2055/005) visant à insérer un point 7/1 rédigé comme suit:

“d’insister auprès de la Haute Représentante de l’Union pour les affaires étrangères et la politique de sécurité et Vice-Présidente de la Commission européenne, Mme Federica Mogherini pour qu’elle applique concrètement et rapidement la résolution adoptée par le Parlement européen le 25 février 2016 sur la situation humanitaire au Yémen (2016/2515(RSP)), en particulier sa demande n°7 qui invite ‘la VP/HR à œuvrer pour imposer un embargo européen sur les armes à l’Arabie Saoudite’;”.

M. Marco Van Hees (PTB-GOI) présente l’amendement n° 46 (DOC 54 2055/006) visant à insérer un point 7/1 rédigé comme suit:

“de condamner formellement la vente d’armes et la coopération militaire de nos alliés officiels, dont la France et les États-Unis qui négocient actuellement un contrat de vente d’armes de plusieurs dizaines de milliards avec l’Arabie Saoudite. Nous demandons au premier ministre d’évoquer cette condamnation lors de la rencontre avec le président Trump prévue le 24 ou 25 mai 2017;”.

M. Peter De Roover (N-VA) présente l’amendement n° 49 (DOC 54 2055/006) visant à insérer un point 7/1 rédigé comme suit:

“de tendre, sur la base d’un accord entre les Régions, vers un embargo au niveau de l’UE et des Nations unies sur l’importation, l’exportation et le transit de biens militaires et de matériel à usage militaire à destination de l’Arabie Saoudite;”.

M. Dirk Van der Maelen (sp.a) et Mme Fatma Pehlivan (sp.a) présentent l’amendement n° 53 (DOC 54 2055/006) visant à insérer un point 7/1 rédigé comme suit:

“bij de Raad van de Europese Unie te pleiten voor de tenuitvoerlegging van een embargo op de voor Saoedi-Arabië bestemde wapens en *dual-use* goederen;”.

*
* *

Amendement nr. 39 wordt verworpen met 9 tegen 4 stemmen.

Amendement nr. 46 wordt verworpen met 9 tegen 2 stemmen en 2 onthoudingen.

Amendement nr. 53 wordt verworpen met 8 tegen 3 stemmen.

Wat betreft de subamendementen nrs. 60 tot 64 wordt verwezen naar de bespreking van verzoek 2/1 (nieuw).

Amendement nr. 49, zoals gewijzigd door de amendementen 63 en 64, wordt aangenomen met 10 stemmen en 3 onthoudingen.

Amendement nr. 27 wordt ingetrokken.

Verzoek 7/2 (nieuw)

De heer Marco Van Hees (PTB-GO!) dient amendement nr. 47 (DOC 54 2055/005) in, dat ertoe strekt een nieuw verzoek 7/2 in te voegen, luidende:

“in geval van verlies van contracten, compensaties te waarborgen die de eventuele inkomstenverliezen op korte, middellange en lange termijn aanvullen, en zo te voorkomen dat dit beleid de betrokken werknemers in moeilijkheden brengt;”.

De spreker pleit ervoor te handelen zoals inzake de compensaties die bij het embargo tegen Rusland zijn toegekend, om de betrokken werknemers geen nadeel van de beslissing te doen lijden.

Amendement nr. 47, tot invoeging van een verzoek 7/2, wordt verworpen met 8 tegen 3 stemmen en 1 onthouding.

Verzoek 8

Bij verzoek 8 wordt de federale regering gevraagd “een einde te stellen aan de contacten van de Belgische defensieattaché met de Saoedische overheid omtrent contracten met de Belgische defensie-industrie;”.

“de plaider auprès du Conseil de l’Union européenne pour la mise en œuvre d’un embargo sur les armes ainsi que sur les biens à double usage à destination de l’Arabie Saoudite;”.

*
* *

L’amendement n° 39 est rejeté par 9 voix contre 4.

L’amendement n° 46 est rejeté par 9 voix contre 2 et 2 abstentions.

L’amendement n° 53 est rejeté par 8 voix contre 3.

Concernant les sous-amendements n°s 60 à 64, il est renvoyé à la discussion du point 2/1 (nouveau).

L’amendement n° 49, tel que modifié par les amendements n°s 63 et 64, est adopté par 10 voix et 3 abstentions.

L’amendement n° 27 est retiré.

Point 7/2 (nouveau)

M. Marco Van Hees (PTB-GO!) dépose l’amendement n° 47 (DOC 54 2055/005) visant à insérer un nouveau point 7/2 rédigé comme suit:

“de garantir, en cas de perte de contrats, des compensations qui combleront les éventuelles pertes de revenus sur le court, moyen et long terme pour éviter que cette politique n’entraîne des difficultés auprès des travailleurs concernés;”.

L’orateur plaide pour que l’on s’inspire des compensations octroyées lors de l’embargo à l’égard de la Russie afin que les travailleurs concernés ne pâtissent pas de la décision.

L’amendement n° 47 est rejeté par 8 voix contre 3 et 1 abstention.

Point 8

Le point 8 prévoit de demander au gouvernement fédéral “de mettre fin aux contacts entre les attachés de Défense belges et les autorités de l’Arabie saoudite à propos de contrats avec l’industrie belge de la défense;”.

De heer Peter De Roover (N-VA) c.s. dient amendement nr. 28 (DOC 54 2055/005) in, dat ertoe strekt het woord “contacten” te vervangen door de woorden “commerciële contacten”.

Mevrouw An Capoen (N-VA) onderstreept dat de rol van de militair attaché er immers in bestaat de Belgische Defensie ter plaatse te vertegenwoordigen en niet de Belgische militaire industrie te promoten. Het Verdrag van Wenen van 18 april 1961 alsook interne Defensieregels voorzien in het regelgevend raamwerk waarbinnen die militair attaché zijn taken kan uitoefenen. Hij mag immers informatie ontvangen en verzenden, maar moet ter zake een neutrale houding aannemen.

Amendement nr. 28 wordt eenparig aangenomen.

Het aldus geamendeerde verzoek 8 wordt eenparig aangenomen.

Verzoeken 9 tot 12

Over deze verzoeken worden geen opmerkingen gemaakt.

Ze worden achtereenvolgens eenparig aangenomen.

Verzoek 12/1 (*nieuw*)

De heer Peter De Roover (N-VA) c.s. dient amendement nr. 29 (DOC. 54 2055/005) in, dat ertoe strekt een nieuw verzoek 12/1 in te voegen, luidende:

“de relevante diplomatieke initiatieven te nemen opdat Saoedi-Arabië overgaat tot de bekrachtiging en tenuitvoerlegging van het Tweede Facultatieve Protocol bij het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten, gericht op de afschaffing van de doodstraf, door de Algemene Vergadering aangenomen en afgekondigd in haar Resolutie 44/128 van 15 december 1989;”.

De heer Vincent Van Peteghem (CD&V) c.s. dient vervolgens, als subamendement op amendement nr. 29, amendement nr. 59 (DOC 54 2055/006) in, dat ertoe strekt dat amendement aan te vullen door wat volgt:

“de relevante diplomatieke initiatieven te nemen opdat Saoedi-Arabië zijn voorbehoud intrekt ten aanzien van de reeds door dat land geratificeerde internationale verdragen inzake mensenrechten; de relevante diplomatieke initiatieven te nemen opdat Saoedi-Arabië overgaat tot de ratificering van alle internationale verdragen inzake mensenrechten die dat land nog niet heeft geratificeerd;”.

M. Peter De Roover (N-VA) et cs déposent l'amendement n° 28 (DOC 54 2055/005) visant à ajouter le mot “commerciaux” après le mot “contacts”.

Mme An Capoen (N-VA) souligne que le rôle de l'attaché militaire est en effet de représenter la Défense belge sur place et non de promouvoir l'industrie militaire belge. La Convention de Vienne du 18 avril 1961 ainsi que des règles internes de la Défense prévoient le cadre réglementaire de ses activités. Il peut en effet recevoir et transmettre des informations mais doit adopter une position neutre en la matière.

L'amendement n° 28 est adopté à l'unanimité.

Le point 8 tel que modifié est adopté à l'unanimité.

Points 9 à 12

Ces points ne font l'objet d'aucun commentaire.

Ils sont successivement adoptés à l'unanimité.

Point 12/1 (*nouveau*)

M. Peter De Roover (N-VA) et cs déposent l'amendement n° 29 (DOC 54 2055/005) visant à insérer un nouveau point 12/1 rédigé comme suit:

“de prendre les initiatives diplomatiques pertinentes afin que l'Arabie saoudite ratifie et mette en œuvre le deuxième protocole facultatif se rapportant au Pacte international relatif aux droits civils et politiques, visant à abolir la peine de mort, adopté et proclamé par l'Assemblée générale dans sa résolution 44/128 du 15 décembre 1989;”.

M. Vincent Van Peteghem (CD&V) et cs déposent ensuite l'amendement n° 59 (DOC 54 2055/006), qui est un sous-amendement à l'amendement n°29 visant à compléter celui-ci par les phrases suivantes:

“de prendre les initiatives diplomatiques pertinentes afin que l'Arabie saoudite retire ses réserves introduites vis-à-vis des Conventions internationales relatives aux droits de l'homme qu'elle a déjà ratifiées; de prendre les initiatives diplomatiques pertinentes afin que l'Arabie saoudite ratifie l'ensemble des Conventions internationales relatives aux droits de l'homme qu'elle n'a pas encore ratifiées;”.

Het als subamendement op amendement nr. 29 ingediende amendement nr. 59 wordt eenparig aangenomen.

Amendement nr. 29, tot invoeging van een verzoek 12/1, wordt eenparig aangenomen.

Verzoeken 13 en 14

Over deze verzoeken worden geen opmerkingen gemaakt.

Ze worden achtereenvolgens eenparig aangenomen.

Verzoek 15

De heer Peter De Roover (N-VA) c.s. dient amendement nr. 30 (DOC 54 2055/005) in, dat ertoe strekt verzoek 15 te vervangen door wat volgt:

“de verdediging van de mensenrechten en de bescherming van diegenen die ervoor opkomen, als een prioriteit te handhaven in ons bilateraal beleid met Saoedi-Arabië;”.

De heer Jean-Jacques Flahaux (MR) onderstreept dat de mensenrechten de grondslag zijn van het buitenlandbeleid van België, een uitgangspunt dat steeds werd gehuldigd door de vice-eersteminister en minister van Buitenlandse Zaken en Europese Zaken, belast met Beliris en de Federale Culturele Instellingen.

Amendement nr. 30, dat ertoe strekt verzoek 15 te vervangen, wordt eenparig aangenomen.

Verzoek 15/1 (nieuw)

De heer Peter De Roover (N-VA) c.s. dient amendement nr. 31 (DOC 54 2055/005) in, dat ertoe strekt een nieuw verzoek 15/1 in te voegen, luidende:

“zich binnen de VN-Commissie voor de Status voor de Vrouw in te zetten om de verschrikkelijke toestand van de vrouwenrechten in Saoedi-Arabië internationaal in de kijker te zetten en maximale inspanningen te leveren om het land in het algemeen te bewegen tot een verbetering van de mensenrechten;”.

De heer Jean-Jacques Flahaux (MR) en mevrouw Annemie Turtelboom (Open Vld) onderstrepen dat de aanwezigheid van Saoedi-Arabië in de VN-Commissie voor de Status voor de Vrouw te betreuren valt, maar

L'amendement n° 59, qui est un sous-amendement à l'amendement n° 29, est adopté à l'unanimité.

L'amendement n° 29 visant à insérer le point 12/1 est adopté à l'unanimité.

Points 13 et 14

Ces points ne font l'objet d'aucun commentaire.

Ils sont successivement adoptés à l'unanimité.

Point 15

M. Peter De Roover (N-VA) et cs déposent l'amendement n° 30 (DOC 54 2055/005) visant à remplacer le point 15 comme suit:

“de maintenir comme priorité de notre politique bilatérale avec l'Arabie saoudite la défense des droits de l'Homme et la protection de leurs défenseurs;”.

M. Jean-Jacques Flahaux (MR) souligne que les droits de l'homme sont la base de la politique étrangère de la Belgique, ce qui a toujours été défendu par le vice-Premier ministre et ministre des Affaires étrangères et européennes, chargé de Beliris et des Institutions culturelles fédérales.

L'amendement n° 30 visant à remplacer le point 15 est adopté à l'unanimité.

Point 15/1 (nouveau)

M. Peter De Roover (N-VA) et cs déposent l'amendement n° 31 (DOC 54 2055/005) visant à insérer un nouveau point 15/1 rédigé comme suit:

“de s'employer, au sein de la Commission de la condition de la femme de l'ONU, à attirer l'attention de la communauté internationale sur la situation déplorable des droits de la femme en Arabie saoudite et de déployer le plus d'efforts possible afin de faire évoluer ce pays, de manière générale, vers un plus grand respect des droits humains;”.

M. Jean-Jacques Flahaux (MR) et Mme Annemie Turtelboom (Open Vld) soulignent que, si elle est regrettable, la présence de l'Arabie saoudite au sein de la Commission de la condition de la femme de l'ONU

dat aldus de kans ontstaat om de rechten van de vrouw te verbeteren door middel van een intensieve dialoog in dat verband.

Amendement nr. 31, tot invoeging van een verzoek 15/1, wordt eenparig aangenomen.

Verzoek 16

De heer Peter De Roover (N-VA) c.s. dient amendement nr. 32 (DOC 54 2055/005) in, dat ertoe strekt verzoek 16 weg te laten.

Mevrouw An Capoen (N-VA) wijst erop dat de leraaropleiding een gemeenschapsbevoegdheid is.

De heer Wouter De Vriendt (Ecolo-Groen) benadrukt dat het er hier om te doen is de gemeenschappen op hun verantwoordelijkheid te wijzen, net zoals dat voor de gewesten wordt gedaan wanneer het gaat om wapenhandel.

Mevrouw Gwenaëlle Grovonius (PS) onderstreept dat de Franse Gemeenschap met name initiatieven genomen heeft in verband met de opleiding van de imams. De spreekster betreurt dat de resolutie de indruk schept dat er niets werd gedaan en dat ze niet verwijst naar genomen maatregelen.

De heer Jean-Jacques Flahaux (MR) bepleit dat ter zake de aanbevelingen worden afgewacht van de parlementaire onderzoekscommissie belast met het onderzoek naar de omstandigheden die hebben geleid tot de terroristische aanslagen van 22 maart 2016 in de luchthaven Brussel-Nationaal en in het metrostation Maelbeek te Brussel, met inbegrip van de evolutie en de aanpak van de strijd tegen het radicalisme en de terroristische dreiging.

Amendement nr. 32, dat beoogt verzoek 16 weg te laten, wordt aangenomen met 12 stemmen en 2 onthoudingen.

Verzoek 17 (nieuw)

De heer Georges Dallemagne (cdH) dient amendement nr. 1 (DOC 54 2055/002) in, waarbij beoogd wordt een nieuw verzoek 17 in te voegen, luidende:

“meer transparantie op te leggen omtrent de financiering (gedetailleerde informatie over de bedragen en de herkomst ervan) van Belgische of in België

donne à présent l'occasion d'améliorer les droits des femmes par un dialogue intensif sur le sujet.

L'amendement n°31 visant à insérer le point 15/1 est adopté à l'unanimité.

Point 16

M. Peter De Roover (N-VA) et cs déposent l'amendement n° 32 (DOC 54 2055/005) visant à supprimer le point 16.

Mme An Capoen (N-VA) rappelle que la formation des enseignants relève de la compétence des Communautés.

M. Wouter De Vriendt (Ecolo-Groen) souligne qu'il s'agit ici de rappeler aux Communautés leurs responsabilités de la même manière qu'on le fait à l'égard des Régions en ce qui concerne le commerce des armes.

Mme Gwenaëlle Grovonius (PS) souligne que La Communauté française a notamment pris des initiatives en matière de formation des imams. L'oratrice regrette que la résolution donne le sentiment que rien n'a été fait et ne fasse pas référence aux mesures prises.

M. Jean-Jacques Flahaux (MR) plaide pour qu'en la matière, on attende les recommandations de la commission d'enquête parlementaire chargée d'examiner les circonstances qui ont conduit aux attentats terroristes du 22 mars 2016 dans l'aéroport de Bruxelles-National et dans la station de métro Maelbeek à Bruxelles, y compris l'évolution et la gestion de la lutte contre le radicalisme et la menace terroriste.

L'amendement n° 32 visant à supprimer le point 16 est adopté par 12 voix et 2 abstentions.

Point 17 (nouveau)

M. Georges Dallemagne (cdH) dépose l'amendement n° 1 (DOC 54 2055/002) visant à insérer un nouveau point 17 rédigé comme suit:

“d'imposer une plus grande transparence en ce qui concerne le financement (détails des montants et de la provenance de ceux-ci) d'associations ou de fondations,

gevestigde buitenlandse verenigingen of stichtingen die tot doel hebben gebedsplaatsen of plaatsen waar religie wordt onderwezen, inzonderheid door buitenlandse instellingen, te organiseren en te doen werken; de niet-inachtneming van deze bepalingen moet worden gestraft met de ontbinding van de vzw die zich niet aan de regels houdt;”.

Mevrouw Annemie Turtelboom (Open Vld) suggereert dat het thema van de financieringsbronnen van de gebedsplaatsen wordt besproken wanneer de commissie zich buigt over het voorstel van resolutie betreffende de schadelijke inmenging door bepaalde Golfstaten in de vrije uitoefening van de islamitische eredienst in België (DOC 54 2365/001), nadat de aanbevelingen bekend zijn van de parlementaire onderzoekscommissie belast met het onderzoek naar de omstandigheden die hebben geleid tot de terroristische aanslagen van 22 maart 2016 in de luchthaven Brussel-Nationaal en in het metrostation Maalbeek te Brussel, met inbegrip van de evolutie en de aanpak van de strijd tegen het radicalisme en de terroristische dreiging.

De heer Olivier Maingain (DéFI) betreurt dat in het voorstel van resolutie met geen woord gerept wordt over de financiering van de gebedsplaatsen door vreemde mogendheden – of daaraan verbonden verenigingen – die de internationale verdragen inzake fundamentele rechten niet in acht nemen en/of het wereldwijde terrorisme financieren. Hij geeft aan dat hij een voorstel heeft ingediend tot Herziening van de Grondwet tot invoering van een artikel 7ter inzake de laïcité van de Staat (DOC 54 1582/001). Deze tekst strekt ertoe een passend antwoord te bieden op de opgang van een terrorisme dat gestoeld is op een foute opvatting over de godsdienst en aldus de rechtsstaat en de democratie te versterken. De spreker is immers van oordeel dat de fundamentalistische en radicale leer die in Saoedi-Arabië wordt aangehangen onaanvaardbaar is omdat godsdienst wordt gebruikt voor politieke doeleinden. Waar het dus op aan komt, is ervoor te zorgen dat op Belgisch grondgebied essentiële principes worden nageleefd.

De heer Benoît Hellings (Ecolo-Groen) wijst erop dat in de toelichting bij dit voorstel van resolutie verwezen wordt naar de uitermate onduidelijke rol die Saoedi-Arabië speelt ten aanzien van de Belgische moskeeën (DOC 54 2055/001).

De heer Dirk Van der Maelen en mevrouw Fatma Pehlivan (sp.a) dienen de amendementen nr. 6 (DOC 54 2055/003) en nr. 54 (DOC 54 2055/006) in, die er eveneens toe strekken een nieuw verzoek 17 in te voegen, luidende:

belges ou étrangères en Belgique, dont le but est d'organiser et de faire fonctionner des lieux de culte ou des lieux d'enseignement de la religion (en particulier par des institutions étrangères); le non-respect de ces dispositions devra être sanctionnée par la dissolution de l'ASBL fautive;”.

Mme Annemie Turtelboom (Open Vld) suggère que la thématique des sources de financement des lieux de culte soit abordée lorsque la commission examinera la proposition de résolution relative à l'ingérence nuisible de certains États du Golfe dans le libre exercice du culte islamique en Belgique (DOC 54 2365/001), à la suite des recommandations de la commission d'enquête parlementaire chargée d'examiner les circonstances qui ont conduit aux attentats terroristes du 22 mars 2016 dans l'aéroport de Bruxelles-National et dans la station de métro Maelbeek à Bruxelles, y compris l'évolution et la gestion de la lutte contre le radicalisme et la menace terroriste.

M. Olivier Maingain (DéFI) regrette que l'on taise dans la résolution tout élément relatif au financement de lieux de cultes par des puissances étrangères – ou d'associations qui y sont liées – qui ne respectent pas les Conventions internationales en matière de droits fondamentaux et/ou qui financent le terrorisme international. Il indique qu'il a déposé une proposition de révision de la Constitution en vue d'insérer un article 7ter relatif à la laïcité de l'État (DOC 54 1582/001). Ce texte vise à apporter une réponse appropriée à la montée d'un terrorisme lié à une conception dévoyée de la religion et à renforcer ainsi l'État de droit et la démocratie. L'orateur estime en effet que la conception fondamentaliste et radicaliste de l'Arabie saoudite n'est pas acceptable parce qu'elle instrumentalise la religion à des fins politiques. Il s'agit ainsi de faire respecter des principes essentiels sur le territoire belge.

M. Benoît Hellings (Ecolo-Groen) souligne que les développements de la présente proposition de résolution font référence au rôle trouble de l'Arabie saoudite à l'égard des mosquées en Belgique (DOC 54 2055/001).

M. Dirk Van der Maelen et Mme Fatma Pehlivan (sp.a) déposent les amendements n° 6 (DOC 54 2055/003) et 54 (DOC 54 2055/006) visant également à insérer un nouveau point 17 rédigé comme suit:

“een jaarlijkse rapportering te bezorgen aan de Kamer van volksvertegenwoordigers over de evolutie van de mensenrechtensituatie in Saoedi-Arabië alsook over de stellingname van België aangaande de mensenrechten in multilaterale en bilaterale contacten;”.

Amendement nr. 1, tot invoeging van een verzoek 17, wordt verworpen met 7 tegen 3 stemmen en 1 onthouding.

Amendement nr. 6, tot invoeging van een verzoek 17, wordt verworpen met 9 tegen 4 stemmen.

Amendement nr. 54 wordt ingetrokken.

Verzoek 18 (nieuw)

De heer Dirk Van der Maelen en mevrouw Fatma Pehlivan (sp.a) dienen de amendementen nr. 7 (DOC 54 2055/003) en nr. 55 (DOC 54 2055/006) in, waarbij beoogd wordt een nieuw verzoek 18 in te voegen, luidende:

“ons lidmaatschap in de VN-Mensenrechtenraad te gebruiken om het mannelijk voogdijschap over vrouwen aan te pakken door intensief vragen te stellen, onderzoeken op te zetten en aanbevelingen te doen;”.

De heer Dirk Van der Maelen (sp.a) geeft aan dat het de bedoeling is te focussen op een aspect waarbij België, in het kader van de VN-Mensenrechtenraad, Saoedi-Arabië concreet kan bewegen vooruitgang te boeken.

Volgens *de heer Jean-Jacques Flahaux (MR)* is dit amendement overbodig, aangezien amendement nr. 31, dat een nieuw verzoek 15/1 invoegt, een ruimere strekking heeft.

De heer Georges Dallemagne (cdH) dient amendement nr. 37 (DOC 54 2055/003) in, dat eveneens tot doel heeft een nieuw verzoek 18 in te voegen, luidende:

“te zorgen voor de nodige middelen qua budget en personeel om daadwerkelijk de wet te kunnen toepassen die oplegt dat elke financiering van gebedshuizen voor een bedrag van meer dan 100 000 euro vooraf moet worden toegestaan door de minister van Justitie, als ook – in de toekomst – deze regel aan te passen opdat de toelating van de minister van Justitie systematisch verplicht wordt, ongeacht de hoogte van het bedrag;”.

“de faire annuellement rapport à la Chambre des représentants sur l'évolution de la situation des droits de l'homme en Arabie saoudite ainsi que sur la position adoptée par la Belgique en matière de droits de l'homme lors des contacts multilatéraux et bilatéraux;”.

L'amendement n° 1 visant à insérer un nouveau point 17 est rejeté par 7 voix contre 3 et 1 abstention.

L'amendement n° 6 visant à insérer un nouveau point 17 est rejeté par 9 voix contre 4.

L'amendement n° 54 est retiré.

Point 18 (nouveau)

M. Dirk Van der Maelen et Mme Fatma Pehlivan (sp.a) déposent les amendements n° 7 (DOC 54 2055/003) et 55 (DOC 54 2055/006) visant à insérer un nouveau point 18 rédigé comme suit:

“d'utiliser notre qualité de membre du Conseil des droits de l'homme des Nations unies pour lutter contre la tutelle masculine sur les femmes en posant des questions, en ouvrant des enquêtes et en formulant des recommandations de manière intensive;”.

M. Dirk Van der Maelen (sp.a) explique qu'il s'agit ici de se focaliser sur un élément de progrès que la Belgique pourrait tenter d'obtenir concrètement de la part de l'Arabie saoudite dans le cadre du Conseil des droits de l'homme des Nations Unies.

M. Jean-Jacques Flahaux (MR) estime que cet amendement est inutile étant donné le fait que l'amendement n° 31 qui insère un nouveau point 15/1 a une portée plus large.

M. Georges Dallemagne (cdH) dépose l'amendement n° 37 visant également à insérer un nouveau point 18 rédigé comme suit:

“de mettre véritablement en œuvre la loi qui prévoit une autorisation préalable du ministre de la Justice pour tout financement de lieu de culte supérieur à 100 000 euros, en prévoyant les moyens budgétaires et humains pour appliquer correctement cette disposition; et, à l'avenir, de revoir cette règle afin que l'obligation d'une autorisation du ministre de la Justice soit systématique quel que soit le montant;”.

Mevrouw Annemie Turtelboom (Open Vld) pleit ervoor dat dit vraagstuk aan bod komt bij de bespreking van het voorstel van resolutie betreffende de schadelijke inmenging door bepaalde Golfstaten in de vrije uitoefening van de islamitische eredienst in België (DOC 54 2365/001).

Amendement nr. 7, tot invoeging van een verzoek 18, wordt verworpen met 9 tegen 4 stemmen.

Amendement nr. 37, tot invoeging van een verzoek 18, wordt verworpen met 9 tegen 4 stemmen.

Amendement nr. 55 wordt ingetrokken.

Verzoek 19 (*nieuw*)

De heer Georges Dallemagne (cdH) dient amendement nr. 38 (DOC 54 2055/005) in, dat ertoe strekt een nieuw verzoek 19 in te voegen, luidende:

“de Saoedische overheid te verzoeken niet langer gebedshuizen in België te financieren of aan het beheer ervan te participeren, zowel rechtstreeks als via Belgische of in België actieve buitenlandse verenigingen of stichtingen;”.

De heer Dirk Van der Maelen en mevrouw Fatma Pehlivan (sp.a) dienen amendement nr. 56 (DOC 54 2055/006) in, dat ertoe strekt een nieuw verzoek 19 in te voegen, luidende:

“onze ambassade de opdracht te geven de promotie van ons land als investeringsland on hold te zetten, alsook onze bedrijven te adviseren tegen activiteiten in Saoedi-Arabië; en ook de regionale handelsagentschappen dit advies te verlenen;”.

Amendement nr. 38, dat ertoe strekt een verzoek 19 in te voegen, wordt verworpen met 9 tegen 4 stemmen.

Amendement nr. 56, dat ertoe strekt een verzoek 19 in te voegen, wordt verworpen met 9 tegen 2 stemmen en 2 onthoudingen.

Mme Annemie Turtelboom (Open Vld) plaide pour que cette question soit abordée dans le cadre de l'examen de proposition de résolution relative à l'ingérence nuisible de certains États du Golfe dans le libre exercice du culte islamique en Belgique (DOC 54 2365/001).

L'amendement n° 7 visant à insérer un nouveau point 18 est rejeté par 9 voix contre 4.

L'amendement n° 37 visant à insérer un nouveau point 18 est rejeté par 9 voix contre 4.

L'amendement n° 55 est retiré.

Point 19 (*nouveau*)

M. Georges Dallemagne (cdH) dépose l'amendement n° 38 (DOC 54 2055/005) visant à insérer un nouveau point 19 rédigé comme suit:

“de demander aux autorités saoudiennes de cesser tout financement ou participation à la gestion de lieu de culte en Belgique, que ce soit directement ou au travers d'associations ou de fondations, belges ou étrangères en Belgique;”.

M. Dirk Van der Maelen et Mme Fatma Pehlivan (sp.a) déposent l'amendement n° 56 (DOC 54 2055/006) visant également à insérer un nouveau point 19 rédigé comme suit:

“de donner pour instruction à notre ambassade de suspendre la promotion de notre pays en tant que pays d'investissement, ainsi que de déconseiller toute activité en Arabie saoudite à nos entreprises; et de donner le même conseil aux agences régionales pour le commerce;”.

L'amendement n° 38 visant à insérer un nouveau point 19 est rejeté par 9 voix contre 4.

L'amendement n° 56 visant à insérer un nouveau point 19 est rejeté par 9 voix contre 2 et 2 abstentions.

C. Verzoek aan de voorzitter van de Kamer van volksvertegenwoordigers

Dit verzoek bevat de lijst van de diverse instellingen waaraan de voorzitter van de Kamer van volksvertegenwoordigers deze resolutie zou moeten sturen.

De heren Wouter De Vriendt en Benoit Hellings (Ecolo-Groen) dienen amendement nr. 8 (DOC 54 2055/004) in, dat ertoe strekt dit verzoek te vervolledigen met de volgende woorden:

“, het parlement en regering van de federatie Wallonië-Brussel en het parlement en de regering van de Duitstalige Gemeenschap.”.

De heer Wouter De Vriendt (Ecolo-Groen) verduidelijkt dat de gemeenschappen bevoegd zijn voor de opleiding van de imams (verzoek 16 van het voorstel van resolutie).

Amendement nr. 9 wordt ingetrokken.

Dit verzoek wordt eenparig aangenomen.

*
* *

Het gehele aldus geamendeerde en verbeterde voorstel van resolutie wordt aangenomen met 10 stemmen en 3 onthoudingen.

De rapporteur,

An CAPOEN

De voorzitter,

Dirk VAN der MAELEN

C. Points du dispositif: demande au président de la Chambre des représentants

Ce point dresse la liste des différentes instances auxquelles il est demandé au président de la Chambre des représentants d'adresser la présente résolution.

MM. Wouter De Vriendt et Benoit Hellings (Ecolo-Groen) déposent l'amendement n° 9 (DOC 54 2055/004) visant à compléter ce point par les mots suivants:

“, au parlement et au gouvernement de la Fédération Wallonie-Bruxelles, ainsi qu'au parlement et au gouvernement de la Communauté germanophone.”.

M. Wouter De Vriendt (Ecolo-Groen) précise que les Communautés sont compétentes pour la formation des imams (point 16 de la proposition).

L'amendement n° 9 est retiré.

Ce point est adopté à l'unanimité.

*
* *

L'ensemble de la proposition de résolution, telle qu'elle a été amendée et corrigée, est adopté par 10 voix et 3 abstentions.

Le rapporteur,

An CAPOEN

Le président,

Dirk VAN der MAELEN

BIJLAGE 1 — ANNEXE 1

Advies van de Juridische Dienst van 19 januari 2017
Avis du Service juridique du 19 janvier 2017

Juridische dienst

Service juridique

NOTA TER ATTENTIE VAN DE COMMISSIE VOOR DE BUITENLANDSE BETREKKINGEN

Betreft: Bevoegdheidsverdeling tussen de federale Staat en de deelstaten met betrekking tot het voorstel van resolutie om het buitenlandbeleid ten aanzien van het Koninkrijk Saoedi-Arabië te herzien (DOC 54 2055/001)

Vraag

1. Tijdens de vergadering van 10 januari 2017 vroeg uw Commissie een advies betreffende de vraag of het voorstel van resolutie om het buitenlandbeleid ten aanzien van het Koninkrijk Saoedi-Arabië te herzien (DOC 54 2055/001) de bevoegdheidsverdeling tussen de federale Staat en de gewesten in acht neemt.
2. Uw commissie vroeg bovendien of een vraag tot advies van de Kamer van volksvertegenwoordigers aan de deelstaatsparlementen een oplossing kan bieden, indien er sprake is van een bevoegdheidsoverschrijding.

Analyse van het voorstel van resolutie in het licht van de bevoegdheidsverdeling

3. Het voorstel van resolutie bevat consideransen en een beschikkend gedeelte met onder meer verzoeken aan de federale regering inzake federale bevoegdheden, waaronder het algemeen buitenlandbeleid.
4. Bepaalde consideransen en verzoeken hebben echter (deels) betrekking op gewest- en gemeenschapsbevoegdheden. Enkele voorbeelden:
 - Verzoek 3 (blz. 10) i.v.m. handelsmissies betreft een gewestbevoegdheid op grond van art. 6, §1, VI, eerste lid, 3°, BWHI;
 - Verzoek 7 (blz. 10) i.v.m. wapenhandel betreft hoofdzakelijk een gewestbevoegdheid op grond van art. 6, §1, VI, eerste lid, 4°, BWHI¹;
 - Verzoek 16 (blz. 11) i.v.m. onderwijs betreft, zoals impliciet ook uit het voorstel zelf blijkt, een gemeenschapsbevoegdheid op grond van art. 127, §1, 2°, Gw.

¹ Zie ook de verklaring van de staatssecretaris voor Buitenlandse Handel ter gelegenheid van de bespreking van de verklaring van de regering (CRIV 54 PLEN 134, 17 oktober 2016, 57-58.).

Juridische dienst**Service juridique**

Op sommige van die deelstaatbevoegdheden bestaan evenwel uitzonderingen ten voordele van de federale overheid. Die bevoegdheidsverdeling heeft aanleiding gegeven tot het sluiten van samenwerkingsakkoorden. Enkele voorbeelden:

- In het kader van wapenhandel sloten de Federale Staat, het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest op 17 juli 2007 een samenwerkingsakkoord met betrekking tot de invoer, uitvoer en doorvoer van wapens, munitie en speciaal voor militair gebruik of voor ordehandhaving dienstig materieel en de daaraan verbonden technologie alsook van producten en technologieën voor dubbel gebruik;
- Wat handelsmissies betreft richt het samenwerkingsakkoord tussen de Federale Overheid en de Gewesten van 24 mei 2002 met betrekking tot de oprichting van het Agentschap voor Buitenlandse Handel, het Agentschap voor Buitenlandse Handel op dat de organisatie van multiregionale economische missies faciliteert.

5. In de mate dat de federale regering een rol te vervullen heeft bij de coherentie van het buitenlandbeleid, is een gemengde bevoegdheidsverdeling in een voorstel van resolutie op zich niet problematisch. Een resolutie betreft immers een vraag van de Kamer aan de federale regering, die op haar beurt de stappen onderneemt die zij gepast acht met inachtneming van de intern-Belgische bevoegdheidsverdelende regels. De Kamer kan vooruitlopen op die bevoegdheidsverdelende regels door de federale regering in de resolutie te vragen, waar nodig, overleg of samenwerking met de deelstaten te organiseren (zie hieronder, punten 7 en 8).

Precedenten

6. De Kamer heeft eerder al resoluties aangenomen die niet uitsluitend betrekking hadden op federale bevoegdheden:
 - Een voorbeeld hiervan is de resolutie over de stand van de mensenrechten in Saoedi-Arabië en inzonderheid over de situatie van blogger Raif Badawi (DOC 54-1154/002). In verzoek 11 (blz. 11) vraagt de Kamer de regering om de Belgische diplomatieke, militaire, economische, commerciële en energiegerelateerde betrekkingen met Saoedi-Arabië te onderwerpen aan een “grondige reflectie”. Aangezien wapenhandel hoofdzakelijk een gewestbevoegdheid betreft, rees tijdens de bespreking in commissie de vraag of men niet zou moeten bepalen dat de “grondige reflectie” over de betrekkingen van België met Saoedi-Arabië moet geschieden in overleg met de gewesten. De vertegenwoordiger van de minister preciseerde dat een grondige reflectie over de betrekkingen van België met Saoedi-Arabië zal worden verricht in overleg met de gewesten. De auteur van de resolutie verklaarde daarop weloverwogen termen te hebben gebruikt om tot een consensus te kunnen komen over de noodzaak van een grondige reflectie over het buitenlands beleid van België ten opzichte van Saoedi-Arabië, en dus wel in overleg met de deelstaten. Ondanks de verwijzing naar gewestbevoegdheden, nam de Kamer deze resolutie aan op 18 juni 2015.
 - De resolutie ter verbetering van de diagnosestelling en de opvang van mensen met het chronisch vermoeidheidssyndroom (DOC 54 0053/009) is een tweede toepassingsgeval van een resolutie die niet uitsluitend betrekking had op federale bevoegdheden. Het beschikkend gedeelte van deze resolutie verwijst onder meer in haar verzoek nr. 3 (blz. 5) naar onderwijsaangelegenheden. Hierbij wordt er expliciet vermeld dat hieromtrent in overleg getreden wordt met de Gemeenschappen. Hoewel de resolutie dus erkent dat er sprake is van een gemeenschapsbevoegdheid, heeft de Kamer ze op 28 mei 2015 aangenomen.

Juridische dienst

Service juridique

Samenwerkingsprocedure met de deelstaten

7. De verplichte samenwerkingsprocedure met de gemeenschaps- en gewestregeringen, zoals bedoeld in art. 97 Rgt., is strikt genomen enkel van toepassing op wetsvoorstellen. Zoals in het verleden reeds gebeurde, kan deze procedure echter naar analogie worden toegepast op een voorstel van resolutie. Enkele voorbeelden:
 - DOC 52 0455/001, blz. 3, I-Procedure;
 - DOC 54 0406/006, blz. 5, B. Schriftelijke adviezen.
8. Er kan ook overwogen worden om in het beschikkend gedeelte van het voorstel, waar strikt genomen naar de bevoegdheden van de deelstaten wordt verwezen, uitdrukkelijk te bepalen dat de regering er uitvoering aan moet geven in overleg met de gewesten resp. de gemeenschappen. Het voorstel van resolutie (DOC 2055/001) gebruikt deze techniek trouwens al enigszins in verzoek 16 (blz. 11).

Juridische dienst

Service juridique

NOTE À L'ATTENTION DE LA COMMISSION DES AFFAIRES ÉTRANGÈRES

Objet : Répartition des compétences entre l'État fédéral et les entités fédérées en ce qui concerne la proposition de résolution visant à reconsidérer la politique étrangère à l'égard du Royaume d'Arabie saoudite (DOC 54 2055/001)

Question

1. Au cours de sa réunion du 10 janvier 2017, votre commission a demandé un avis sur la question de savoir si la proposition de résolution visant à reconsidérer la politique étrangère à l'égard du Royaume d'Arabie saoudite (DOC 54 2055/001) respectait la répartition des compétences entre l'État fédéral et les Régions.
2. Votre commission a en outre demandé si une demande d'avis adressée par la Chambre des représentants aux parlements des entités fédérées pouvait offrir une solution, au cas où il y aurait un excès de compétence.

Analyse de la proposition de résolution au regard de la répartition des compétences

3. La proposition de résolution comporte des considérants et un dispositif qui contient notamment des demandes au gouvernement ayant trait à des compétences fédérales, parmi lesquelles la politique étrangère générale.
4. Certains considérants et demandes concernent toutefois (partiellement) des compétences communautaires et régionales. Quelques exemples :
 - le point 3 (p. 10) relatif aux missions commerciales concerne une compétence régionale en vertu de l'article 6, § 1er, VI, alinéa 1er, 3°, de la LSRI;
 - le point 7 (p. 10) relatif au commerce des armes concerne principalement une compétence régionale en vertu de l'article 6, § 1er, VI, alinéa 1er, 4°, de la LSRI¹;

¹ Voir également les déclarations du secrétaire d'État au Commerce extérieur à l'occasion de l'examen de la déclaration du gouvernement (CRIV 54 PLEN 134, 17 octobre 2016, 57-58.).

Juridische dienst

Service juridique

- le point 16 (p. 11) relatif à l'enseignement concerne, comme il ressort d'ailleurs explicitement de la proposition même, une compétence communautaire en vertu de l'article 127, § 1er, 2°, de la Constitution.

Certaines de ces compétences des entités fédérées font toutefois l'objet d'exceptions en faveur de l'autorité fédérale. Cette répartition des compétences a donné lieu à la conclusion d'accords de coopération. Quelques exemples :

- dans le cadre du commerce des armes, l'État fédéral, la Région wallonne, la Région flamande et la Région de Bruxelles-Capitale ont conclu, le 17 juillet 2007, un accord de coopération relatif à l'importation, l'exportation et le transit d'armes, de munitions et de matériel devant servir spécialement à un usage militaire ou de maintien de l'ordre et de la technologie y afférente, ainsi que des biens et technologies à double usage;
 - en ce qui concerne les missions commerciales, l'accord de coopération entre l'autorité fédérale et les Régions du 24 mai 2002 relatif à la création d'une Agence pour le Commerce extérieur a créé l'Agence pour le Commerce extérieur, qui facilite l'organisation de missions économiques multirégionales.
5. Dans la mesure où le gouvernement fédéral a un rôle à jouer dans la cohérence de la politique étrangère, une répartition mixte des compétences dans une proposition de résolution n'est, en soi, pas problématique. Une résolution consiste en effet en une demande adressée par la Chambre au gouvernement fédéral, lequel entreprend à son tour les démarches qu'il juge adéquates, compte tenu des règles de répartition des compétences au niveau belge. La Chambre peut anticiper la prise en compte de ces règles en demandant au gouvernement, dans la résolution, d'organiser si nécessaire une concertation ou une coopération avec les entités fédérées (voir les points 7 et 8 ci-dessous).

Précédents

6. Dans le passé, la Chambre a déjà adopté des résolutions qui ne portaient pas exclusivement sur des compétences fédérales :
- La résolution concernant la situation des droits de l'homme en Arabie saoudite et plus particulièrement le cas du blogueur Raif Badawi (DOC 54-1154/002) en est un exemple. Dans le point 11 (p. 11), la Chambre demande au gouvernement de mener une « réflexion approfondie » sur les relations diplomatiques, militaires, économiques, commerciales et énergétiques de la Belgique avec l'Arabie saoudite. Étant donné que le commerce des armes est principalement une compétence régionale, la question s'est posée, lors de la discussion en commission, de savoir s'il n'y avait pas lieu de préciser que cette « réflexion approfondie » sur les relations de la Belgique avec l'Arabie saoudite devait être menée en concertation avec les Régions. Le représentant du ministre a alors précisé qu'une réflexion approfondie sur les relations de la Belgique avec l'Arabie saoudite serait effectivement menée en concertation avec les régions. L'auteur de la résolution a expliqué ensuite avoir utilisé sciemment des termes mesurés afin de pouvoir réunir un consensus sur la nécessité de mener une réflexion approfondie sur la politique étrangère de la Belgique face à l'Arabie saoudite, et ce, en concertation avec les entités fédérées. Malgré la référence faite à des compétences régionales, la Chambre a adopté cette résolution le 18 juin 2015.
 - La résolution visant à améliorer le diagnostic et la prise en charge des personnes atteintes du syndrome de fatigue chronique (DOC 54 0053/009) est un deuxième

Juridische dienst

Service juridique

exemple de résolution qui ne portait pas exclusivement sur des compétences fédérales. Le dispositif de cette résolution évoque notamment, au point 3 (p. 5), une question liée à l'enseignement, mentionnant par ailleurs explicitement qu'une concertation aura lieu avec les Communautés à ce sujet. Bien que la résolution reconnaisse qu'une compétence communautaire est en jeu, la Chambre l'a adoptée le 28 mai 2015.

Procédure de coopération avec les entités fédérées

7. La procédure de coopération obligatoire avec les gouvernements de communauté et de région visée à l'article 97 du Règlement s'applique *stricto sensu* uniquement aux propositions de loi. Elle peut toutefois également être appliquée par analogie à une proposition de résolution, comme cela a déjà été le cas dans le passé, notamment pour les deux documents suivants:
 - DOC 52 0455/001, p. 3, I-Procédure;
 - DOC 54 0406/006, p. 5, B. Avis écrits.
8. On pourrait également envisager de prévoir expressément dans le dispositif de la proposition, qui renvoie strictement parlant aux compétences des entités fédérées, que le gouvernement doit assurer la mise en œuvre de celle-ci en concertation respectivement avec les Régions et les Communautés. Cette technique est du reste déjà utilisée, dans une certaine mesure, au point 16 de la proposition de résolution (DOC 2055/001, p. 11).

1)

BIJLAGE 2 — ANNEXE 2

Adviezen van de Parlementen van de deelstaten :

- A. *Parlement de Wallonie* (20 maart 2017)
- B. *Parlement de la Communauté française* (27 maart 2017)
- C. *Parlament der Deutschsprachigen Gemeinschaft* (27 maart 2017)
- D. *Vlaams Parlement* (30 maart 2017)
- E. *Parlament der Deutschsprachigen Gemeinschaft* (10 april 2017)
- F. *Vlaams Parlement* (10 mei 2017)

Avis des Parlements des entités fédérées :

- A. *Parlement de Wallonie* (20 mars 2017)
- B. *Parlement de la Communauté française* (27 mars 2017)
- C. *Parlament der Deutschsprachigen Gemeinschaft* (27 mars 2017)
- D. *Vlaams Parlement* (30 mars 2017)
- E. *Parlament der Deutschsprachigen Gemeinschaft* (10 avril 2017)
- F. *Vlaams Parlement* (10 mai 2017)

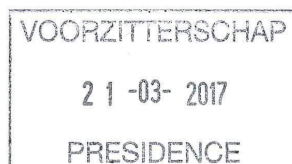

170328200

Le Président

Monsieur Siegfried BRACKE
Président de la Chambre des représentants
Place de la Nation

AA/FJ/pd/72/17

1008 BRUXELLES

Namur, le 20 MARS 2017

Monsieur le Président,
Cher Collègue,

Je fais suite à ma lettre du 1er février dernier relative à une demande d'avis de la Chambre des représentants sur la proposition de résolution visant à reconsidérer la politique étrangère à l'égard du Royaume d'Arabie saoudite (Doc. 54 -2055/001).

La Commission des affaires générales et des relations internationales du Parlement de Wallonie a examiné cette proposition en sa réunion du 6 mars 2017.

La Commission a considéré que dès lors que l'article 28, point 1, alinéa 1er, du Règlement de votre assemblée faisait référence à la préparation du travail législatif, une demande d'avis sur une proposition de résolution ne pouvait être reçue.

Restant à votre disposition pour tout complément d'information que vous souhaiteriez, je vous prie de croire, Monsieur le Président, cher Collègue, à l'assurance de ma considération distinguée.

André ANTOINE

Mr. de Weertach
cc M. Van der Kuyt
H. Taus
Hme Lehoucke
Hme Geyffers
H. Heyvaert
Hme de Hertogh

PARLEMENT DE WALLONIE
Square Arthur Masson 6 - 5012 Namur - +32 (0) 81 25 16 79 - presidence@parlement-wallonie.be - www.parlement-wallonie.be

[Vertaling]

PARLEMENT DE WALLONIE

De Voorzitter

De heer Siegfried Bracke
Voorzitter van de Kamer
van volksvertegenwoordigers
Natieplein

AA/FJ/pd/72/17

1008 BRUSSEL

Namen, 20 maart 2017

Mijnheer de Voorzitter,
Beste collega,

Ik verwijs naar mijn brief van 1 februari jl. in verband met een verzoek om advies van de Kamer van volksvertegenwoordigers over het voorstel van resolutie om het buitenlandbeleid ten aanzien van het Koninkrijk Saoedi-Arabië te herzien (DOC 54 2055/001).

De *Commission des affaires générales et des relations internationales* van het *Parlement de Wallonie* heeft dit punt besproken tijdens haar vergadering van 6 maart 2017.

De commissie was van oordeel dat, daar artikel 28.1, eerste lid, van het Reglement van uw assemblee verwijst naar de voorbereiding van de wetgevend werk, een verzoek om advies over een voorstel van resolutie niet ontvankelijk is.

Wij blijven te uwer beschikking voor alle bijkomende informatie die U zou wensen en verblijven,

Met bijzondere hoogachting,

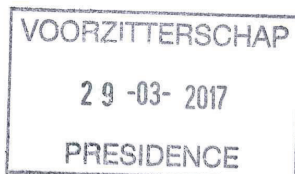
(get.)

André ANTOINE

LE PARLEMENT

170328231

Le lundi 27 mars 2017

Nos réf. : NR/TV/ST

Objet : Demande d'avis de la Commission des relations extérieures de la Chambre sur la proposition de résolution visant à reconsidérer la politique étrangère à l'égard du Royaume d'Arabie Saoudite, déposée par MM. Wouter De Vriendt et Benoît Hellings et consorts (DOC 54 2055/001)

Monsieur le Président,

En sa réunion du lundi 13 mars 2017, notre Commission des Relations internationales et des Questions européennes, des Affaires générales, des Hôpitaux universitaires, des Professions des soins de santé et du Règlement, de l'Informatique, du Contrôle des communications des membres du Gouvernement et des Dépenses électorales a discuté dans le cadre de son ordre des travaux de la demande d'avis susmentionnée.

Je vous informe qu'au cours de cette discussion, la Commission a estimé ne pas être compétente pour un texte déposé devant la Chambre des Représentants et dès lors, a décidé de ne pas rendre d'avis.

Nous vous remercions de l'attention que vous réserverez à cette information et vous prions, Monsieur le Président, de croire en l'expression de nos cordiales salutations.

Philippe COURARD

Monsieur Siegfried BRACKE
Président de la Chambre des Représentants
Chambre des Représentants
1008 Bruxelles

Mr. Wettach
Mr. Vander Muelst
Mr. Taus
Mrs. Helbrunke
Mrs. Geyffers
Mr. Heyvaert
Mrs. De Meirtoel

PARLEMENT DE LA COMMUNAUTÉ FRANÇAISE
La Présidence

Rue de la Loi, 6 – 1000 Bruxelles | Tel. : +32 2 506 38 11 | Fax : +32 2 506 39 78 | www.pfwb.be

[VERTALING]

Fédération Wallonie-Bruxelles

Parlement

De heer Siegfried Bracke

Voorzitter van de Kamer

van volksvertegenwoordigers

Kamer van volksvertegenwoordigers

1008 Brussel

Maandag 27 maart 2017

Onze ref.: NR/TV/ST

Betreft: Verzoek om advies van de Kamercommissie voor de Buitenlandse Betrekkingen over het voorstel van resolutie om het buitenlandbeleid ten aanzien van het Koninkrijk Saoedi-Arabië te herzien, ingediend door de heren Wouter De Vriendt en Benoit Hellings c.s. (DOC 54 2055/001)

Geachte heer Voorzitter,

Onze commission des Relations internationales et des Questions européennes, des Affaires générales, des Hôpitaux universitaires, des Professions des soins de santé et du Règlement, de l'Informatique, du Contrôle des Communications des membres du Gouvernement et des Dépenses électorales heeft in het kader van de regeling van haar werkzaamheden het voormelde verzoek om advies besproken tijdens haar vergadering van maandag 13 maart 2017.

Ik deel u mee dat de commissie tijdens deze bespreking tot het besluit is gekomen dat zij niet bevoegd is voor een voorstel dat is ingediend in de Kamer van volksvertegenwoordigers. Dientengevolge heeft zij beslist geen advies ter zake uit te brengen.

Ik hoop u op deze wijze van dienst te zijn geweest.

Met bijzondere hoogachting,

(get.)

Philippe COURARD

ALEXANDER MIESEN
Präsident

Platz des Parlaments 1 | B-4700 EUPEN

T +32 (0)87/31 84 00

F +32 (0)87/31 84 01

alexander.miesen@pdg.be

www.pdg.be

Eupen, den 27. März 2017

170328321

Herrn Siegfried BRACKE
Präsident der Abgeordnetenkommer
Palast der Nation

1000 BRÜSSEL

Unser Zeichen : ej/bs/15779D
Tel.: 087/318417

Ihr Ansprechpartner: Eva Johnen
E-Mail: eva.johnen@staff.pdg.be

**Resolutionsvorschlag zur Überprüfung der Außenpolitik gegenüber dem Königreich
Saudi-Arabien
Anfrage einer Stellungnahme**

Sehr geehrter Herr Präsident,

der Ausschuss für allgemeine Politik und Zusammenarbeit hat die Anfrage einer Stellungnahme zum o. g. Resolutionsvorschlag diskutiert; auf seiner nächsten Sitzung – am 10. April 2017 – wird er einen diesbezüglichen Beschluss fassen, den ich Ihnen unverzüglich mitteilen werde.

Hochachtungsvoll

Alexander MIESEN

Dr. K. Wettach,
ca. Dr. Van der Muelst
Dr. Taus
Hr. Belvaute
Hr. Geurffens
Dr. Heyvaert
Hr. De Meirpo

Eupen, 27 maart 2017

De heer Siegfried BRACKE
Voorzitter van de Kamer van
volksvertegenwoordigers
Paleis der Natie
1000 BRUSSEL

Onze referentie: ej/bs/15779D
Tel. : 087/318417

Uw contactpersoon: Eva Johnen
e-mail : eva.johnen@staff.pdg.be

Voorstel van resolutie om het buitenlandbeleid ten aanzien van het Koninkrijk Saoedi-Arabië te herzien

Aanvraag tot standpuntbepaling

Geachte heer Voorzitter,

De Commissie voor algemeen beleid en samenwerking heeft de aanvraag voor een standpuntbepaling inzake dit voorstel van resolutie besproken.

Tijdens de volgende vergadering (op 10 april 2017) zal daarover een beslissing worden genomen. Ik zal u deze onmiddellijk bezorgen.

Hoogachtend,

Alexander MIESEN

Eupen, le 27 mars 2017

Monsieur Siegfried BRACKE
Président de la Chambre
Palais de la Nation
1000 BRUXELLES

Notre référence : ej/bs/15799D
Tél. : 087/318417

Votre contact : Eva Johnen
e-mail : eva.johnen@staff.pdg.be

Proposition de résolution à propos du contrôle de la politique extérieure envers le Royaume d'Arabie saoudite
Demande d'avis

Monsieur le Président,

L'Ausschuss für allgemeine Politik und Zusammenarbeit (Commission de politique générale et de coopération) a discuté de la demande d'avis à propos de la proposition de résolution précédente ; lors de sa prochaine réunion – le 10 avril 2017, cette commission prendra à ce sujet une décision que je vous communiquerai dans les plus brefs délais.

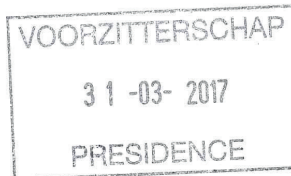
Dans cette attente, nous vous prions de croire, Monsieur le Président, en notre parfaite considération.

Alexander MIESEN

Vlaams
Parlement

170328341

Jan Peumans
Voorzitter

Rik Daems
Voorzitter Commissie Buitenlands
Beleid

De heer Siegfried Bracke
Voorzitter van de Kamer van
Volksvertegenwoordigers
1008 BRUSSEL

Ons kenmerk:
DEC/lbo/170330.001

Uw kenmerk:
SG/PH/CDH/Y:AVIS032-
17

Datum:
30 maart 2017

Bijlagen: 2

Betreft:
Uw brief dd. 31.01.2017 – adviesvraag Commissie Buitenlandse Betrekkingen

Mijnheer de voorzitter,

Uw verzoek om advies over het voorstel van resolutie om het buitenlandbeleid ten aanzien van het Koninkrijk Saoedi-Arabië te herzien, werd door het Uitgebreid Bureau van het Vlaams Parlement verwezen naar de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking, Toerisme en Onroerend Erfgoed.

Als bijlage bezorg ik u het voorstel van resolutie van Karim Van Overmeire, Ward Kennes, Rik Daems, Jan Van Esbroeck, Joris Poschet en Marc Hendrickx, betreffende een advies over het in de Kamer van Volksvertegenwoordigers ingediende voorstel van resolutie om het buitenlandbeleid ten aanzien van het Koninkrijk Saoedi-Arabië te herzien (*Parl.St.* VI.Parl. 2016-17, nr. 1126/1). Dat voorstel van resolutie werd op 28 maart jl. aangenomen in de commissie (nog niet in de plenaire vergadering). Als tweede bijlage vindt u het voorlopige verslag van de bespreking in commissie (nog niet goedgekeurd door de verslaggevers), met de diverse standpunten die werden ingenomen.

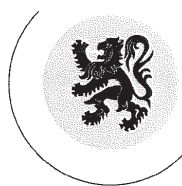
Met de meeste hoogachting,

Jan PEUMANS

Contactpersoon: Luc Van der Borght
Vlaams Parlement – 1011 Brussel
Tel.: 02 552 13 17
e-mail: luc.vanderborght@vlaamsparlement.be

Rik DAEMS

Mr. W. W. W. W.
Mr. Van der Borch
Mr. Taus
Mr. Belvaute
Mr. G. G. G.
Mr. Heyvaert
Mr. De Meirliere

Vlaams
Parlement

ingediend op **1126** (2016-2017) – Nr. 1
28 maart 2017 (2016-2017)

Voorstel van resolutie

van Karim Van Overmeire, Ward Kennes, Rik Daems, Jan Van Esbroeck,
Joris Poschet en Marc Hendrickx

betreffende een advies
over het in de Kamer van Volksvertegenwoordigers
ingediende voorstel van resolutie
om het buitenlandbeleid ten aanzien
van het Koninkrijk Saoedi-Arabië te herzien

verzendcode: BUI

Het Vlaams Parlement,

- gelet op:
 - 1° het voorstel van resolutie om het buitenlandbeleid ten aanzien van het Koninkrijk Saoedi-Arabië te herzien, dat op 27 september 2016 in de Kamer werd ingediend (*Parl.St.* Kamer 2015-16, nr. 54-2055/001);
 - 2° de vraag van de Commissie voor de Buitenlandse Betrekkingen van de Kamer van Volksvertegenwoordigers aan de deelstaatsparlementen om advies uit te brengen over het voorstel van resolutie;
- uitte al meermaals haar ernstige bezorgdheid over de mensenrechtensituatie in Saudi-Arabië en de andere Golfstaten (*Parl.St.* VI.Parl. 2015-16, nr. 654/1), herhaalt deze bezorgdheid en veroordeelt de mensenrechtenschendingen nadrukkelijk en expliciet;
- deelt de bezorgdheid:
 - 1° die werd verwoord in considerans F van het voorstel van resolutie over de systematische schendingen van de mensenrechten die zich voordoen in het Koninkrijk Saoedi-Arabië;
 - 2° die werd verwoord in considerans M van het voorstel van resolutie over de militaire acties van de Saoedi-geleide coalitie in Jemen die leiden tot een stijgend aantal burgerslachtoffers en ontheemden, en tot vernieling van civiele infrastructuur;
- is van oordeel dat:
 - 1° de mensenrechten in Saoedi-Arabië duidelijk en op grote schaal geschonden worden, dat het Koninkrijk Saoedi-Arabië inderdaad geregeerd wordt door een van de meest repressieve regimes in de wereld, dat onder meer de vrijheid van meningsuiting en vereniging beknot wordt, zoals wordt verwoord in considerans E van het voorstel van resolutie, en dat het land sinds de jaren zestig een enorme bijdrage heeft geleverd aan de verspreiding van het salafisme of wahabisme in de vorm van religieuze lectuur, financiering van moskeeën en het opzetten van islamitische organisaties zoals wordt verwoord in considerans L van het voorstel van resolutie;
 - 2° de verschillende conflicten die momenteel in het Midden-Oosten aan de gang zijn, hebben geleid tot catastrofaal grote schade aan de politieke en economische ontwikkeling, aan de essentiële infrastructuur en de demografische samenhang in de regio en dat die conflicten een ernstige humanitaire crisis hebben veroorzaakt waardoor er een grootschalige vluchtelingenstroom is ontstaan; dat Saoedi-Arabië enerzijds actor is in verschillende van die conflicten, maar anderzijds ook een essentiële politieke partner blijft om tot een coherente strategie te komen om vrede en stabiliteit in de regio te realiseren en te waarborgen;
 - 3° de verspreiding van extremistische interpretaties van de islam door organisaties die in Saoedi-Arabië en in andere Golfstaten gevestigd zijn, onmiskenbaar een rol heeft gespeeld in het vertrek van zogenaamde Syriëstrijders vanuit Europa naar het Midden-Oosten; dat de terugkeer van die strijders een duidelijk veiligheidsrisico vormt, en dat de activiteiten van de organisaties haaks staan op het proces van inburgering en integratie dat wij beogen; dat er door de overheden van de betrokken landen onvoldoende inspanningen worden geleverd om die organisaties te bestrijden en te ontmantelen;
 - 4° de buitenlandse financiering van extremisme uitdrukkelijk niet toegestaan kan worden;

- wijst erop dat:
 - 1° eenzijdige Vlaamse of Belgische maatregelen mogelijk inefficiënt zijn en dat het dus belangrijk is om maximaal in het kader van de Europese Unie op te treden;
 - 2° het niet de overheden of regeringen zijn die handelsrelaties onderhouden met buitenlandse regimes en overheden, maar dat het integendeel de bedrijven zijn die exporteren en internationaal ondernemen; dat er bijgevolg een duidelijk onderscheid moet worden gemaakt tussen de relaties van staat tot staat en de relaties tussen privébedrijven; dat er anderzijds van de ondernemingen mag worden verwacht dat ze handelen binnen het kader van het maatschappelijk verantwoord ondernemen, zoals ook is aangegeven in de nota Mensenrechten en het Vlaams internationaal beleid 2012-2016 en 2017-2020;
 - 3° de verspreiding van extremistische interpretaties van de islam door organisaties die in Saoedi-Arabië en in andere Golfstaten gevestigd zijn, onmiskenbaar een rol heeft gespeeld in het vertrek van zogenaamde Syriëstrijders vanuit Europa naar het Midden-Oosten; dat de terugkeer van deze strijders een duidelijk veiligheidsrisico vormt, en dat de activiteiten van de organisaties haaks staan op het proces van inburgering en integratie dat wij beogen; en dat er door de overheden van de betrokken landen onvoldoende inspanningen worden geleverd om deze organisaties te bestrijden en te ontmantelen;
 - 4° het bestaan van handelsrelaties geen reden mag zijn om geen aandacht te hebben voor de schending van de mensenrechten in een bepaald land; dat anderzijds het opschorten van de handelsrelaties met alle landen waarin de mensenrechten worden geschonden niet realistisch en bovendien ook niet wenselijk is omdat handelsrelaties net een middel kunnen zijn om het respect voor de mensenrechten, voor de arbeidsrechten en voor goed bestuur te promoten en te versterken; dat onze ondernemingen die actief zijn in het buitenland ertoe aangezet kunnen worden om de mensenrechten te respecteren en te bevorderen, zowel in de eigen onderneming als in hun invloedssfeer;
 - 5° het Vlaamse beleid inzake wapenhandel zeer duidelijk en helder is, en als voorbeeld kan dienen voor andere regio's en landen; dat de uitvoer van militaire middelen uit Vlaanderen de facto zo goed als onbestaande is en dat er steeds nauwgezet geval per geval wordt gekeken of een exportlicentie toelaatbaar is, waarbij aanvragen getoetst worden aan de criteria uit het Wapenhandeldecreet;
 - 6° de Vlaamse Regering op 17 maart 2017 haar definitieve goedkeuring gaf aan het ontwerp van decreet tot wijziging en optimalisatie van diverse bepalingen van het Wapenhandeldecreet van 15 juni 2012 (*Parl.St.* VI.Parl. 2016-17, nr. 1121/1), waarin de mogelijkheid is opgenomen om een algemeen beperkende maatregel uit te vaardigen tegen een bepaald land of een bepaalde eindgebruiker;
 - 7° de bevordering van de mensenrechten een essentieel onderdeel vormt van het Vlaamse, federale en Europese buitenlandse beleid;
- stelt aan de andere gewesten voor om dezelfde houding tegenover wapenhandel in het algemeen en tegenover Saoedi-Arabië in het bijzonder aan te nemen;
- stelt aan de Kamer van Volksvertegenwoordigers voor om de buitenlandse financiering van religieus extremisme bij wet te verbieden;

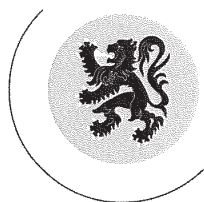
4

1126 (2016-2017) – Nr. 1

- besluit bijgevolg dat over het voorstel van resolutie inzake het buitenlandbeleid ten aanzien van het Koninkrijk Saoedi-Arabië in zijn huidige vorm geen gunstig advies kan worden verleend, maar deelt de bekommernis over de mensenrechten, de export van salafisme en wahabisme, en de noodzaak van vrede en stabiliteit in de regio.

Karim VAN OVERMEIRE
Ward KENNES
Rik DAEMS
Jan VAN ESBROECK
Joris POSCHET
Marc HENDRICKX

Vlaams Parlement

Vlaams
Parlement

ingediend op **1126** (2016-2017) – Nr. 2
{datum} (2016-2017)

Verslag

namens de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese
Aangelegenheden, Internationale Samenwerking, Toerisme en
Onroerend Erfgoed

uitgebracht door Herman De Croo, Karin Brouwers, Ingeborg De
Meulemeester, Tine Soens en Wouter Vanbesien

over het voorstel van resolutie

van Karim Van Overmeire, Ward Kennes, Rik Daems, Jan Van
Esbroeck, Joris Poschet en Marc Hendrickx

betreffende een advies over het in de Kamer van
Volksvertegenwoordigers ingediende voorstel van
resolutie om het buitenlandbeleid ten aanzien van
het Koninkrijk Saoedi-Arabië te herzien

verzendcode:

Documenten in het dossier:

1126 (2016-2017) – Nr. 1: Voorstel van resolutie

INHOUD

1. Gedachtewisseling over het verzoek van de Kamer van Volksvertegenwoordigers om advies uit te brengen over het voorstel van resolutie om het buitenlandbeleid ten aanzien van het Koninkrijk Saoedi-Arabië te herzien.....	4
2. Voorstel van resolutie van Karim Van Overmeire, Ward Kennes, Rik Daems, Jan Van Esbroeck, Joris Poschet en Marc Hendrickx, betreffende een advies over het in de Kamer van Volksvertegenwoordigers ingediende voorstel van resolutie om het buitenlandbeleid ten aanzien van het Koninkrijk Saoedi-Arabië te herzien	6
2.1. Toelichting door Jan Van Esbroeck	7
2.2. Bespreking.....	7
2.3. Stemming.....	11
Gebruikte afkortingen.....	12

 Vlaams Parlement

In de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking, Toerisme en Onroerend Erfgoed vond op 14 maart 2017 een gedachtewisseling plaats over het verzoek van de Kamer van Volksvertegenwoordigers om advies uit te brengen over het voorstel van resolutie om het buitenlandbeleid ten aanzien van het Koninkrijk Saoedi-Arabië te herzien.

Vervolgens werd een voorstel van resolutie ingediend betreffende een advies over het in de Kamer van Volksvertegenwoordigers ingediende voorstel van resolutie om het buitenlandbeleid ten aanzien van het Koninkrijk Saoedi-Arabië te herzien. Dat voorstel van resolutie werd op 28 maart 2017 behandeld in de commissie. De commissie besliste om het verslag van de eerdere gedachtewisseling te integreren in het verslag over het voorstel van resolutie.

1. Gedachtewisseling over het verzoek van de Kamer van Volksvertegenwoordigers om advies uit te brengen over het voorstel van resolutie om het buitenlandbeleid ten aanzien van het Koninkrijk Saoedi-Arabië te herzien

Ward Kennes brengt in herinnering dat zijn fractie al bij verschillende gelegenheden haar ongerustheid heeft uitgesproken over de wahabitische invloeden die gefinancierd worden met petroleumdollars. CD&V neemt daarbij het standpunt in dat dit ons maatschappijmodel bedreigt.

Inzake de wapenexport heeft CD&V zich altijd al terughoudend opgesteld. De fractie heeft gepleit voor het gebruik van het on-holdmechanisme dat nu ook gehanteerd wordt. De Vlaamse Regering beoordeelt per geval. Saoedi-Arabië heeft een grote impact op het ernstige conflict in Jemen, een van de vijf landen waar veel mensen bedreigd worden door de hongerdood. In elk van die landen wordt de honger veroorzaakt door conflicten en niet door natuurfenomenen. De rol van Saoedi-Arabië bij een aantal opstanden van salafistische extremistische bewegingen is al een enkele keren blootgelegd. Dat land heeft ook een lange lijst van mensenrechtenschendingen begaan.

Het lid beklemtoont dat een algemene handelsboycot echter te ver gaat. De mensenrechten worden in veel landen geschonden. Er moet worden ingezet op het verbeteren van de mensenrechtenstandaarden in al die landen, ook in Saoedi-Arabië. Men kan echter niet alleen maar handel drijven met de landen die dezelfde standaarden hanteren. Er is wel terughoudendheid nodig inzake missies en het bevorderen van diplomatieke contacten met de Saoedi's. Vaak wordt het beeld gecreëerd dat het westen de lat verbaal hoog legt, maar dat uiteindelijk het geld wint. Er moet dus worden geëvolueerd naar een correctere afweging van de belangen.

Tine Soens kan zich deels aansluiten bij de opmerkingen van Ward Kennes over de rol van Saoedi-Arabië in extreem salafisme en terrorisme en bij die over de wapenhandel en de economische missies. Haar fractie heeft vorig jaar nog een voorstel van resolutie betreffende het stopzetten van de handel in strategische goederen met Saoedi-Arabië (*Parl.St.* VI.Parl. 2015-16, nr. 606/1). Dat voorstel werd echter zowel in commissie als in de plenaire vergadering weggestemd door de meerderheid. Dat gebeurde ook met het voorstel van decreet houdende wijziging van het Wapenhandeldecreet van 15 juni 2012, wat de on-holdlijst betreft (*Parl.St.* VI.Parl. 2015-16, nr. 655/1).

Enkele maanden geleden werd er vanuit Vlaanderen trouwens nog militair materieel uitgevoerd naar Saoedi-Arabië. De minister-president zag daar toen geen graten in. De pers schrijft vandaag dat Saoedi-Arabië de deadline van het Antwerpse megaproject in de haven gemist heeft. Dat project zou niet aan de eisen voldoen en het kan nu afgeblazen worden. Het is echter nog maar de vraag

of dat ook werkelijk zal gebeuren, vooralsnog is dat niet het geval. Is er misschien een link tussen dat project en de wetten die worden tegengehouden om de financiering van de moskeeën vanuit Saoedi-Arabië aan banden te leggen? Het lid besluit dat haar fractie het voorstel van resolutie steunt zoals het voorligt in de Kamer, zeker het pleidooi om te onderzoeken of er Belgische wapens gebruikt worden in de vuile oorlog in Jemen en om wapenhandel met Saoedi-Arabië stop te zetten.

Jan Van Esbroeck verwijst naar de conclusie van het Vlaams Vredesinstituut dat Vlaanderen een voorbeeld mag worden genoemd voor zijn omgang met de wapenhandel. De bewering van Tine Soens dat Vlaanderen onlangs nog wapens heeft uitgevoerd naar Saoedi-Arabië, klopt overigens niet. Het is al van 2014 geleden dat er een wapengerelateerde vergunning werd verleend. Het ging toen niet echt om wapens, maar om 3000 beschermende pakken voor de chemische oorlogvoering. Momenteel is er dus geen effectieve wapenhandel met Saoedi-Arabië, in tegenstelling tot wat in het federale voorstel van resolutie wordt beweerd. Het Wapenhandeldecreet en de manier waarop de Vlaamse Regering daarmee omgaat kan dus beschouwd worden als een good practice. Daarom stelt het lid voor om dat decreet als bijlage bij het advies van deze commissie te voegen.

Karim Van Overmeire kan zich grotendeels aansluiten bij de tussenkomst van Ward Kennes. Hij verwijst naar een uitspraak van de gewezen Amerikaanse president Roosevelt over de Nicaraguaanse dictator Somoza: "he's a son of a bitch, but he's our son of a bitch". Zo wordt ook de Saoedische monarchie soms nog beoordeeld, ten onrechte. Sinds het einde van de koude oorlog zijn er echter nieuwe breuklijnen ontstaan en daarbij staat Saoedi-Arabië niet noodzakelijk aan dezelfde kant als het westen.

Bovendien verlenen rijke Saoedi-Arabische families financiële steun aan allerlei extremistische interpretaties van de islam. Veel conflicten in het Midden-Oosten hebben te maken met de tegenstelling tussen soennieten en sjiieten, tussen Saoedi-Arabië en Iran. Die twee spelers zal men in elk geval rond de tafel moeten krijgen. Het is echter twijfelachtig of Europa nog voldoende meetelt om daarin een actieve rol te spelen. In Syrië blijft Europa bijvoorbeeld heel erg afwezig. Het voorstel van resolutie van de Kamer van Volksvertegenwoordigers vertrekt vanuit een Europees standpunt. Als zelfs Europa er echter niet in slaagt om door te wegen, hoe kunnen België of Vlaanderen dan voldoende gewicht in de schaal werpen?

Het opschorten van de handelsrelaties is in de praktijk overigens niet zo eenvoudig. Het zijn namelijk niet de regeringen die handelsrelaties onderhouden, maar de bedrijven. Men moet ook een beetje consequent zijn. Als de handelsrelaties worden stopgezet met alle landen waar de mensenrechten zwaar geschonden worden, dan zullen er niet veel landen meer overblijven. De zogenaamde sancties dreigen als een boemerang terug te komen.

Inzake de wapenhandel kan Vlaanderen inderdaad een voorbeeldfunctie vervullen, ook voor de andere regio's in dit land. Daar gaat het immers niet om zaken als pakken voor chemische oorlogvoering, maar over heel ander materieel. Er zijn ook heel andere bedragen mee gemoeid. Sp.a blijft eindeloos op die nagel kloppen, maar dat is niet erg overtuigend. Los van de economische belangen vindt de spreker de ondermijnende rol van Saoedi-Arabië echter voldoende belangrijk om in deze commissie tot een gedragen standpunt te komen.

Rik Daems maakt een onderscheid tussen economische en politieke relaties. Op dat vlak kan hij zich aansluiten bij de betogen van Ward Kennes en Karim Van Overmeire. De situatie in Saoedi-Arabië is op dit ogenblik niet van dien aard om

de economische relaties te verbreken. Als we dat zouden doen, dan moeten we dezelfde maatstaven hanteren voor alle handelspartners.

De huidige situatie van de mensenrechten is in Saoedi-Arabië echter van dien aard dat de wapenuitvoer naar dat land, in al zijn definities, niet geoorloofd kan zijn. Dat is nog een ander debat dan dat van het Wapenhandeldecreet. Het is overigens niet in strijd met de houding van deze Vlaamse Regering. Dit luik heeft te maken met het federale voorstel van resolutie.

Vlaanderen is in deze kwestie niet alleen geraakt in zijn bevoegdheid voor de wapenhandel. Door de manier waarop Saoedi-Arabië het geloof exporteert, zijn ook andere Vlaamse bevoegdheden zoals onderwijs en integratie geëffecteerd. Hij heeft geen probleem met de vrije meningsuiting, maar wel met het financieren van het extreme wahabitische en salafistische gedachtengoed. Vlaanderen kan dus naar zijn mening zeker een advies formuleren.

Hij formuleert vervolgens een aantal elementen die hij zou willen opgenomen zien in het advies. Het gaat hier wel om een persoonlijke mening. Ten eerste zou een duidelijk onderscheid moeten worden gemaakt tussen politiek-maatschappelijke relaties enerzijds en handels- en economische relaties anderzijds. Hij is echter geen voorstander van een volledig economisch embargo, want dat zou men dan ook op andere landen moeten toepassen. Ten tweede kan worden overwogen om de bestaande verdragen met Saoedi-Arabië in vraag te stellen. De federale minister van Buitenlandse Zaken, Didier Reynders, overweegt dat bijvoorbeeld voor het dubbelbelastingverdrag met Saoedi-Arabië.

Verder vindt hij dat er binnen het economische luik toch wel een grens te trekken valt. Hij zou in het advies willen opnemen dat wapenhandel met dit soort van landen niet kan en dat ook de Waalse en de Brusselse Regering zich daaraan moeten houden. In Wallonië is het standpunt van de partijen daarover vaak anders naargelang ze in de meerderheid of in de oppositie zitten.

Tot slot benadrukt hij het verschil tussen vrije meningsuiting en propaganda die schadelijk kan zijn voor een bepaald maatschappijbeeld. Hij hecht veel belang aan de vrijheid van meningsuiting. Saoedi-Arabië financiert echter een gedachterichting die manifest in tegenspraak is met de essentiële waarden van de Belgische maatschappij, die overigens in de wetten zijn beschreven. Het gaat dus niet over religie of over opinies.

Deze commissie zou in haar advies aan de Kamer dus kunnen vragen dat de Federale Regering een wetgevend initiatief zou nemen om de externe financiering van opinies, die manifest in tegenspraak zijn met onze wetten, te verbieden. Het lid beseft dat dit heel ver gaat, maar vindt dat een open gedachtewisseling mogelijk moet zijn over de vraag waar de lijn ligt van de vrije meningsuiting.

Jan Van Esbroeck merkt op dat de Kamer van Volksvertegenwoordigers vraagt naar een advies over het daar ingediende voorstel van resolutie en niet naar suggesties voor de federale werkzaamheden. Hij blijft bij zijn suggestie om het Wapenhandeldecreet toe te voegen aan het advies. Dat decreet verduidelijkt hoe Vlaanderen omgaat met de wapenhandel. Daarom worden er momenteel de facto geen wapens geleverd aan Saoedi-Arabië. In de toekomst kan dat ook voor andere landen gevolgen hebben.

2. Voorstel van resolutie van Karim Van Overmeire, Ward Kennes, Rik Daems, Jan Van Esbroeck, Joris Poschet en Marc Hendrickx, betreffende een advies over het in de Kamer van Volksvertegenwoordigers

Vlaams Parlement

ingediende voorstel van resolutie om het buitenlandbeleid ten aanzien van het Koninkrijk Saoedi-Arabië te herzien

2.1. Toelichting door Jan Van Esbroeck

Jan Van Esbroeck zegt dat na de gedachtewisseling in de commissie een meerderheid werd gevonden om een officieel document in te dienen, in de vorm van het voorliggende voorstel van resolutie. Belangrijk is dat dit voorstel van resolutie wapenhandel en handel duidelijk uit elkaar wil houden. Op het eerste vlak is, zoals eerder al gezegd, Vlaanderen de goede leerling, die van niemand lessen te krijgen heeft. Het aangepaste en verbeterde Wapenhandeldecreet maakt algemeen beperkende maatregelen mogelijk, die anderen tot voorbeeld kunnen strekken.

Het tweede onderdeel betreft het verbieden van handel met Saoedi-Arabië. Het moet duidelijk zijn dat het hier gaat om handel tussen bedrijven en niet om handel met een regime. Als Vlaanderen of België rekening zouden houden met mensenrechtenschendingen door een regime om handel met gebieden, landen of regio's te verbieden, dan zou dat een volledig fout signaal zijn. Het is immers net belangrijk om met die landen of bedrijven contacten te blijven onderhouden. Dat neemt uiteraard niet weg dat omzichtig moet worden omgesprongen met dergelijke verbindingen. Het lid pleit voor realisme. Vlaanderen zou dan als enige geen handel meer kunnen voeren met China bijvoorbeeld. Zolang er geen internationaal embargo bestaat, wint Vlaanderen niets met een dergelijk initiatief en verliest het niet alleen handel, maar ook invloed om aan de plaatselijke problemen iets te doen. Door de deur dicht te doen, brengt men de mensenrechten niet naderbij. Dit aspect moet dan ook Europees of zelfs breder benaderd worden.

De indieners adviseren de federale overheid wel om Wallonië op te roepen de wapenhandel met Saoedi-Arabië stop te zetten en de Waalse Regering om daar geen vergunningen meer voor af te leveren. Tegelijk wordt onderstreept dat handelsrelaties belangrijk zijn in de wereld. De houding van Wallonië in het CETA-dossier bijvoorbeeld is niet de juiste manier om daarmee om te gaan.

2.2. Bespreking

Tine Soens vindt het grote verschil tussen de woorden in de pers en de daden in het Vlaams Parlement onbegrijpelijk. Vorig jaar nog werd een voorstel van resolutie van Groen en sp.a om wapenhandel met Saoedi-Arabië stop te zetten (*Parl.St.* VI.Parl. 2015-16, nr. 606/1) weggestemd. Sp.a steunt ook de recente gelijkkluidende oproep van Minister van Ontwikkelingssamenwerking Alexander De Croo, die niet wenst te wachten op Europa. In het voorliggend voorstel van resolutie, mee gesteund door zijn partijgenoten in het Vlaams Parlement, wordt er eigenlijk voor gepleit om wel te wachten op Europa.

Zij spreekt ook tegen dat Vlaanderen geen wapens zou uitvoeren en herinnert daarbij aan de vergunde uitvoer van vizieren afgelopen zomer en van beschermingspakken eind 2014. Zij verwijst voorts naar de export van onderdelen van de Eurofighter Typhoon, een gevechtsvliegtuig waarmee momenteel Jemen wordt gebombardeerd, of nog andere onderdelen van producten waarvan een ander Europees land als eindgebruiker wordt vermeld in de rapportering, terwijl het echte eindgebruik in Saoedi-Arabië is.

Blijkbaar vindt de meerderheid het zelfs al te veel om een signaal te geven. De indieners beweren wel de bezorgdheid te delen over mensenrechten maar het blijft louter bij woorden, en de daden blijven uit, besluit het lid. Zij kondigt een

Vlaams Parlement

initiatief van haar fractie aan om alsnog een wapenembargo tegen Saoedi-Arabië mogelijk te maken.

Herman De Croo herinnert aan een televisieprogramma uit de jaren 60 waarin hij zich als jong politicus verzette tegen de houding van het vrouwelijk personeel in de FN-fabrieken, dat staakte als protest tegen de afbouw van de munitieafdeling. Zijn houding tegenover de Belgische wapenuitvoer is sindsdien onveranderd gebleven, verzekert hij. Lenin voorspelde ooit dat het Westen hem nog het koord zou verkopen waarmee hij het zou gaan ophangen.

Hij waardeert dat het federale parlement met zijn vraag de Vlaamse bevoegdheid ter zake erkent, ook al hadden de gewesten die bevoegdheid niet geclaimd. Het was bij de regionalisering eerder zo dat de federale overheid van de vergunningen af wou, waarbij hij ook wijst op het delicate aspect van de doorvoer (via Zeebrugge of Antwerpen) van wapens die elders zijn geproduceerd, bijvoorbeeld in Wallonië.

De houding dat, als wij het niet doen, anderen het wel zullen doen, levert niets op en is uiteindelijk niet houdbaar, oordeelt het lid, ook al heeft hij begrip voor de economische impact van dat argument.

Het zal nooit eindigen, als niet iemand ergens een inspanning doet om de wereld te veranderen. In dit geval heeft Vlaanderen de bevoegdheid en de mogelijkheid om de andere regio's op te roepen samen positieve maatregelen uit te werken. Hij heeft het er moeilijk mee dat wie zich meent te moeten verzetten tegen een verdrag met een pacifistisch land als Canada, zich niet verzet tegen het leveren van wapens aan een gevaarlijke en sterke mogendheid. Een beroep doen op Europa mag geen manier zijn om het probleem te proberen te ontwijken. Zijn fractie steunt dan ook het evenwichtige voorstel van resolutie. Net als eerder voor de antipersoonsmijnen en de kleine handwapens, kan België ook hier een voorbeeld stellen.

Wouter Vanbesien vindt het voorliggende voorstel van resolutie een absoluut zwakgebod. Het voorstel van resolutie dat in het federale parlement werd ingediend, biedt een ongelooflijke kans omdat het de problemen zeer scherp verwoordt en een reeks duidelijke maatregelen opsomt, met, naast het stoppen van wapenhandel, de opschorting van handelsrelaties en -missies, het terugschroeven van diplomatieke relaties, en het aandringen op meer burger- en mensenrechten. Dat ook federaal minister Alexander De Croo het thema op de agenda zet, is terecht.

Via het voorliggend voorstel van resolutie verklaart het Vlaams Parlement nu de analyse te delen dat het heel slecht gaat in Saoedi-Arabië, maar stelt het vervolgens dat Vlaanderen alleen niets kan doen en zijn eigen handel toch niet kan opschorten. Het voorstel beperkt er zich eigenlijk toe mee te delen dat Vlaanderen het allemaal heel erg vindt en dat Wallonië zeker moet stoppen met wapenhandel. Dat laatste is overigens een terechte vraag, want het kan niet wat Wallonië doet. Het lid bestrijdt in dat verband dat het Vlaamse beleid klaar en duidelijk is. Er wordt per geval geoordeeld. Waarom mochten bijvoorbeeld de vizieren wel uitgevoerd worden?

Als het Vlaams Parlement zou zeggen dat Wallonië moet stoppen met wapenhandel, maar tegelijk ook dat Vlaanderen zelf geen wapenhandel meer drijft met Saoedi-Arabië en zijn verantwoordelijkheid neemt op het vlak van internationale betrekkingen en handelsrelaties, dan stond er iets in de tekst. Omdat dit nu echter niet het geval is, zal hij dit voorstel van resolutie niet goedkeuren.

Ward Kennes wijst erop uit dat het in de Kamer ingediende voorstel van resolutie zestien punten bevat, met twaalf waarvan zijn fractie kan instemmen. Wel heeft hij vragen bij het opschorten van alle handelsrelaties en investeringen, ook al is hij het eens dat daar ernstig moet over worden nagedacht en dat een aantal zaken zoals handelsmissies naar Saoedi-Arabië beter niet gebeuren. Eigenlijk wordt hier een boycot beoogd. Een rijk land boycotten heeft echter nog nooit veel succes gehad.

Over de defensieattaché, een louter federale materie, doet het lid geen uitspraak. Verder deelt zijn fractie de bezorgdheid over het zelf organiseren van opleidingen door de geloofsgemeenschappen, maar de formulering in punt 16 van het federale voorstel klopt niet. Hij vat samen dat zijn fractie zich in grote mate in de beschikkingen kan vinden, doch niet in allemaal.

Voorts is hij tevreden dat in de geplande aanpassing van het Vlaamse Wapen-handeldecreet de mogelijkheid van on-holdmaatregelen decretaal wordt verankerd, zoals ook de vierde beschikking vermeldt. Hij vindt het dan ook heel belangrijk dat deze aanpassing snel door het parlement wordt goedgekeurd. Zodra dat instrument voorhanden is, moet Saoedi-Arabië dan om de bekende redenen op de on-holdlijst geplaatst worden.

CD&V vindt de verwijzing naar de regio's terecht. Als het gaat om de Belgische wapenexport naar conflictgebieden, dan gaat het in feite om Wallonië. In zijn ogen gaat het niet om de Vlaamse vizieren, maar om echte wapens, die in een conflict kunnen ingezet worden.

Hij vat tot slot alles nog eens samen, waarbij hij onderstreept dat de kritische houding van zijn fractie ten aanzien van handelsbetrekkingen met Saoedi-Arabië geen akkoord met een boycot of een totale stopzetting van handel en investeringen inhoudt. Het is belangrijk dat Vlaamse ondernemingen naar Saoedi-Arabië hun maatschappelijk verantwoord ondernemen meenemen. Bedrijven kunnen in hun contacten met zowel andere bedrijven als de overheid immers een voorbeeldrol spelen. Omdat handel volgens hem een positieve bijdrage kan leveren aan de ontwikkeling van een ander mensenrechtenbeeld, vindt hij het eerste punt van het voorstel dat in de Kamer werd ingediend, te algemeen geformuleerd.

Rik Daems vindt dat het Vlaams Parlement, anders dan het Waals Parlement, wel een mening moet geven. Het is een primeur van de goede soort dat de Kamer van Volksvertegenwoordigers daarom heeft verzocht. In het in het federale parlement ingediende voorstel van resolutie staan immers zaken over wapenhandel, dat een regionale bevoegdheid is. Een deelstaatparlement dat dit niet doet, capituleert volgens hem.

Dat 40 percent van de omzet van FN direct of indirect met Saoedi-Arabië te maken heeft, zal wellicht de huiver van sommigen verklaren. Een van de contracten van CMI gaat over 6 miljard euro over tien jaar. Hij dringt erop aan dat de commissie er niet licht overheen gaat dat het hier om grote bestellingen en een groot aantal banen gaat.

Bizar blijft wel dat Wallonië zonder moeite meningen over CETA ventileert, terwijl in dit geval de regering het parlement feitelijk het zwijgen oplegt en alle politieke gezindheden dezelfde koudwatervrees tentoonspreiden. Een en ander is blijkbaar niet zo eenvoudig. Vlaanderen zou wellicht wel minder gemakkelijk zijn huidige stelling innemen, mocht het een economische wapenactiviteit van dezelfde omvang hebben. Iedereen moet zich dan ook bewust zijn van de draagwijdte van wat vandaag beslist wordt.

Volgens de spreker is er enerzijds geen enkele discussie over het veroordelen van de toestand in Saoedi-Arabië. De omgekeerde indruk mag men dan ook niet wekken. Anderzijds worden er wel verschillende conclusies uit getrokken. De hele commissie is bijzonder verontwaardigd over wat er in Saoedi-Arabië gebeurt. Iedereen in deze commissie is het ook eens dat wapenuitvoer naar dat land niet kan. Er bestaat wel onenigheid over of er moet worden gekozen voor een totale boycot, dan wel worden gemikt op wapenuitvoer, met de nodige voorzichtigheid inzake handelsrelaties die direct of indirect betrokken kunnen zijn bij extremisme en zijn financiering.

Voor hem is het een principiële zaak dat er, als er wordt opgeroepen tot een boycot van landen die de mensenrechten schenden, dan alle landen die dat doen in een dergelijk voorstel moet worden opgesomd. Men zal dan aan Vlaamse bedrijven moeten verbieden handel te drijven met VS-staten waar de doodstraf bestaat en ook wordt uitgevoerd. Nadat alle commissieleden hun mening hebben gegeven over alle landen waar mensenrechten voldoende worden geschonden voor een boycot, verwacht hij dat er niet veel zullen overblijven. Hoezeer wat in Saoedi-Arabië gebeurt, hem ook tegen de borst stuit, blijft hij erbij dat de situatie geen algemene boycot verantwoordt, tenzij de commissie een en ander weet te definiëren en een lijst opstelt van alle landen die eronder vallen. Iedereen moet over dezelfde kam worden geschoren.

Niet onbelangrijk is dat het voorstel van resolutie aan de Kamer vraagt een wet te maken die de externe financiering van extremisme verbiedt. Na een pleidooi van sommige leden van de meerderheid om Saoedi-Arabië en andere landen alvast op een on-holdlijst te zetten, werd er door de minister-president terecht op gewezen dat een formele on-holdlijst juridisch niet bestaat. Als antwoord daarop werd een ontwerp van decreet opgesteld, dat door de Vlaamse Regering werd goedgekeurd op 17 maart: het ontwerp van decreet tot wijziging en optimalisatie van diverse bepalingen van het Wapenhandeldecreet van 15 juni 2012 (*Parl.St. VI.Parl. 2016-17, nr. 1121/1*). Daarmee kan een land mee op een lijst worden gezet waarvoor een algemene maatregel van niet-uitvoer van wapens van toepassing is. Doel is om dat ontwerp van decreet zo snel mogelijk in de commissie te laten goedkeuren, waardoor de feitelijke politiek ten aanzien van Saoedi-Arabië bijkomende steun krijgt.

Wouter Vanbesien is het eens met de algemene beschouwing dat men consequent moet zijn in de behandeling van mensenrechten en landen die ze niet respecteren. De Mensenrechtennota zal een goede aanleiding vormen voor het door de voorzitter voorgestelde debat. Het lid begrijpt echter niet dat men geen boycot van één land zou kunnen uitvaardigen zonder de rekening te maken van alle landen ter wereld, terwijl dat voor de wapenhandel wel gebeurt. Op grond waarvan maakt de commissievoorzitter dat onderscheid? Het enige verschil dat het lid ziet, is dat de economische impact ervan op onze regio minder groot is dan die van handel in het algemeen. Hij herhaalt dat hij tevreden is met de vragen aan het Waalse en het federale parlement en dat hij alleen maar ontgoocheld is over het eigen engagement van Vlaanderen.

Jan Van Esbroeck repliceert dat het Wapenhandeldecreet juist geen onderscheid maakt tussen landen. De uitvoering ervan door de regering zorgt ervoor dat de facto geen wapens worden geleverd aan regio's met dergelijke regimes, zoals blijkt uit het Jaarverslag van het Vlaams Vredesinstituut. Saoedi-Arabië is er daar een van. Deze feitelijke omgang wordt nog eens juridisch onderbouwd door de al vermelde aanpassing van het Wapenhandeldecreet.

Vervolgens roept hij Tine Soens op om niet de Vlaamse meerderheid, maar haar broeders aan de andere kant van de taalgrens de les te spellen. Hij stelt

nogmaals voor om de integrale tekst van het Vlaamse Wapenhandeldecreet als voorbeeld aan het gevraagde advies toe te voegen.

Tine Soens wil duidelijk stellen dat de sp.a de PS niet is. Het standpunt van haar partij is zeer duidelijk en haar onbegrip over de houding van Wallonië werd ook expliciet in de pers verwoord.

2.3. Stemming

Het voorstel van resolutie betreffende een advies over het in de Kamer van Volksvertegenwoordigers ingediende voorstel van resolutie om het buitenlandbeleid ten aanzien van het Koninkrijk Saoedi-Arabië te herzien, wordt aangenomen met 9 stemmen tegen 3.

RIK DAEMS,
voorzitter

Herman DE CROO
Karin BROUWERS
Ingeborg DE MEULEMEESTER
Tine SOENS
Wouter VANBESIEN,
verslaggevers

Vlaams Parlement

Gebruikte afkortingen

CETA	Comprehensive Economic and Trade Agreement
CMI	Cockerill Maintenance & Ingénierie
FN	Fabrique Nationale de Herstal
VS	Verenigde Staten

Jan Peumans
Président

M. Siegfried Bracke

Rik Daems

Président de la Chambre des représentants

Président de la commission des Affaires étrangères

1008 Bruxelles

Nos références :

Vos références :

Date :

DEC/lbo/170330.001

SG/PH/CDH/Y :AVIS032-17

30 mars 2017

Annexes : 2

Objet : Votre lettre du 31 janvier 2017 – demande d'avis de la commission des Relations extérieures

Monsieur le président,

Votre demande d'avis concernant la proposition de résolution visant à reconsidérer la politique étrangère à l'égard du Royaume d'Arabie saoudite a été renvoyée, par le Bureau étendu du Parlement flamand, à sa commission des Affaires étrangères, des Questions européennes, de la Coopération internationale, du Tourisme et du Patrimoine immobilier.

Vous trouverez, en annexe 1, la proposition de résolution de MM. Karim Van Overmeire, Ward Kennes, Rik Daems, Jan Van Esbroeck, Joris Poschet et Marc Hendrickx concernant un avis sur la proposition de résolution visant à reconsidérer la politique étrangère à l'égard du Royaume d'Arabie saoudite déposée à la Chambre des représentants (*Doc. Parl.*, Parl. fl., 2016-17, n° 1126/1). Cette proposition a été adoptée en commission le 28 mars 2017 (pas encore en séance plénière). Vous trouverez également, en annexe 2, le rapport provisoire de l'examen de cette proposition en commission (non encore approuvé par ses rapporteurs), rapport qui reflète les différentes positions défendues à cet égard.

Nous vous prions d'agréer, Monsieur le président, l'expression de notre haute considération,

Jan PEUMANS

Rik DAEMS

Correspondant : Luc Van der Borcht

Vlaams Parlement – 1011 Bruxelles

Tél. : 02 552 13 17

e-mail : luc.vanderborcht@vlaamsparlement.be

1126 (2016-2017) – N°1

déposée le : 28 mars 2017 (2016-2017)

Proposition de résolution

de MM. Karim Van Overmeire, Ward Kennes, Rik Daems, Jan Van Esbroeck,
Joris Poschet et Marc Hendrickx

concernant un avis

sur la proposition de résolution visant à reconsidérer la politique étrangère
à l'égard du Royaume d'Arabie saoudite déposée à la Chambre des
représentants

Le Parlement flamand,

- vu :

1. la proposition de résolution visant à reconsidérer la politique étrangère à l'égard du Royaume d'Arabie saoudite déposée à la Chambre des représentants le 27 septembre 2016 (*Doc. Parl.*, Chambre, 2015-2016, DOC 54 2055/001) ;
2. la demande d'avis relative à ladite proposition adressée aux parlements des entités fédérées par la commission des Relations extérieures de la Chambre des représentants ;

- a déjà exprimé, à plusieurs reprises, ses vives préoccupations au sujet de la situation des droits de l'homme en Arabie saoudite et dans les autres États du Golfe (*Doc. parl.*, Parl. fl., 2015-16, n° 654/1), réitère ces préoccupations et condamne expressément et explicitement les violations des droits de l'homme ;

- partage les préoccupations exprimées :

1. dans le considérant F de la proposition de résolution à propos des violations systématiques des droits de l'homme au Royaume d'Arabie saoudite ;
2. dans le considérant M de ladite proposition à propos des actions militaires menées au Yémen par la coalition dirigée par les Saoudiens, actions ayant entraîné une augmentation du nombre de victimes civiles et de personnes déplacées, ainsi que la destruction d'infrastructures civiles ;

- estime:

1. que les droits de l'homme sont manifestement bafoués, à grande échelle, en Arabie saoudite ; que le Royaume d'Arabie saoudite est effectivement dirigé par l'un des régimes les plus répressifs au monde ; que les libertés d'expression et d'association, notamment, y sont bridées, ainsi que l'indique le considérant E de la proposition de résolution ; et que l'Arabie saoudite a largement contribué, depuis les années 1960, à l'expansion du salafisme et du wahhabisme en diffusant de la littérature religieuse, en finançant des mosquées et en créant des organisations islamiques, ainsi que l'indique le considérant E de la proposition de résolution ;
2. que les différents conflits actuellement en cours au Moyen-Orient ont considérablement détérioré le développement politique et économique, les infrastructures essentielles et la cohésion démographique de cette région, ces conflits ayant causé une grave crise humanitaire qui a généré un important flux de réfugiés ; que l'Arabie saoudite joue un rôle dans plusieurs de ces conflits mais qu'elle demeure néanmoins un partenaire politique essentiel dans la perspective de la mise en place d'une stratégie cohérente afin d'assurer et de garantir la paix et la stabilité dans cette région ;
3. que la diffusion d'interprétations extrémistes de l'islam par certaines organisations établies en Arabie saoudite et dans d'autres États du Golfe a incontestablement contribué au départ de citoyens européens en direction au Moyen-Orient en vue de combattre en Syrie ; que le retour de ces combattants présente un risque évident en matière de sécurité et que les activités de ces organisations sont diamétralement

opposées au processus d'intégration et d'insertion dans la société que nous visons ; que les autorités des pays concernés ne déploient pas suffisamment d'efforts pour lutter contre ces organisations et les démanteler ;

4. que le financement de l'extrémisme à partir de l'étranger n'est absolument pas admissible ;

- soulignant :

1. que des mesures flamandes ou belges unilatérales risquent d'être inefficaces et qu'il est donc important d'agir un maximum dans le cadre de l'Union européenne ;
2. que ce ne sont pas les autorités ni les gouvernements qui entretiennent des relations commerciales avec les régimes et autorités étrangers, mais que ce sont au contraire les entreprises qui exportent et entreprennent au niveau international ; qu'il convient par conséquent d'établir une claire distinction entre les relations d'État à État et les relations entre les entreprises privées ; que, d'autre part, on peut escompter des entreprises qu'elles agissent dans le cadre de l'entrepreneuriat socialement responsable, comme c'est également prévu dans la note *Mensenrechten en het Vlaams internationall beleid 2012-2016 en 2017-2020* ;
3. que la diffusion d'interprétations extrémistes de l'islam par des organisations établies en Arabie saoudite et dans d'autres États du Golfe a indubitablement joué un rôle dans le départ de candidats combattants en Syrie venus d'Europe ; que le retour de ces combattants représente un risque avéré pour la sécurité, et que les activités des organisations se trouvent en porte-à-faux avec le processus d'intégration que nous visons ; et que les autorités des pays concernés consentent des efforts insuffisants pour lutter et démanteler contre ces organisations ;
4. que l'existence de relations commerciales ne peut être une raison pour se désintéresser des violations des droits de l'homme commises dans un pays ; que, d'autre part, il n'est ni réaliste ni souhaitable de vouloir suspendre les relations commerciales avec tous les pays dans lesquels des violations des droits de l'homme sont observées, parce que les relations commerciales peuvent précisément être un moyen de promouvoir et de renforcer le respect des droits de l'homme, des droits du travail et de la bonne gouvernance, ; que nos entreprises actives à l'étranger peuvent être incitées à respecter et promouvoir les droits de l'homme, tant en leur sein que dans leur sphère d'influence ;
5. que la politique flamande en matière de commerce des armes est très claire et transparente, et qu'elle peut servir d'exemple pour d'autres régions et pays ; que les exportations de moyens militaires de Flandre sont pratiquement inexistantes et qu'il est systématiquement vérifié cas par cas si l'on peut délivrer une licence d'exportation et si les demandes répondent aux critères du décret flamand sur le commerce des armes ;
6. que le gouvernement flamand a, le 17 mars 2017, approuvé définitivement le projet de décret modifiant et optimisant diverses dispositions du décret du 15 juin 2012 sur le commerce des armes (*Doc. Parl. Parl. Fl., 2016-2017, n° 1121/1*), qui prévoit

la possibilité de promulguer une mesure restrictive générale contre un pays déterminé ou contre un utilisateur final déterminé ;

7. que la promotion des droits de l'homme est un élément essentiel de la politique étrangère flamande, fédérale et européenne ;

- propose aux autres régions d'adopter la même attitude en matière de commerce des armes en général et vis-à-vis de l'Arabie saoudite en particulier ;

- propose à la Chambre des représentants d'interdire par voie de loi le financement étranger de l'extrémisme religieux ;

- décide par conséquent que la proposition de résolution relative à la politique étrangère vis-à-vis du Royaume d'Arabie saoudite dans sa forme actuelle ne peut faire l'objet d'un avis favorable, mais partage la préoccupation en ce qui concerne les droits de l'homme, l'exportation du salafisme et du wahhabisme, et la nécessité de la paix et de la stabilité dans la région.

1126 (2016-2017) – N°2

déposée le : (date) (2016-2017)

Rapport

Fait au nom de la commission de la Politique étrangère, des Questions européennes, de la Coopération internationale, du Tourisme et du Patrimoine immatériel

Par M. Herman De Croo, Mmes Karin Brouwers, Ingeborg De Meulemeester, Tine Soens et M. Wouter Vanbiesen

Concernant la proposition de résolution

de MM. Karim Van Overmeire, Ward Kennes, Rik Daems, Jan Van Esbroeck, Joris Poschet et Marc Hendrickx

relative à un avis sur la proposition de résolution visant à reconsidérer la politique étrangère à l'égard du Royaume d'Arabie saoudite déposée à la Chambre des représentants

Documents dans le dossier :

1126 (2016-2017) – N°1 : proposition de résolution

Sommaire

1. Échange de vues relatif à la demande de la Chambre des représentants de rendre un avis sur la proposition de résolution visant à reconsidérer la politique étrangère à l'égard du Royaume d'Arabie saoudite.....	8
2. Proposition de résolution de Karim Van Overmeire, Ward Kennes, Rik Daems, Jan Van Esbroeck, Joris Poschet et Marc Hendrickx relative à un avis sur la proposition de résolution, déposée à la Chambre des représentants, visant à reconsidérer la politique étrangère à l'égard du Royaume d'Arabie saoudite.....	11
2.1. Exposé de M. Jan Van Esbroeck.....	11
2.2. Discussion.....	11
2.3. Vote.....	15
Abréviations utilisées.....	16

Le 14 mars 2017, un échange de vues relatif à la demande de la Chambre des représentants de rendre un avis sur la proposition de résolution visant à reconsidérer la politique étrangère à l'égard du Royaume d'Arabie saoudite a eu lieu en commission de la Politique étrangère, des Affaires européennes, de la Coopération internationale, du Tourisme et du Patrimoine immobilier.

Une proposition de résolution relative à la formulation d'un avis sur la proposition de résolution déposée à la Chambre des représentants et visant à reconsidérer la politique étrangère à l'égard du Royaume d'Arabie saoudite a ensuite été déposée. Cette proposition de résolution a été examinée le 28 mars 2017 en commission. La commission a décidé d'intégrer le rapport de l'échange de vues intervenu précédemment dans le rapport relatif à la proposition de résolution.

1. Échange de vues relatif à la demande de la Chambre des représentants de rendre un avis sur la proposition de résolution visant à reconsidérer la politique étrangère à l'égard du Royaume d'Arabie saoudite

M. Ward Kennes rappelle que son groupe a déjà exprimé à plusieurs reprises ses préoccupations quant aux influences wahhabites financées par des pétrodollars. Le CD&V estime que cette situation menace notre modèle de société.

Le CD&V s'est toujours montré réticent à l'égard des exportations d'armes. Il a plaidé pour le recours au mécanisme *on-hold*, qui est du reste utilisé à l'heure actuelle. Le gouvernement flamand apprécie au cas par cas. L'Arabie saoudite a un impact important sur le grave conflit qui déchire le Yémen, l'un des cinq pays dont de nombreux habitants sont menacés de famine. Dans chacun de ces pays, la famine est le résultat de conflits et non de phénomènes naturels. Le rôle de l'Arabie saoudite dans un certain nombre de révoltes de mouvements salafistes extrémistes a plusieurs fois été mis évidence. Ce pays s'est également rendu coupable de nombreuses violations des droits de l'homme.

Le membre souligne qu'un boycott commercial généralisé serait toutefois excessif. De nombreux pays bafouent les droits de l'homme. Il faut s'atteler à améliorer les normes en matière de droits de l'homme dans tous ces pays, y compris en Arabie saoudite. Il est toutefois impossible de commercer uniquement avec les pays qui respectent les mêmes normes que la Belgique. Il convient cependant de faire preuve de retenue en matière de missions et lorsqu'il est question de faciliter les contacts diplomatiques avec les Saoudiens. On a parfois l'impression que l'Occident met la barre haut dans son discours mais qu'au final, l'argent l'emporte toujours. Il convient dorénavant de mieux évaluer les intérêts en jeu.

Tine Soens partage partiellement les observations de Ward Kennes à propos du rôle de l'Arabie saoudite en matière de salafisme extrémiste et de terrorisme et à propos du commerce d'armes et des missions économiques. L'année dernière, son groupe a encore présenté une proposition de résolution visant à mettre un terme au commerce de biens stratégiques avec l'Arabie saoudite (*Doc. Parl. Parl. Fla. 2015-2016, n° 606/1*). Cette proposition a cependant été rejetée par la majorité en commission et en séance plénière, à l'instar de la proposition de décret portant modification du Décret sur le commerce des armes du 15 juin 2012, concernant la liste des pays faisant l'objet d'une interdiction temporaire d'exportation (*Doc. Parl. Parl. Fla. 2015-2016, n° 655/1*).

Il y a quelques mois, la Flandre a d'ailleurs de nouveau exporté du matériel militaire vers l'Arabie saoudite. Le Ministre-Président n'y voyait aucune objection. Aujourd'hui, la presse nous

apprend que l'Arabie saoudite n'a pas respecté le délai relatif au projet de grande envergure en cours de réalisation dans le port d'Anvers. Ce projet ne répondrait pas aux exigences et peut donc être enterré. Reste toutefois à savoir s'il le sera réellement, car ce n'est pour l'instant pas à l'ordre du jour. Existerait-il un lien entre ce projet et le gel des propositions de loi visant à interdire le financement des mosquées par l'Arabie saoudite ? Le membre conclut en indiquant que son groupe soutient la proposition de résolution dans sa forme actuelle, notamment les demandes visant à examiner si des armes belges sont utilisées dans la sale guerre au Yémen et visant à mettre fin au commerce d'armes avec l'Arabie saoudite.

Jan Van Esbroeck renvoie à la conclusion du *Vlaams Vredesinstituut* selon lequel la Flandre peut être citée en exemple en ce qui concerne sa gestion du commerce des armes. Il n'est du reste pas exact, ainsi que l'a affirmé Tine Soens, que la Flandre a encore récemment exporté des armes vers l'Arabie Saoudite. La dernière licence accordée en lien avec des armes date déjà de 2014. Il ne s'agissait alors pas véritablement d'armes, mais de 3 000 combinaisons de protection pour la guerre chimique. Il n'y a donc actuellement aucun commerce d'armes effectif avec l'Arabie Saoudite, contrairement à ce qu'affirme la proposition de résolution fédérale. Le décret relatif au commerce des armes et la manière dont le gouvernement flamand le gère peuvent donc être considérés comme de bonnes pratiques. Aussi le membre propose-t-il de joindre ledit décret en annexe à l'avis de la commission.

Karim Van Overmeire souscrit largement à l'intervention de Ward Kennes. Il renvoie à une déclaration de l'ancien président américain Roosevelt au sujet du dictateur nicaraguayen Samozá: « *he's a son of a bitch, but he's our son of a bitch* ». La monarchie saoudienne est encore quelquefois traitée de manière similaire, à tort. Depuis la fin de la Guerre froide, de nouvelles fractures sont cependant apparues et l'Arabie saoudite ne se trouve pas nécessairement du même côté que l'Occident.

En outre, de riches familles saoudiennes apportent une aide financière à toutes sortes d'interprétations extrémistes de l'islam. De nombreux conflits au Moyen-Orient sont liés à l'opposition existant entre les sunnites et les chiites, entre l'Arabie saoudite et l'Iran. Il s'imposera de toute façon de réunir ces deux acteurs autour de la table. On doute cependant que l'Europe soit encore suffisamment influente pour jouer un rôle actif en l'occurrence. En Syrie, par exemple, l'Europe demeure très absente. La proposition de résolution de la Chambre des représentants part d'un point de vue européen. Si même l'Europe ne parvient cependant pas à s'imposer, comment la Belgique ou la Flandre peuvent-elles mettre suffisamment de poids dans la balance ?

En outre, en pratique, la suspension des relations commerciales n'est pas facile à mettre en œuvre. En effet, ce ne sont pas les gouvernements mais bien les entreprises qui entretiennent des relations commerciales. Il convient aussi de s'efforcer d'être cohérent. Si nous mettons fin à nos relations commerciales avec tous les pays où de graves violations des droits de l'homme sont observées, peu de pays resteront en lice, et ces « sanctions » risquent de se retourner contre nous.

Concernant le commerce des armes, la Flandre est effectivement exemplaire, y compris par rapport aux autres régions de la Belgique. Il ne s'agit pas, dans ce domaine, de combinaisons utilisées pour la guerre chimique mais bien d'un matériel très différent. Les montants en jeu sont également très différents. Le sp.a le répète depuis longtemps mais son point de vue ne convainc pas. Indépendamment des intérêts économiques évoqués, l'intervenant estime que le travail de sape de l'Arabie saoudite est suffisamment grave pour que la commission adopte une position soutenue à cet égard.

M. Rik Daems établit une distinction entre les relations économiques et les relations politiques. Sur ce plan, il se rallie aux arguments de MM. Ward Kennes et Karim Van Overmeire. À ce jour, la situation de l'Arabie saoudite ne justifie pas l'interruption de nos relations économiques. En effet, si nous prenions cette décision, il faudrait prendre une décision similaire à l'égard de tous nos partenaires commerciaux.

Toutefois, la situation est telle, en Arabie saoudite, en matière de droits de l'homme, que l'exportation d'armes vers ce pays, sous toutes ses formes, n'est pas tolérable. Ce débat est différent de celui qui porte sur le décret concernant le commerce des armes. En outre, il n'est pas en contradiction avec la position du gouvernement flamand. Ce volet concerne la proposition de résolution formulée au niveau fédéral.

Dans ce domaine, la Flandre n'est pas seulement visée en ce qui concerne sa compétence à l'égard du commerce des armes. En effet, d'autres compétences flamandes sont également visées, par exemple l'enseignement et l'intégration, en raison de la manière dont l'Arabie saoudite exporte ses croyances. Elle ne s'oppose pas à la liberté d'expression mais bien au financement de l'extrémisme wahhabite et salafiste. La Flandre estime dès lors certainement pouvoir formuler un avis à ce sujet.

Il énumère ensuite plusieurs points qu'il souhaiterait voir figurer dans l'avis. Ceux-ci expriment cependant un avis personnel. Premièrement, il conviendrait de distinguer clairement les relations politiques et sociales, d'une part, des relations commerciales et économiques, d'autre part. Il n'est toutefois pas favorable à un embargo économique complet car cette mesure devrait alors aussi s'appliquer à d'autres pays. En outre, il pourrait être envisagé de remettre en question les conventions en vigueur entre la Belgique et l'Arabie saoudite. M. Didier Reynders, ministre fédéral des Affaires étrangères, l'envisage par exemple pour la convention concernant la double imposition conclue avec l'Arabie saoudite.

Il estime par ailleurs que le volet économique ne doit pas dépasser certaines bornes. Il souhaiterait que l'avis indique que le commerce des armes avec les pays visés est intolérable et que le gouvernement wallon et le gouvernement bruxellois devraient également respecter cette interdiction. En Wallonie, les positions des partis sur cette question varient souvent selon qu'ils sont dans la majorité ou dans l'opposition.

Enfin, il souligne qu'il existe une différence entre la liberté d'expression et la propagande qui peut nuire à une certaine vision de la société. Il attache une grande importance à la liberté d'expression. Toutefois, l'Arabie saoudite finance une idéologie qui est diamétralement opposée aux valeurs essentielles de la société belge, d'ailleurs inscrites dans nos lois. Il ne s'agit donc pas d'une question de religion ou d'opinions.

Dans l'avis qu'elle adressera à la Chambre, la commission pourrait dès lors demander que le gouvernement fédéral prenne une initiative législative en vue d'interdire le financement externe des opinions en contradiction flagrante avec nos lois. Le membre admet que cette proposition va très loin mais estime qu'un échange de vues ouvert doit pouvoir avoir lieu à propos des limites de la liberté d'expression.

M. Jan Van Esbroeck fait observer que la Chambre des représentants demande un avis sur la proposition de résolution qui y a été déposée et non des suggestions pour les travaux menés au niveau fédéral. Il maintient sa proposition de joindre à l'avis le décret flamand sur le commerce des armes, qui expose la position de la Flandre à l'égard du commerce des armes. Il explique pourquoi – *de facto* – aucune arme n'est aujourd'hui fournie à l'Arabie saoudite. Ce décret pourrait également avoir des conséquences à l'égard d'autres pays.

2. Proposition de résolution de Karim Van Overmeire, Ward Kennes, Rik Daems, Jan Van Esbroeck, Joris Poschet et Marc Hendrickx relative à un avis sur la proposition de résolution, déposée à la Chambre des représentants, visant à reconsidérer la politique étrangère à l'égard du Royaume d'Arabie saoudite

2.1. Exposé de M. Jan Van Esbroeck

M. Jan Van Esbroeck déclare qu'à l'issue de l'échange de vues en commission, une majorité s'est dégagée en vue de présenter un document officiel sous la forme de la proposition de résolution à l'examen. Un élément important est que cette proposition de résolution entend clairement dissocier commerce des armes et commerce. Sur le premier point, comme on l'a déjà dit, la Flandre est le bon élève de la classe et n'a de leçon à recevoir de personne. Le décret, adapté et amélioré, sur le commerce des armes permet de prendre des mesures restrictives générales, qui peuvent servir d'exemple à d'autres.

Le second point concerne l'interdiction de commercer avec l'Arabie saoudite. Il doit être clair qu'il s'agit là de relations commerciales entre des entreprises et non de relations commerciales avec un régime. Si la Flandre ou la Belgique tenait compte des violations des droits de l'homme commises par un régime pour interdire de commercer avec des pays ou des régions, ce serait donner un signal complètement erroné. Il est en effet précisément important de continuer à entretenir des contacts avec ces pays ou entreprises. Bien évidemment, cela n'empêche pas de faire preuve de circonspection dans ce type de relations. Le membre appelle au réalisme. La Flandre serait la seule à ne plus pouvoir commercer avec la Chine, par exemple. Tant qu'un embargo international n'a pas été décrété, la Flandre ne gagnera rien à prendre une telle initiative et elle sera perdante non seulement en termes de relations commerciales mais aussi en termes d'influence en vue de contribuer à la résolution des problèmes locaux. En fermant la porte, on ne favorise pas les droits de l'homme. Cet aspect doit dès lors être traité au niveau européen, voire à un niveau plus large encore.

Les auteurs de la proposition de résolution conseillent aux autorités fédérales de lancer un appel à la Wallonie pour qu'elle cesse de pratiquer le commerce des armes avec l'Arabie saoudite et au gouvernement wallon pour qu'il ne délivre plus de licences à cette fin. Ils soulignent également que les relations commerciales sont importantes dans le monde. L'attitude adoptée par la Wallonie dans le dossier CETA, par exemple, n'est pas la bonne façon de procéder.

2.2. Discussion

Mme Tine Soens juge incompréhensible le grand écart observé entre les déclarations dans la presse et les actes dans l'enceinte du Parlement flamand. Pas plus tard que l'an passé, une proposition de résolution présentée par Groen et le sp.a relative à la cessation du commerce des armes avec l'Arabie saoudite (*Doc. Parl.* Parl. Fl. 2015-2016, n° 606/1) a été rejetée. Le sp.a soutient également le récent appel lancé en ce sens par le ministre de la Coopération au développement, Alexander De Croo, qui ne souhaite pas attendre l'Europe. La proposition de résolution à l'examen, qui est également soutenue par les représentants de son parti au Parlement flamand, plaide en fait pour que l'on attende l'Europe.

Elle dément également que la Flandre n'exporte pas d'armes et rappelle l'exportation autorisée de visières l'été passé et de combinaisons de protection fin 2014. Elle renvoie également aux exportations de pièces détachées de l'Eurofighter Typhoon, un avion de combat actuellement utilisé pour bombarder le Yémen, ou encore à d'autres pièces de produits pour lesquels c'est un

autre pays européen qui est mentionné comme utilisateur final dans le rapport, alors que l'utilisateur final est l'Arabie saoudite.

Manifestement, la majorité estime déjà excessif de donner un signal. Les auteurs de la proposition de résolution à l'examen affirment certes partager les préoccupations en ce qui concerne les droits de l'homme mais ce ne sont que des mots, et les actes ne suivent pas, conclut la membre. Elle annonce une initiative de son groupe visant à mettre en place un embargo sur les armes à l'encontre de l'Arabie saoudite.

M. Herman De Croo rappelle un programme télévisé des années 60 au cours duquel, en tant qu'homme politique fraîchement émoulu, il s'était opposé à l'attitude du personnel féminin des usines FN qui faisait grève en signe de protestation contre le démantèlement du département munitions. Son attitude à l'égard des exportations d'armes n'a pas changé depuis lors, assure-t-il. Lénine a prédit un jour que l'Occident vendrait la corde avec lequel on le pendrait.

Il apprécie le fait qu'en formulant sa demande, le parlement fédéral reconnaisse la compétence flamande en la matière, même si les régions n'avaient pas réclamé cette compétence. C'étaient plutôt les autorités fédérales qui voulaient se débarrasser de l'octroi des licences, le membre relevant l'aspect délicat du transit (via Zeebruges et Anvers) d'armes produites ailleurs, par exemple en Wallonie.

L'attitude consistant à dire « Si nous ne le faisons pas, d'autres le feront », n'apporte rien et n'est en fin de compte pas tenable, estime le membre, même s'il comprend l'impact économique de cet argument.

Rien ne changera jamais si quelqu'un ne fait pas un jour un effort pour changer le monde. Dans le cas présent, la Flandre a la compétence et la possibilité d'appeler les autres régions à élaborer ensemble des mesures positives. Il a des difficultés à comprendre que ceux qui estiment devoir s'opposer à la signature d'un traité avec un pays pacifique comme le Canada ne s'opposent pas à la livraison d'armes à une puissance dangereuse et forte. Le recours à l'Europe ne peut être une manière de tenter d'esquiver le problème. Son groupe soutient dès lors la proposition de résolution, qui est équilibrée. Comme par le passé pour les mines anti-personnel et les armes de poing, la Belgique peut également faire figure d'exemple dans ce dossier.

M. Wouter Vanbesien considère la proposition de résolution à l'examen comme un parfait aveu de faiblesse. La proposition de résolution qui a été déposée au Parlement fédéral offre une chance incroyable parce qu'elle cerne les problèmes très clairement et énumère une série de mesures claires, comprenant, outre l'arrêt du commerce des armes, la suspension des relations et missions commerciales, la réduction des relations diplomatiques, et l'exigence d'une amélioration sur le plan des droits civils et humains. Il est également justifié que le ministre fédéral Alexander De Croo mette ce thème à l'ordre du jour.

Par le biais de la proposition de résolution à l'examen, le Parlement flamand déclare, à présent, partager l'analyse selon laquelle la situation est très mauvaise en Arabie saoudite, mais affirme par ailleurs que la Flandre ne peut rien faire seule et qu'elle ne peut tout de même pas suspendre son propre commerce. La proposition se limite, en réalité, à annoncer que la Flandre trouve que la situation est très grave et que la Wallonie doit certainement mettre un terme au commerce des armes. Cette dernière demande est d'ailleurs justifiée par le caractère inacceptable des pratiques wallonnes. À cet égard, le membre conteste la clarté de la politique flamande. On juge au cas par cas. Par exemple, pourquoi les viseurs pouvaient-ils être exportés ?

Le texte aurait un sens si le Parlement flamand déclarait que la Wallonie doit arrêter le commerce des armes tout en affirmant que la Flandre elle-même ne doit plus commercer avec l'Arabie saoudite et prendre ses responsabilités dans le domaine des relations internationales et commerciales. Tel n'étant toutefois pas le cas actuellement, le membre n'approuvera pas la proposition de résolution à l'examen.

M. Ward Kennes indique que la proposition de résolution déposée à la Chambre compte seize points et que son groupe peut souscrire à douze d'entre eux. Il se pose toutefois des questions à propos de la demande de suspendre toutes les relations commerciales et tous les investissements avec le Royaume d'Arabie saoudite, même s'il est reconnaît qu'il faut réfléchir sérieusement à la question et qu'il est préférable de ne pas organiser de missions commerciales en Arabie saoudite par exemple. C'est en fait un boycott qui est visé en l'occurrence. Toutefois, boycotter un pays riche n'a encore jamais eu beaucoup de succès.

Le membre ne se prononce pas sur l'attaché de défense, puisqu'il s'agit d'une matière purement fédérale. Pour le reste, son groupe partage les préoccupations concernant l'organisation de formations par les communautés religieuses elles-mêmes, mais il conviendrait de reformuler le point 16 de la proposition fédérale. En résumé, son groupe politique peut se rallier à la majorité des points, mais pas à tous.

Il se réjouit par ailleurs que dans le texte modifiant le décret flamand relatif au commerce des armes, la possibilité de prendre des mesures limitatives soit ancrée dans le décret, comme le prévoit aussi le point 4. Il estime dès lors qu'il importe que le parlement approuve rapidement cette modification. Dès que cet instrument sera disponible, il faudra placer l'Arabie saoudite sur la liste *on-hold* pour les raisons que l'on sait.

Le CD&V estime qu'il est judicieux de renvoyer aux régions. Lorsqu'il s'agit d'exportations d'armes de la Belgique vers des zones de conflit, c'est en fait la Wallonie qui est visée. À ses yeux, il ne s'agit pas des visières flamandes mais de véritables armes, qui peuvent être déployées dans un conflit.

Il résume enfin le tout, en soulignant que l'attitude critique de son groupe politique à l'égard des relations commerciales avec l'Arabie Saoudite ne signifie pas qu'il souscrit à un boycott ou à un arrêt total du commerce ou des investissements. Il importe que les entreprises flamandes exportent en Arabie Saoudite leur entrepreneuriat socialement responsable. Dans leurs contacts avec les autres entreprises comme avec les autorités, les entreprises peuvent en effet avoir une fonction d'exemple. Dès lors qu'à son estime, le commerce peut contribuer positivement au développement d'une autre image des droits humains, il considère que la formulation du premier point de la proposition déposée à la Chambre est trop générale.

M. Rik Daems considère qu'au contraire du Parlement wallon, le Parlement flamand doit émettre un avis. Le fait que la Chambre des représentants formule cette requête constitue par conséquent un heureux précédent. La proposition de résolution déposée au Parlement fédéral comporte en effet des éléments liés au commerce des armes, qui constitue une compétence régionale. Selon lui, un Parlement d'entité fédérée qui renonce s'exprimer capitule.

Le fait que 40% du chiffre d'affaires de la FN soit directement ou indirectement lié à l'Arabie Saoudite expliquera sans doute les hésitations de certains. L'un des contrats de CMI porte sur une somme de 6 milliards d'euros sur 10 ans. Il insiste pour que la commission ne prenne pas à la légère l'ampleur de ces commandes et le nombre d'emplois en jeu.

Il est toutefois singulier que la Wallonie énonce sans peine des opinions sur le CETA, alors que, dans le cas présent, le gouvernement impose de fait le silence au Parlement et que toutes les opinions politiques affichent la même frilosité. Les choses ne sont manifestement pas si simples. Il y a fort à parier que la Flandre n'adopterait pas si aisément son point de vue actuel si le commerce des armes y représentait une activité économique de la même ampleur. Chacun doit donc avoir conscience de la portée des décisions prises aujourd'hui.

Selon l'intervenant, la condamnation de la situation en Arabie saoudite ne souffre aucune discussion. On ne peut dès lors pas donner l'impression que ce n'est pas le cas. Néanmoins, les conclusions tirées sont différentes. La commission dans son intégralité est particulièrement indignée par ce qui se passe en Arabie saoudite. Chacun au sein de cette commission s'accorde dès lors à dire que les exportations d'armes vers ce pays sont à proscrire. Il existe cependant des divergences de vues sur la question de savoir s'il faut opter pour un boycott total ou s'il faut se focaliser sur les exportations d'armes, avec la prudence qui s'impose en ce qui concerne les relations commerciales qui peuvent être liées directement ou indirectement à l'extrémisme et à son financement.

Si l'on appelle à un boycott des pays qui violent les droits de l'homme, c'est pour l'intervenant une question de principe que d'énumérer dans cette proposition tous les pays qui se rendent coupables de telles violations. Il faudra alors interdire aux entreprises flamandes de commercer avec les États américains dans lesquels la peine de mort existe encore et est également appliquée. Une fois que tous les membres de la commission auront donné leur avis sur tous les pays où les droits de l'homme sont suffisamment violés pour justifier un boycott, l'intervenant s'attend à ce qu'il n'en reste plus beaucoup. Bien que ce qui se passe en Arabie saoudite le révolte au plus haut point, il persiste à penser que la situation ne justifie pas un boycott général, sauf si la commission parvient à préciser certains éléments et établisse une liste de tous les pays concernés. Tout le monde doit être logé à la même enseigne.

Ce qui n'est pas à négliger, c'est que la proposition de résolution de la Chambre demande d'établir une loi qui interdit le financement externe de l'extrémisme. Après que certains membres de la majorité ont plaidé pour placer l'Arabie saoudite et d'autres pays sur une liste *on-hold*, le ministre-président a indiqué à juste titre que d'un point de vue juridique, il n'existe pas de liste *on hold* formelle. En réponse, un projet de décret a été rédigé et celui-ci a été approuvé par le gouvernement flamand le 17 mars: il s'agit de l'« *ontwerp van decreet tot wijziging en optimalisatie van diverse bepalingen van het Wapenhandeldecreet van 15 juni 2012 (Parl. St. VI.Parl. 2016-15, nr. 1121/1)*. En vertu de ce décret, un pays peut être placé sur une liste de pays auxquels s'applique une mesure générale d'interdiction d'exportation d'armes. L'objectif est de faire adopter ce projet de décret le plus rapidement possible en commission, de manière à ce que la politique de fait à l'égard de l'Arabie saoudite bénéficie d'un ancrage supplémentaire.

Wouter Van Besien partage la considération généralement admise selon laquelle il s'agit de traiter les droits humains et les pays qui ne les respectent de manière conséquente. La note relative aux droits humains constituera une bonne entrée en matière pour le débat proposé par le président. Le membre ne comprend toutefois pas que l'on ne puisse décréter un boycott pour un seul pays sans faire le compte de tous les pays du monde, alors que l'on agit bel et bien de la sorte pour le commerce des armes. Sur quelle base le président de la commission opère-t-il cette distinction? La seule différence perçue par le membre est que son incidence économique sur notre région est moins importante que celle du commerce en général. Il rappelle qu'il se félicite des demandes formulées au parlement wallon et au parlement fédéral et qu'il est uniquement déçu par l'engagement de la Flandre.

Jan Van Esbroeck réplique que le décret relatif au commerce des armes n'établit précisément pas de distinction entre les pays. Son exécution par le gouvernement fait en sorte qu'on ne livre *de facto* pas d'armes aux régions dirigées par de tels régimes, ainsi qu'il ressort du rapport annuel du *Vlaams Vredesinstituut*. L'Arabie saoudite en est un. Cette gestion factuelle est en outre encore étayée sur le plan juridique par l'adaptation déjà évoquée du décret relatif au commerce des armes.

Ensuite, il appelle Tine Soens à ne pas faire la leçon à la majorité flamande, mais plutôt à ses confrères de l'autre côté de la frontière linguistique. Il propose une nouvelle fois de joindre le texte intégral du décret flamand relatif aux armes à l'avis demandé à titre d'exemple.

Tine Soens tient à préciser que le sp.a n'est pas le PS. Le point de vue de son parti est très clair et son incompréhension quant à l'attitude de la Wallonie a été explicitement relayée dans la presse.

2.3. Vote

La proposition de résolution relative à la formulation d'un avis sur la proposition de résolution visant à reconsidérer la politique étrangère à l'égard du Royaume d'Arabie saoudite déposée à la Chambre des représentants est adoptée par 9 voix contre 3.

RIK DAEMS,
Président

Herman DE CROO
Karin BROUWERS
Ingeborg DE MEULEMEESTER
Tine SOEN
Wouter VAN BESIEN,
rapporteurs

DOC 2055-avis Vlaanderen-f.docx

Abréviations utilisées

CETA *Comprehensive Economic and Trade Agreement*

CMI Cockerill Maintenance & Ingénierie

FN Fabrique nationale de Herstal

ALEXANDER MIESEN
Präsident

Platz des Parlaments 1 | B-4700 EUPEN

T +32 (0)87/31 84 00

F +32 (0)87/31 84 01

alexander.miesen@pdg.be

www.pdg.be

Eupen, den 10. April 2017

170428403

Herrn Siegfried BRACKE
Präsident der Abgeordnetenversammlung
Palast der Nation

1000 BRÜSSEL

Unser Zeichen : ej/bs/15780
Tel.: 087/318417

Ihr Ansprechpartner: Eva Johnen
E-Mail: eva.johnen@staff.pdg.be

Resolutionsvorschlag zur Überprüfung der Außenpolitik gegenüber dem Königreich Saudi-Arabien Anfrage einer Stellungnahme

Sehr geehrter Herr Präsident,

wie in meinem Schreiben vom 27. März angekündigt, hat sich der für allgemeine Politik und Zusammenarbeit zuständige Ausschuss unter meinem Vorsitz heute nochmals mit der Anfrage zum o. g. Resolutionsvorschlag befasst.

Dabei wurde festgehalten, dass die Deutschsprachige Gemeinschaft von dem Resolutionsvorschlag nur sehr am Rande betroffen ist und beschlossen, dem Plenum keinen Vorschlag einer Stellungnahme vorzulegen.

Gleichwohl unterstreicht der Ausschuss, dass die Außenpolitik gegenüber Saudi-Arabien an der Achtung internationalen Rechts und insbesondere der Menschenrechte ausgerichtet sein muss. Der Ausschuss würde diesbezügliche Schritte der zuständigen politischen Ebenen, auch im Rahmen der Europäischen Union, begrüßen.

Hochachtungsvoll

Alexander MIESEN

dr. Dr. Wettaach
cc Dr. Van der Kerkhof
Dr. Taus
Hr. Bebauke
Hr. Geupfers
Dr. Heynck
Hr. Dr. Hüttele
Hr. Demmels

PARLEMENT

Van de Duitstalige
Gemeenschap

ALEXANDER MIESEN
Voorzitter

Platz des Parlaments 1 | B-4700 EUPEN
T +32 (0)87/31 84 00
F +32 (0)87/31 84 01
alexander.miesen@pdg.be
www.pdg.be

Eupen, 10 april 2017

VOORZITTERSCHAP

14-04-2017

PRÉSIDENCE**170428403**

De heer Siegfried BRACKE
Voorzitter van de Kamer van
Volksvertegenwoordigers
Paleis der Natie
1000 BRUSSEL

Ons kenmerk: ej/bs/15780
Tel. : 087/318417

Uw contactpersoon: Eva Johnen
e-mail: eva.johnen@staff.pdg.be

**Voorstel van resolutie wat betreft de controle van het buitenlandbeleid ten opzichte van
het koninkrijk Saoedi-Arabië
Verzoek om standpunt**

Geachte heer Voorzitter,

Zoals ik al aankondigde in mijn schrijven van 27 maart heeft het comité bevoegd voor het algemene beleid en de samenwerking zich onder mijn voorzitterschap nogmaals gebogen over het verzoek in verband met bovengenoemde resolutievoorstel.

Daarbij werd vastgesteld dat de Duitstalige gemeenschap slechts in erg beperkte mate betrokken is bij dit resolutievoorstel en werd besloten om geen voorstel tot standpunt voor te leggen aan het plenum.

Het comité benadrukt evenwel dat het buitenlands beleid ten opzichte van Saoedi-Arabië in elk geval gericht moet zijn op het naleven van het internationale recht en in het bijzonder de rechten van de mens. Het comité zal dan ook de relevante stappen die ondernomen worden op de bevoegde beleidsniveaus, ook in het kader van de Europese Unie, toejuichen.

Hoogachtend,
Alexander MIESEN

ok. Dr. Welfaels
oc Dr. Van der Muelst
Dr. Tans
Dr. De Maessene
Dr. Geyffens
Dr. Heyvaert
Mr. De Meester
Mr. Demoor

PARLEMENT
de la Communauté
germanophone

ALEXANDER MIESEN
Président

Platz des Parlaments 1 | B-4700 EUPEN
T +32 (0)87/31 84 00
F +32 (0)87/31 84 01
alexander.miesen@pdg.be
www.pdg.be

Eupen, le 10 avril 2017

VOORZITTERSCHAP

14-04-2017

PRÉSIDENCE

170428403

Monsieur Siegfried BRACKE
Président de la Chambre des Représentants
Palais de la Nation

1000 BRUXELLES

Notre référence : ej/bs/15780
Tél. : 087/318417

Votre correspondant : Eva Johnen
Courriel : eva.johnen@staff.pdg.be

**Proposition de résolution visant à reconsidérer la politique étrangère à l'égard du
Royaume d'Arabie saoudite.
Demande d'une prise de position**

Monsieur le Président,

Comme annoncé dans mon courrier du 27 mars, le comité de politique générale et coopération a traité une fois de plus aujourd'hui sous ma présidence la demande relative à la proposition de résolution précitée.

À cet égard, il a été conclu que la Communauté germanophone n'est concernée que de très loin par la proposition de résolution en question et décide de ne pas soumettre de proposition d'avis à la séance plénière.

Le comité souligne toutefois que la politique étrangère à l'égard de l'Arabie saoudite doit être axée sur le respect du droit international et plus particulièrement des droits humains. Le comité saluerait les mesures prises à cet égard par les instances politiques compétentes, et ce dans le cadre de l'Union européenne également.

Je vous prie de recevoir, Monsieur le Président, l'assurance de ma considération distinguée.

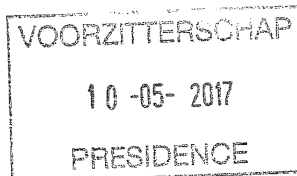
[Signature]
Alexander MIESEN

ok. Dr. Welfaech
ac Dr. Van der Kerk
Dr. Taus
Hme. Belhouste
Hme. Gruffens
Dr. Heyvaert
Hme. De Houtph
Hme. Demoor

Vlaams
Parlement

170528531

Jan Peumans
Voorzitter

De heer Siegfried Bracke
Voorzitter van de Kamer van
Volksvertegenwoordigers
1008 Brussel

Ons kenmerk:
DEC/gvm/170508.001

Datum:
8 mei 2017

Bijlagen: 2

Betreft:
Resolutie betreffende een advies over het in de Kamer van Volksvertegenwoordigers
ingediende voorstel van resolutie om het buitenlandbeleid ten aanzien van het
Koninkrijk Saoedi-Arabië te herzien

Geachte voorzitter,

Op 31 januari 2017 ontvingen wij uw verzoek om advies over het voorstel van resolutie om het buitenlandbeleid ten aanzien van het Koninkrijk Saoedi-Arabië te herzien.

Bij brief van 30 maart 2017 bezorgden wij u reeds het voorstel van resolutie van Karim Van Overmeire, Ward Kennes, Rik Daems, Jan Van Esbroeck, Joris Poschet en Marc Hendrickx, betreffende een advies over het in de Kamer van Volksvertegenwoordigers ingediende voorstel van resolutie om het buitenlandbeleid ten aanzien van het Koninkrijk Saoedi-Arabië te herzien (*Parl.St.* VI.Parl. 2016-17, nr. 1126/1) en het voorlopige verslag van de bespreking ervan in commissie.

Het Vlaams Parlement heeft dit voorstel van resolutie in zijn plenaire vergadering van woensdag 3 mei 2017 besproken en aangenomen. Als bijlage vindt u de tekst aangenomen door de plenaire vergadering en het desbetreffende gedeelte van het woordelijk verslag van de plenaire vergadering.

Met de meeste hoogachting,

Jan Peumans

Mr. Dr. Wiltach
Mr. Van der Molen
Mr. Taus
Mrs. Dehaene
Mrs. Gruyters
Mr. Heyvaert
Mrs. De Meirvynck

Contactpersoon: Gerit Vermeylen
tel.: 02 552 13 70
e-mail: gerit.vermeylen@vlaamsparlement.be

Parlement flamand

Jan Peumans
Président

M. Siegfried Bracke
Président de la Chambre
des représentants
1008 – Bruxelles

Nos références :
DECjgvmj170508.001

Le 8 mai 2017

Annexes : 2

Objet : Résolution concernant un avis sur la proposition de résolution visant à reconsidérer la politique étrangère à l'égard du Royaume d'Arabie saoudite déposée à la Chambre des représentants

Monsieur le Président,

Le 31 janvier 2017, nous avons reçu votre demande d'avis sur la proposition de résolution visant à reconsidérer la politique étrangère à l'égard du Royaume d'Arabie saoudite.

Par courrier du 30 mars 2017, nous vous avons déjà transmis la proposition de résolution de Karim Van Overmeire, Ward Kennes, Rik Daems, Jan Van Esbroeck, Joris Poschet et Marc Hendricks, concernant un avis sur la proposition de résolution visant à reconsidérer la politique étrangère à l'égard du Royaume d'Arabie saoudite déposée à la Chambre des représentants (Doc. parl., Parl. fl. 2016-2017, n° 1126/1) ainsi que le rapport provisoire de sa discussion en commission.

Le Parlement flamand a examiné et adopté cette proposition de résolution lors de sa séance plénière du mercredi 3 mai 2017. Vous trouverez en annexe le texte adopté par l'assemblée plénière ainsi que la partie du compte rendu analytique de la séance plénière qui s'y rapporte.

Veuillez agréer, Monsieur le Président, l'assurance de ma considération très distinguée.

Jan Peumans

Personne de contact : Gerit Vermeylen
Tél. : 02 552 13 70
e-mail : gerit.vermeylen@vlaamsparlement.be

RESOLUTIE

**betreffende een advies
over het in de Kamer van Volksvertegenwoordigers
ingediende voorstel van resolutie
om het buitenlandbeleid ten aanzien
van het Koninkrijk Saoedi-Arabië te herzien**

Het Vlaams Parlement,

- gelet op:
 - 1° het voorstel van resolutie om het buitenlandbeleid ten aanzien van het Koninkrijk Saoedi-Arabië te herzien, dat op 27 september 2016 in de Kamer werd ingediend (*Parl.St.* Kamer 2015-16, nr. 54-2055/001);
 - 2° de vraag van de Commissie voor de Buitenlandse Betrekkingen van de Kamer van Volksvertegenwoordigers aan de deelstaatparlementen om advies uit te brengen over het voorstel van resolutie;
- uitte al meermaals haar ernstige bezorgdheid over de mensenrechtensituatie in Saudi-Arabië en de andere Golfstaten (*Parl.St.* VI.Parl. 2015-16, nr. 654/1), herhaalt deze bezorgdheid en veroordeelt de mensenrechtenschendingen nadrukkelijk en expliciet;
- deelt de bezorgdheid:
 - 1° die werd verwoord in considerans F van het voorstel van resolutie over de systematische schendingen van de mensenrechten die zich voordoen in het Koninkrijk Saoedi-Arabië;
 - 2° die werd verwoord in considerans M van het voorstel van resolutie over de militaire acties van de Saoedi-geleide coalitie in Jemen die leiden tot een stijgend aantal burgerslachtoffers en ontheemden, en tot vernieling van civiele infrastructuur;
- is van oordeel dat:
 - 1° de mensenrechten in Saoedi-Arabië duidelijk en op grote schaal geschonden worden, dat het Koninkrijk Saoedi-Arabië inderdaad geregeerd wordt door een van de meest repressieve regimes in de wereld, dat onder meer de vrijheid van meningsuiting en vereniging beknot wordt, zoals wordt verwoord in considerans E van het voorstel van resolutie, en dat het land sinds de jaren zestig een enorme bijdrage heeft geleverd aan de verspreiding van het salafisme of wahabisme in de vorm van religieuze lectuur, financiering van moskeeën en het opzetten van islamitische organisaties zoals wordt verwoord in considerans L van het voorstel van resolutie;

[2]

- 2° de verschillende conflicten die momenteel in het Midden-Oosten aan de gang zijn, hebben geleid tot catastrofaal grote schade aan de politieke en economische ontwikkeling, aan de essentiële infrastructuur en de demografische samenhang in de regio en dat die conflicten een ernstige humanitaire crisis hebben veroorzaakt waardoor er een grootschalige vluchtelingenstroom is ontstaan; dat Saoedi-Arabië enerzijds actor is in verschillende van die conflicten, maar anderzijds ook een essentiële politieke partner blijft om tot een coherente strategie te komen om vrede en stabiliteit in de regio te realiseren en te waarborgen;
 - 3° de verspreiding van extremistische interpretaties van de islam door organisaties die in Saoedi-Arabië en in andere Golfstaten gevestigd zijn, onmiskenbaar een rol heeft gespeeld in het vertrek van zogenaamde Syriëstrijders vanuit Europa naar het Midden-Oosten; dat de terugkeer van die strijders een duidelijk veiligheidsrisico vormt, en dat de activiteiten van de organisaties haaks staan op het proces van inburgering en integratie dat wij beogen; dat er door de overheden van de betrokken landen onvoldoende inspanningen worden geleverd om die organisaties te bestrijden en te ontmantelen;
 - 4° de buitenlandse financiering van extremisme uitdrukkelijk niet toegestaan kan worden;
- wijst erop dat:
- 1° eenzijdige Vlaamse of Belgische maatregelen mogelijk inefficiënt zijn en dat het dus belangrijk is om maximaal in het kader van de Europese Unie op te treden;
 - 2° het niet de overheden of regeringen zijn die handelsrelaties onderhouden met buitenlandse regimes en overheden, maar dat het integendeel de bedrijven zijn die exporteren en internationaal ondernemen; dat er bijgevolg een duidelijk onderscheid moet worden gemaakt tussen de relaties van staat tot staat en de relaties tussen privébedrijven; dat er anderzijds van de ondernemingen mag worden verwacht dat ze handelen binnen het kader van het maatschappelijk verantwoord ondernemen, zoals ook is aangegeven in de nota Mensenrechten en het Vlaams internationaal beleid 2012-2016 en 2017-2020;
 - 3° de verspreiding van extremistische interpretaties van de islam door organisaties die in Saoedi-Arabië en in andere Golfstaten gevestigd zijn, onmiskenbaar een rol heeft gespeeld in het vertrek van zogenaamde Syriëstrijders vanuit Europa naar het Midden-Oosten; dat de terugkeer van deze strijders een duidelijk veiligheidsrisico vormt, en dat de activiteiten van de organisaties haaks staan op het proces van inburgering en integratie dat wij beogen; en dat er door de overheden van de betrokken landen onvoldoende inspanningen worden geleverd om deze organisaties te bestrijden en te ontmantelen;
 - 4° het bestaan van handelsrelaties geen reden mag zijn om geen aandacht te hebben voor de schending van de mensenrechten in een bepaald land; dat anderzijds het opschorten van de handelsrelaties met alle landen waarin de mensenrechten worden geschonden niet realistisch en bovendien ook niet wenselijk is omdat handelsrelaties net een middel kunnen zijn om het respect voor de mensenrechten, voor de arbeidsrechten en voor goed bestuur te promoten en te versterken; dat onze ondernemingen die actief zijn in het buitenland ertoe aangezet kunnen worden om de mensenrechten te respecteren en te bevorderen, zowel in de eigen onderneming als in hun invloedssfeer;
 - 5° het Vlaamse beleid inzake wapenhandel zeer duidelijk en helder is, en als voorbeeld kan dienen voor andere regio's en landen; dat de uitvoer van militaire middelen uit Vlaanderen de facto zo goed als onbestaande is en dat er steeds nauwgezet geval per geval wordt gekeken of een exportlicentie toelaatbaar is, waarbij aanvragen getoetst worden aan de criteria uit het Wapenhandeldecreet;

[3]

6° de Vlaamse Regering op 17 maart 2017 haar definitieve goedkeuring gaf aan het ontwerp van decreet tot wijziging en optimalisatie van diverse bepalingen van het Wapenhandeldecreet van 15 juni 2012 (*Parl.St.* VI.Parl. 2016-17, nr. 1121/1), waarin de mogelijkheid is opgenomen om een algemeen beperkende maatregel uit te vaardigen tegen een bepaald land of een bepaalde eindgebruiker;

7° de bevordering van de mensenrechten een essentieel onderdeel vormt van het Vlaamse, federale en Europese buitenlandse beleid;

- stelt aan de andere gewesten voor om dezelfde houding tegenover wapenhandel in het algemeen en tegenover Saoedi-Arabië in het bijzonder aan te nemen;
- stelt aan de Kamer van Volksvertegenwoordigers voor om de buitenlandse financiering van religieus extremisme bij wet te verbieden;
- besluit bijgevolg dat over het voorstel van resolutie inzake het buitenlandbeleid ten aanzien van het Koninkrijk Saoedi-Arabië in zijn huidige vorm geen gunstig advies kan worden verleend, maar deelt de bekommernis over de mensenrechten, de export van salafisme en wahabisme, en de noodzaak van vrede en stabiliteit in de regio.

AANGENOMEN DOOR HET VLAAMS PARLEMENT,

Brussel, 3 mei 2017.

RÉSOLUTION

concernant un avis sur la proposition de résolution visant à reconsidérer la politique étrangère à l'égard du Royaume d'Arabie saoudite déposée à la Chambre des représentants

Le Parlement flamand,

- vu :

1. la proposition de résolution visant à reconsidérer la politique étrangère à l'égard du Royaume d'Arabie saoudite déposée à la Chambre des représentants le 27 septembre 2016 (*Doc. Parl.*, Chambre, 2015-2016, DOC 54 2055/001) ;
2. la demande d'avis relative à ladite proposition adressée aux parlements des entités fédérées par la commission des Relations extérieures de la Chambre des représentants ;

- a déjà exprimé, à plusieurs reprises, ses vives préoccupations au sujet de la situation des droits de l'homme en Arabie saoudite et dans les autres États du Golfe (*Doc. parl.*, Parl. fl., 2015-16, n° 654/1), réitère ces préoccupations et condamne expressément et explicitement les violations des droits de l'homme ;

- partage les préoccupations exprimées :

1. dans le considérant F de la proposition de résolution à propos des violations systématiques des droits de l'homme au Royaume d'Arabie saoudite ;
2. dans le considérant M de ladite proposition à propos des actions militaires menées au Yémen par la coalition dirigée par les Saoudiens, actions ayant entraîné une augmentation du nombre de victimes civiles et de personnes déplacées, ainsi que la destruction d'infrastructures civiles ;

- estime:

1. que les droits de l'homme sont manifestement bafoués, à grande échelle, en Arabie saoudite ; que le Royaume d'Arabie saoudite est effectivement dirigé par l'un des régimes les plus répressifs au monde ; que les libertés d'expression et d'association, notamment, y sont bridées, ainsi que l'indique le considérant E de la proposition de résolution ; et que l'Arabie saoudite a largement contribué, depuis les années 1960, à l'expansion du salafisme et du wahhabisme en diffusant de la littérature religieuse, en finançant des mosquées et en créant des organisations islamiques, ainsi que l'indique le considérant E de la proposition de résolution ;
2. que les différents conflits actuellement en cours au Moyen-Orient ont considérablement détérioré le développement politique et économique, les infrastructures essentielles et la cohésion démographique de cette région, ces conflits ayant causé une grave crise humanitaire qui a généré un important flux de réfugiés ; que l'Arabie saoudite joue un rôle dans plusieurs de ces conflits mais qu'elle demeure néanmoins un partenaire politique essentiel dans la perspective de la mise en place d'une stratégie cohérente afin d'assurer et de garantir la paix et la stabilité dans cette région ;
3. que la diffusion d'interprétations extrémistes de l'islam par certaines organisations établies en Arabie saoudite et dans d'autres États du Golfe a incontestablement

contribué au départ de citoyens européens en direction au Moyen-Orient en vue de combattre en Syrie ; que le retour de ces combattants présente un risque évident en matière de sécurité et que les activités de ces organisations sont diamétralement opposées au processus d'intégration et d'insertion dans la société que nous visons ; que les autorités des pays concernés ne déploient pas suffisamment d'efforts pour lutter contre ces organisations et les démanteler ;

4. que le financement de l'extrémisme à partir de l'étranger n'est absolument pas admissible ;

- souligne :

1. que des mesures flamandes ou belges unilatérales risquent d'être inefficaces et qu'il est donc important d'agir un maximum dans le cadre de l'Union européenne ;
2. que ce ne sont pas les autorités ni les gouvernements qui entretiennent des relations commerciales avec les régimes et autorités étrangers, mais que ce sont au contraire les entreprises qui exportent et entreprennent au niveau international ; qu'il convient par conséquent d'établir une claire distinction entre les relations d'État à État et les relations entre les entreprises privées ; que, d'autre part, on peut escompter des entreprises qu'elles agissent dans le cadre de l'entrepreneuriat socialement responsable, comme c'est également prévu dans la note *Mensenrechten en het Vlaams internationall beleid 2012-2016 en 2017-2020* ;
3. que la diffusion d'interprétations extrémistes de l'islam par des organisations établies en Arabie saoudite et dans d'autres États du Golfe a indubitablement joué un rôle dans le départ de candidats combattants en Syrie venus d'Europe ; que le retour de ces combattants représente un risque avéré pour la sécurité, et que les activités des organisations se trouvent en porte-à-faux avec le processus d'intégration que nous visons ; et que les autorités des pays concernés consentent des efforts insuffisants pour lutter et démanteler contre ces organisations ;
4. que l'existence de relations commerciales ne peut être une raison pour se désintéresser des violations des droits de l'homme commises dans un pays ; que, d'autre part, il n'est ni réaliste ni souhaitable de vouloir suspendre les relations commerciales avec tous les pays dans lesquels des violations des droits de l'homme sont observées, parce que les relations commerciales peuvent précisément être un moyen de promouvoir et de renforcer le respect des droits de l'homme, des droits du travail et de la bonne gouvernance ; que nos entreprises actives à l'étranger peuvent être incitées à respecter et promouvoir les droits de l'homme, tant en leur sein que dans leur sphère d'influence ;
5. que la politique flamande en matière de commerce des armes est très claire et transparente, et qu'elle peut servir d'exemple pour d'autres régions et pays ; que les exportations de moyens militaires de Flandre sont pratiquement inexistantes et qu'il est systématiquement vérifié cas par cas si l'on peut délivrer une licence d'exportation et si les demandes répondent aux critères du décret flamand sur le commerce des armes ;
6. que le gouvernement flamand a, le 17 mars 2017, approuvé définitivement le projet de décret modifiant et optimisant diverses dispositions du décret du 15 juin 2012 sur le commerce des armes (*Doc. Parl. Parl. Fl., 2016-2017, n° 1121/1*), qui prévoit

la possibilité de promulguer une mesure restrictive générale contre un pays déterminé ou contre un utilisateur final déterminé ;

7. que la promotion des droits de l'homme est un élément essentiel de la politique étrangère flamande, fédérale et européenne ;

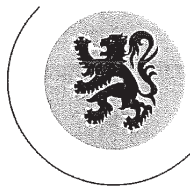
- propose aux autres régions d'adopter la même attitude en matière de commerce des armes en général et vis-à-vis de l'Arabie saoudite en particulier ;

- propose à la Chambre des représentants d'interdire par voie de loi le financement étranger de l'extrémisme religieux ;

- décide par conséquent que la proposition de résolution relative à la politique étrangère vis-à-vis du Royaume d'Arabie saoudite dans sa forme actuelle ne peut faire l'objet d'un avis favorable, mais partage la préoccupation en ce qui concerne les droits de l'homme, l'exportation du salafisme et du wahhabisme, et la nécessité de la paix et de la stabilité dans la région.

ADOPTÉE PAR LE PARLEMENT FLAMAND,

Bruxelles, le 3 mai 2017.

Vlaams
Parlement

vergadering **33**
zittingsjaar 2016-2017

Woordelijk Verslag

Plenaire Vergadering

van 3 mei 2017

VOORLOPIGE VERSIE

Nog niet goedgekeurd door de sprekers

INHOUD

OPENING VAN DE VERGADERING	5
VERONTSCHULDIGINGEN	5
INGEKOMEN DOCUMENTEN EN MEDEDELINGEN	5
ACTUELE VRAAG van Mercedes Van Volcem aan Philippe Muyters, Vlaams minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport, over een automatische toekenning van dienstencheques voor moederschapshulp aan zelfstandigen	5
ACTUELE VRAAG van Bart Nevens aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over het onderzoek van de steden en gemeenten naar een betere afvalinzameling en de verdere samenwerking met Fost Plus	8
ACTUELE VRAAG van Axel Ronse aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de verplichting om internet te realiseren bij nieuwbouw	
ACTUELE VRAAG van Tinne Rombouts aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de verplichte internetaansluiting bij een bouwaanvraag	11
ACTUELE VRAAG van Katia Segers aan Sven Gatz, Vlaams minister van Cultuur, Media, Jeugd en Brussel, over de beleidsconclusies uit de World Press Freedom Index 2017	14
ACTUELE VRAAG van Joris Poschet aan Sven Gatz, Vlaams minister van Cultuur, Media, Jeugd en Brussel, over de diverse promotiecampagnes voor Brussel	18
ACTUELE VRAAG van Marc Hendrickx aan Sven Gatz, Vlaams minister van Cultuur, Media, Jeugd en Brussel, over de mogelijke sluiting van Koerdische tv-zenders in Europa onder druk van Turkije	22
ACTUELE VRAAG van Koen Daniëls aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over een Vlaanderenbrede en beleidsmatige aanpak van de ondervertegenwoordiging van allochtone studenten met de juiste startkwalificaties in het hoger onderwijs	
ACTUELE VRAAG van Tine Soens aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over diversiteit in het hoger onderwijs	
ACTUELE VRAAG van Kathleen Helsen aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het nastreven van een verdere democratisering van het hoger onderwijs	25
ACTUELE VRAAG van Bart Somers aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de proclamatie van de Belgische delegatie voor de Internationale Informatica Olympiade 2017 in Teheran, Iran	32
ACTUELE VRAAG van Andries Gryffroy aan Bart Tommelein, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over de verhouding tussen het Vlaamse en federale energiepact	35

Plenaire vergadering nr. 33 (2016-2017) – 3 mei 2017	3
ACTUELE VRAAG van Stefaan Sintobin aan Ben Weyts, Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Vlaamse Rand, Toerisme en Dierenwelzijn, over de beleidsreactie op de nieuwe cijfers van Toerisme Vlaanderen met betrekking tot 2016	39
ACTUELE VRAAG van Elke Van den Brandt aan Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de aanpak van tienerpooiers, naar aanleiding van het jaarverslag van Child Focus	43
REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN	47
MEDEDELING VAN DE VOORZITTER	48
ONTWERP VAN DECREET houdende diverse bepalingen in de beleidsvelden cultuur en jeugd – 1082 (2016-2017) – Nrs. 1 tot en met 4	48
Algemene bespreking	48
Artikelsgewijze bespreking	50
VOORSTEL VAN DECREET van Jan Peumans houdende wijziging van het decreet van 8 juli 2011 houdende regeling van de begroting, de boekhouding, de toekenning van subsidies en de controle op de aanwending ervan, en de controle door het Rekenhof, van het decreet van 30 maart 1999 houdende de organisatie van de zorgverzekering en van het decreet van 24 juni 2016 houdende de Vlaamse sociale bescherming, wat betreft de datum van indiening van de begroting bij het Vlaams Parlement – 1017 (2016-2017) – Nrs. 1 en 2	51
Algemene bespreking	51
Artikelsgewijze bespreking	51
VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Dirk de Kort, Bert Maertens, Marino Keulen, Björn Anseeuw, Martine Fournier en Lies Jans betreffende de binnenvaart als belangrijke duurzame speler in de logistieke sector, en haar uitdagingen – 997 (2016-2017) – Nrs. 1 tot en met 3	52
Bespreking	52
VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Annick De Ridder, Dirk de Kort, Marino Keulen, Lies Jans, Karin Brouwers en Paul Van Miert betreffende het stimuleren van autodelen – 998 (2016-2017) – Nrs. 1 tot en met 4	54
Bespreking	54
VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Karl Vanlouwe, Peter Van Rompuy, Rik Daems, Axel Ronse, Ward Kennes en Jos Lantmeeters betreffende regiospecifieke analyses en aanbevelingen in het kader van het Europees semester – 1031 (2016-2017) – Nrs. 1 en 2	56
Bespreking	56
VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Karim Van Overmeire, Ward Kennes, Rik Daems, Jan Van Esbroeck, Joris Poschet en Marc Hendrickx betreffende een advies over het in de Kamer van Volksvertegenwoordigers ingediende voorstel van resolutie om het buitenlandbeleid ten aanzien van het Koninkrijk Saoedi-Arabië te herzien – 1126 (2016-2017) – Nrs. 1 en 2	60
Bespreking	60
REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN	70

Vlaams Parlement

ONTWERP VAN DECREET houdende diverse bepalingen in de beleids- velden cultuur en jeugd – 1082 (2016-2017) – Nrs. 1 tot en met 4 Hoofdelijke stemming	70
VOORSTEL VAN DECREET van Jan Peumans houdende wijziging van het decreet van 8 juli 2011 houdende regeling van de begroting, de boek- houding, de toekenning van subsidies en de controle op de aanwending ervan, en de controle door het Rekenhof, van het decreet van 30 maart 1999 houdende de organisatie van de zorgverzekering en van het decreet van 24 juni 2016 houdende de Vlaamse sociale bescherming, wat betreft de datum van indiening van de begroting bij het Vlaams Parlement – 1017 (2016-2017) – Nrs. 1 en 2 Hoofdelijke stemming	71
VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Dirk de Kort, Bert Maertens, Marino Keulen, Björn Anseeuw, Martine Fournier en Lies Jans betreffende de binnenvaart als belangrijke duurzame speler in de logistieke sector, en haar uitdagingen – 997 (2016-2017) – Nrs. 1 tot en met 3 Hoofdelijke stemming	71
VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Annick De Ridder, Dirk de Kort, Marino Keulen, Lies Jans, Karin Brouwers en Paul Van Miert betreffende het stimuleren van autodelen – 998 (2016-2017) – Nrs. 1 tot en met 4 Hoofdelijke stemming	71
VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Karl Vanlouwe, Peter Van Rompuy, Rik Daems, Axel Ronse, Ward Kennes en Jos Lantmeeters betreffende regiospecifieke analyses en aanbevelingen in het kader van het Europees semester – 1031 (2016-2017) – Nrs. 1 en 2 Hoofdelijke stemming	72
VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Karim Van Overmeire, Ward Kennes, Rik Daems, Jan Van Esbroeck, Joris Poschet en Marc Hendrickx betreffende een advies over het in de Kamer van Volksvertegen- woordigers ingediende voorstel van resolutie om het buitenlandbeleid ten aanzien van het Koninkrijk Saoedi-Arabië te herzien – 1126 (2016-2017) – Nrs. 1 en 2 Hoofdelijke stemming	72
MEDEDELING VAN DE VOORZITTER	72
REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN	73

VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Karim Van Overmeire, Ward Kennes, Rik Daems, Jan Van Esbroeck, Joris Poschet en Marc Hendrickx betreffende een advies over het in de Kamer van Volksvertegenwoordigers ingediende voorstel van resolutie om het buitenlandbeleid ten aanzien van het Koninkrijk Saoedi-Arabië te herzien – 1126 (2016-2017) – Nrs. 1 en 2

Bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is het voorstel van resolutie van Karim Van Overmeire, Ward Kennes, Rik Daems, Jan Van Esbroeck, Joris Poschet en Marc Hendrickx betreffende een advies over het in de Kamer van Volksvertegenwoordigers ingediende voorstel van resolutie om het buitenlandbeleid ten aanzien van het Koninkrijk Saoedi-Arabië te herzien.

De bespreking is geopend.

De heer Van Overmeire heeft het woord.

Karim Van Overmeire (N-VA): Collega's, aan de oorsprong van dit document ligt een voorstel van resolutie over Saoedi-Arabië dat in de Kamer is ingediend. De federale commissie Buitenlandse Zaken heeft – een beetje uitzonderlijk – aan de deelstaatparlementen om advies gevraagd daarover. Dat is een vraag waarop we natuurlijk graag zijn ingegaan. We hebben de materie behandeld in onze commissie. De voorliggende tekst heeft een meerderheid gekregen in de commissie en bevat een aantal heldere standpunten.

De drie belangrijkste zijn volgens mij de volgende. Een, het feit dat inzake Saoedi-Arabië man en paard worden genoemd, dat Saoedi-Arabië genoemd wordt als een van de meest repressieve regimes ter wereld met beknutting van vrijheid van meningsuiting en van vereniging. Twee, dat Saoedi-Arabië duidelijk mee verantwoordelijk wordt gesteld voor het aanslepende bloedige conflict in Jemen, dat zich wat ons betreft een beetje in de schaduw van Irak en Syrië afspeelt maar desalniettemin dagelijks slachtoffers maakt. Ten derde wijzen we op de verantwoordelijkheid van Saoedi-Arabië inzake de verspreiding en de stimulans van de verspreiding van de extremistische islam zoals salafisme en wahabisme.

De vraag is natuurlijk: hoe ga je daarmee om? In het advies dat voorligt, vertrekken we van een aantal standpunten.

Ten eerste, dat maatregelen natuurlijk het meest optimale effect hebben als ze minstens in Europees verband kunnen worden genomen. Het heeft zelden veel zin om vanuit Vlaanderen een eenzijdige maatregel te nemen.

Ten tweede, inzake handelsrelaties moeten we een onderscheid maken tussen wat bedrijven doen – het zijn bedrijven die ondernemen en investeren, die importeren en exporteren – en wat de overheid doet. Deze faciliteert die activiteiten alleen maar. Een meerderheid in onze commissie vindt in elk geval dat het niet realistisch en niet wenselijk is om alle handelsrelaties op te schorten met alle landen waar de mensenrechten worden geschonden. Als je dat doet, als je de handel beperkt tot alleen maar de landen met dezelfde standaard als de onze, dan ben je redelijk snel rond. Meer nog, wij vinden dat handelsrelaties meer dan een boycot vaak een middel kunnen zijn om mensenrechten, arbeidsrechten, een goed bestuur, een duwtje in de rug te geven, al is dat natuurlijk geen automatisme.

Inzake wapenhandel heeft Vlaanderen tot op heden de dossiers geval per geval afgetoetst, maar in de praktijk kwam het erop neer dat de jongste jaren niks

meer vanuit Vlaanderen richting Saoedi-Arabië is geleverd. Daar valt natuurlijk het verschil op met Wallonië, waar 50 procent van de wapenexport richting Saoedi-Arabië gaat. Het valt natuurlijk onder de autonomie van de regio's om dat wel of niet te doen, maar het verschil is toch wel markant. Wij roepen andere regio's en landen op om een voorbeeld te nemen aan het beleid dat Vlaanderen voert.

Straks zullen er ongetwijfeld collega's zijn die zeggen: ja, dat is wel goed, maar dat is nog niet genoeg, de lat moet nog hoger. Zij pleiten dan voor een totale handelsboycot.

Ze zullen me ervan moeten overtuigen dat hun intenties oprecht zijn en dat dit niet louter een spelletje is om de huidige regering een beetje te jennen. Dan moeten ze eigenlijk antwoorden op een aantal vragen die nu toch voorliggen. Als men pleit voor een totale handelsboycot, waarom is dat niet eerder gebeurd? De mensenrechtensituatie in Saoedi-Arabië, de vrouwenrechtensituatie in Saoedi-Arabië, die zijn immers toch niet nieuw. Die was vijf, tien, vijftien en twintig jaar geleden, toen andere mensen minister waren, toch identiek aan de situatie vandaag. Het verspreiden van een extremistische versie van de islam, dat is toch niet nieuw. Dat is toch al bezig sinds bijvoorbeeld met Saoedi-Arabië een overeenkomst is afgesloten over de Grote Moskee in Brussel, en dat was in 1969.

Een andere vraag is de volgende. We moeten streng zijn tegenover Saoedi-Arabië, maar als je nog strenger wilt zijn, moet je dan niet alle landen aan dezelfde criteria toetsen? Qua vrouwenrechten is Saoedi-Arabië inderdaad het enige land dat de achterlijke maatregel heeft die vrouwen verbiedt om met de wagen te rijden. Echter, en het lijkt onwaarschijnlijk, op de jaarlijkse Gender Inequality Index zijn er elf landen die het nog slechter doen. Moeten we voor die elf landen dan ook verder gaan?

Ten slotte is het, wat de interventie in Jemen betreft, inderdaad zo dat Saoedi-Arabië daar de leiding heeft van een coalitie, maar dat is een coalitie van een tiental landen. Als je Le Monde van vandaag leest – die krant ligt in de leeszaal, voorzitter –, dan lees je op pagina 16 dat Saoedi-Arabië daar eigenlijk niet meer de leiding neemt, maar dat het nu de Verenigde Arabische Emiraten zijn die de speerpunt vormen van het offensief tegen de rebellen die door Iran worden gesteund.

Samengevat, collega's, dit is een regio waar heel veel fout gaat en waar er behalve Saoedi-Arabië nog heel veel andere regimes zijn die op zijn zachtst gezegd weinig prettig zijn en waar heel veel op aan te merken valt. Ten opzichte van een hoofdrolspeler in deze regio, Saoedi-Arabië, formuleren we met deze tekst een ondubbelzinnig en ook verstandig standpunt. We doen dat terecht, want in Saoedi-Arabië loopt inderdaad heel veel fout en we klagen dat hier ook aan. We handelen ook consequent. Daarom zal onze fractie voor het voorliggende voorstel stemmen. *(Applaus bij de N-VA)*

De voorzitter: De heer Kennes heeft het woord.

Ward Kennes (CD&V): De vorige spreker heeft ernaar verwezen: er is inderdaad toch een hele evolutie in de wijze waarop we vandaag naar Saoedi-Arabië kijken. In het verleden waren veel zaken bekend, maar werd er misschien minder zwaar aan getild. Ik stel vast dat op dit moment de diverse parlementen in ons land, maar ook de diverse regeringen, duidelijk op een meer terughoudende manier kijken naar wat daar gebeurt. De situatie is in zekere zin ook verergerd omdat Saoedi-Arabië ook in die oorlog in Jemen, die ongelooflijk veel slachtoffers maakt onder de burgerbevolking, een belangrijke rol speelt, al dan niet leidend.

Ik denk dat we ook stilaan zelf duidelijkere grenzen aan het trekken zijn. We hebben dat daarstraks gedaan met betrekking tot Iran, tot de benadering van

vrouwen in of door dat land. Ook in verband met Saoedi-Arabië vinden we vandaag een aantal zaken onaanvaardbaar. Terwijl vroeger misschien werd gezegd dat het een andere cultuur is of dat het wel zal evolueren, zeggen wij vandaag dat dat voor ons de grens is.

Ik denk dat we ook wel het onderscheid moeten blijven maken tussen handelsmissies, algemene handel en wapenhandel. Vlaanderen maakt de duidelijke keuze om geen wapens te exporteren naar Saoedi-Arabië, en als het Wapendecreet het ook mogelijk zal maken, heeft onze fractie altijd al gepleit voor de on-holdmaatregel in verband met wapenexport naar Saoedi-Arabië. De minister-president heeft ook aangegeven geen handelsmissies meer te zullen organiseren. Dat lijkt me een correcte en goede beslissing. Anderzijds is een algemene handelsboycot niet iets waarover we op Vlaams niveau kunnen beslissen. Daarvoor moeten we kijken naar de Verenigde Naties en naar Europa. We hebben in ons voorstel van resolutie gesteld dat handel net een instrument kan zijn om ook verandering te ondersteunen en verandering mee te introduceren in een land. Samen met handel komen er ook altijd nieuwe invloeden over die grens. Ik denk dus dat we toch nog altijd dat onderscheid moeten maken. We mogen niet te snel alles op één hoopje gooien. Het is misschien soms verwarrend voor mensen dat we als overheid zeggen geen handelsmissies meer te zullen organiseren en dat we toch nog handel toestaan. Dat lijkt me echter een heel wezenlijk onderscheid tussen wat je doet als overheid en iets wat algemeen in de samenleving bestaat. Als het gaat over ziekenhuizen of over civiele goederen, moet handel door bedrijven toch nog altijd mogelijk zijn.

Voor de rest heeft onze partij de afgelopen weken een duidelijk standpunt ingenomen in de Kamer. Mevrouw de Bethune heeft dat gedaan in verband met de Verenigde Naties. Dat is niet onmiddellijk een Vlaamse materie om mensen aan te duiden in de vrouwenrechtencommissie in de Verenigde Naties, maar het signaal is wel duidelijk gegeven dat wat daar door België is gebeurd, niet voor herhaling vatbaar is. Dat is iets wat vroeger misschien automatisch gebeurde of waar geen haan naar kraaide, maar de normen zijn veranderd. Er is een gevoeligheid waarvan men vandaag niet meer kan afwijken en waarvan men ook in de toekomst niet meer mag afwijken.

Het is goed dat de Kamer ons als deelstaat heeft betrokken bij dit debat. Het gaat over een materie die op verschillende niveaus speelt en waar die verschillende aspecten bij betrokken zijn. Ik vind het dan ook een goede innovatie van de Kamer om de deelstaatparlementen de kans te geven om een standpunt in te nemen over dat voorstel van resolutie. Het is jammer dat Wallonië die kans niet te baat heeft genomen. Het is heel goed dat het Vlaams Parlement dat wel heeft gedaan. In die zin spelen wij onze rol ook op een innovatieve manier, door aan de Kamer een advies te geven via een eigen voorstel van resolutie. (*Applaus bij de meerderheid*)

De voorzitter: De heer Daems heeft het woord.

Rik Daems (Open Vld): Ik wil toch even schetsen waar het over gaat. Het gaat over een voorstel van resolutie waarin wij op vraag van de Kamer een advies geven over een voorstel van resolutie van een aantal collega's van Groen en anderen van de Kamer.

Op zich is het goed dat wij als deelstaatparlement worden betrokken bij dit soort van resoluties. Dit is wel degelijk voor herhaling vatbaar. Ik spreek nu niet in persoonlijke naam, maar eerder in naam van de commissie voor Buitenlands Beleid. We mogen een demarche doen om er zeker van te zijn dat ook in de toekomst dit soort van wisselwerking mogelijk is. Ik zeg dat omdat alles wat in dit voorstel van resolutie stond en waar we een advies over hebben gegeven, niet tot de

bevoegdheden van Vlaanderen behoort. Het is echter niet omdat Vlaanderen niet bevoegd is dat we geen mening kunnen hebben over essentiële zaken van onze samenleving. In die zin denk ik dat Vlaanderen wel degelijk een gedragen mening kan en moet hebben over mensenrechten, en dan bij voorkeur nog kamerbreed gedragen. En dat is dan meteen ook een kleine oproep die ik wil doen opdat we in de toekomst in de commissie voor Buitenlandse Zaken wel degelijk werk zouden maken van een kamerbreed gedragen visie, standpunt en werkwijze inzake mensenrechten. Dat is toch een zaak die niets met partijpolitiek te maken heeft, hoewel ik weet dat het partijpolitieke spel – dat zullen we straks ook horen – wel degelijk naar voren moet komen. In die zin wil ik aangeven dat we in Vlaanderen, mevrouw Soens, want ik hoor al in mijn rug lachen, toch ook wel werk hebben.

De voorzitter: Het is mevrouw Turan die lacht.

Rik Daems (Open Vld): Ze hebben een vergelijkbare stem, maar het zijn dan ook beiden socialisten. Liberalen hebben ook een gelijke stem, voorzitter, zelfs over de taalgrens heen. *(Gelach)*

Kwestie van iedereen wakker te krijgen, wat bij dezen ook is gelukt.

Ik zeg dat omdat er vandaag in dit Vlaams Parlement toch iets gebeurd is dat daar verband mee houdt. Ik verwijs naar minister Crevits, die daarstraks op een vraag van de heer Somers heeft geantwoord dat wij inzake mensenrechten niet beschikken over een kader om daarmee om te gaan. Heel specifiek ging het dan over de begroeting van een Iraans diplomaat aan Vlaamse kinderen, hier en op verplaatsing. Het is met andere woorden toch iets meer dan alleen een welles-nietesspelletje, waarbij de ene meer dan de andere voor of tegen mensenrechten is. Ik denk dat we wel degelijk eens moeten nadenken over de manier waarop het Vlaams Parlement zich gedraagt in die context. En ik denk dat minister Crevits een goed standpunt heeft ingenomen door te zeggen dat mannen en vrouwen gelijk zijn en dat we een kader moeten hebben om daarmee om te gaan.

Dit is niet nieuw. Een aantal maanden geleden was er in het Vlaams Parlement iets gelijkaardigs en toen hebben we vastgesteld dat we, wanneer het gaat over mensenrechten, best een soort kader zouden hebben over de wijze waarop wij vanuit onze eigen visie in dit Vlaams Parlement dit soort zaken bejegenen, op een goede, uniforme manier.

Ik denk dat er een stuk aanleiding is in dit voorstel van resolutie, dat eigenlijk een advies is aan de Kamer, het is niet een voorstel van resolutie dat wij als Vlaams Parlement over deze thematiek naar voren brengen. Het is in ieder geval goed dat we proberen dat tot stand te brengen en, zoals ik daarnet aangaf, over de partijgrenzen heen.

Ik geef een ander, meer specifiek voorbeeld. In dit debat bestaat er een stuk hypocrisie. Ik verwijs naar de stemming in de Verenigde Naties over de aanwezigheid van Saoedi-Arabië in het Comité Vrouwenrechten. Waarom is dit nu een zaak geworden die politiek werd opgemerkt? Omdat de ambassadeur, ambassadrice in dezen, van de Verenigde Staten bij de VN een stemming heeft gevraagd. Mocht de ambassadrice van de VN in de Verenigde Naties over dit specifiek gegeven, namelijk de samenstelling van die commissie, waar geopolitiek een aantal stukken van de wereld zelf een voordracht doen, geen stemming hebben gevraagd, dan was er geen stemming geweest. En zouden wij dan ook verontwaardigd geweest zijn, omdat we zelf die stemming niet hebben gevraagd?

Wel, dat is nu juist wat er verandert, dat we nu eigenlijk wel een stuk verontwaardigd zouden mogen zijn omdat er dan geen stemming zou zijn geweest. Dat is wat er is veranderd, onder meer door dit voorval, namelijk dat we hier in dit

Vlaams Parlement, hoewel we misschien niet volledig bevoegd zijn, wel degelijk een mening mogen hebben.

En mijn oordeel is persoonlijk dat de commissie Buitenlands Beleid hier een werkvlak heeft om te proberen, over de partijgrenzen heen, wel degelijk een gedragen visie van het Vlaams Parlement over mensenrechten tot stand te brengen, met een aantal consequenties, en die mee te geven aan de Vlaamse Regering. En dat zou moeten kunnen, over partijgrenzen heen. Dat is misschien niet voor het debat van vandaag, maar misschien wel voor dat van morgen.

En laat me dan concreet worden. We hebben gisteren in de commissie het Wapendecreet besproken. Het is met andere woorden door de Vlaamse Regering naar voren gebracht. In dat decreet komt een export on hold – noem het kind zoals je wilt – wel degelijk voor. We hebben gezien dat de Federale Regering bij monde van de minister van Buitenlandse Zaken zegt: 'Wij nemen op het federale niveau niet meer deel aan handelsmissies.' De Vlaamse minister-president, bevoegd voor Buitenlands Beleid, heeft eenzelfde houding aangenomen. Wel, ik vind dat we aangaande mensenrechten wel degelijk in het Vlaams Parlement een bepaalde visie kunnen ontwikkelen, waarbij we dan aan de Vlaamse Regering kunnen zeggen: 'Kijk, dit is 'no pasarán'. Dat is wel 'pasarán'. En dit is een domein waar het Vlaams Parlement 'à la limite' bij wordt betrokken, om dan een houding aan te nemen.' En dan, voorzitter, collega's, zullen we een waardig parlement zijn, dat wel naar ieders inschatting een gedragen mening kan hebben over hoe je omgaat met mensenrechten. En dat houdt dan bijvoorbeeld in – zie het voorbeeld van minister Crevits – hoe je in de 'hoffelijkheid' omgaat met moeilijke situaties. Dat is de houding die ik naar voren wil brengen.

Ik denk dat het in de huidige omstandigheden niet aan de orde is, gegeven onder meer het feit dat het een advies is aan de Kamer, om te zeggen: we leggen een algemeen embargo op. Ik vind dat net daarover een debat moet plaatsvinden in het Vlaams Parlement: waar, met welke landen, wij vinden dat een algemeen embargo, unilateraal, wel degelijk kan, waar dat wel degelijk, liefst gedragen door Europa, een houding wordt aangenomen – dat is de stelling die de heer Van Overmeire naar voren heeft gebracht – en daar waarover niet moet worden gediscussieerd en waarover er in dit Vlaams Parlement met andere woorden geen toetsing hoeft te gebeuren.

Dat lijkt mij een goede houding te zijn, die weggaat van de partijpolitiek, maar die wel, voorzitter, van dit Vlaams Parlement een voorbeeldparlement zou kunnen maken van hoe je omgaat met mensenrechten, maar dan wel gedragen door iedereen. Want pas dan zal zo'n houding slagkracht kunnen krijgen naar de buitenwereld en zal het in het buitenland een gezicht geven aan Vlaanderen van hoe wij omgaan met mensenrechten. Wat mij betreft, kan het, na Saoedi-Arabië, niet streng genoeg zijn.

Ik dank u. (*Applaus bij de meerderheid*)

De voorzitter: Mevrouw Soens heeft het woord.

Tine Soens (sp.a): Collega's, verschillenden onder u hebben er al naar verwezen: gisteren hebben we in commissie Buitenland nog een debat gehad over de rechten van de vrouw in Saoedi-Arabië. We delen allemaal de bezorgdheid over de toestand van de vrouwenrechten daar.

Het land loopt niet hoog op met vrouwenrechten, en met mensenrechten in het algemeen. De talloze voorbeelden zijn hier en in de commissie al vaak aan bod gekomen.

Plenaire vergadering nr. 33 (2016-2017) – 3 mei 2017

65

We horen altijd straffe taal over mensenrechten, maar de daden, beste meerderheid, blijven uit, ook in het voorstel van resolutie dat hier vandaag voorligt. Vorige week viel iedereen over elkaar om om ter luidst zijn verontwaardiging te uiten, maar als we hier over echte verandering kunnen beslissen, trekt iedereen, helaas, zijn staart terug in. Opnieuw gaan we plat op de buik voor de petrodollars.

In de pers wordt luid geroepen dat aan het land een wapenembargo moet worden opgelegd. Onlangs deed minister Alexander De Croo dat naar aanleiding van de hongersnood in Jemen en de rol van Saoedi-Arabië in de wrede oorlog daar. Maar als er dan een voorstel van sp.a voorligt om dat effectief te doen, wordt het zonder scrupules weggestemd.

Het standpunt van mijn partij is daarin zeer duidelijk: voor ons kan het niet dat wapens uitgevoerd worden naar landen die betrokken zijn in wrede oorlogen, die terrorisme ondersteunen of die grove mensenrechtenschendingen begaan. We hebben al meermaals gepleit voor een wapenembargo tegen Saoedi-Arabië. Als het daarover gaat, wijst men hier vaak naar het Waalse Gewest, omdat Vlaanderen zogezegd – daarnet ook nog – geen wapens uitvoert naar dat land, terwijl dat wel degelijk het geval is. We hebben vorige zomer de vergunde uitvoer gezien van vizieren. Er was eind 2014 de vergunde uitvoer van beschermingspakken. En er is de uitvoer van onderdelen van het gevechtsvliegtuig Eurofighter Typhoon, waarmee Saoedi-Arabië op dit moment Jemen bombardeert. Ik kan nog andere voorbeelden geven.

De voorzitter: De heer Van Esbroeck heeft het woord.

Jan Van Esbroeck (N-VA): Mevrouw Soens, wat hier voorligt, is een vraag van de federale Kamer aan ons, om een advies te geven op voorstel van jullie ginderachter dan weer, over hoe we met heel deze situatie moeten omgaan.

U haalt opnieuw het wapenverhaal aan. Dat komt elke keer terug. U was er gisteren zelf bij toen het Vlaams Vredesinstituut zijn rapport voorstelde over de verschillen en de gelijkenissen betreffende de wapenexportcontrole in België. Op bladzijde 16 ziet u de cijfers. U zegt dat Vlaanderen wél uitvoert. U kent tabel 4 ongetwijfeld van buiten. U ontkent wat daar staat, tenzij u de cijfers van het Vredesinstituut niet als correct aanvaardt. Ik zie vanuit Vlaanderen geen wapenexport naar Saoedi-Arabië. Vanuit Wallonië gaat het over 4,8 miljard euro wapenexport naar Saoedi-Arabië.

Het is de zoveelste keer dat ik het hier moet zeggen. U blijft het ontkennen. Ik heb het hier en elke keer in de commissie gezegd: sorry, dat verhaal dat jullie altijd brengen – ik noem het al bijna 'fake news' – moet stoppen. Ik vind dat niet eerlijk. U liegt de mensen dingen voor. U moet daar eens correct in zijn. Als we een debat voeren, moeten we het eerlijk voeren. We hebben het daarvoor gevoerd. Wij voelden het aan. Wij wisten een aantal dingen. U wist dat ook. We hebben er altijd over gediscussieerd in de commissie. Daarom hebben we aan het Vlaams Vredesinstituut gevraagd om dat voor ons eens uit te zoeken: 'Zet dat nu eens op papier en geef ons nu eens tabellen en cijfers. Waarover spreken we nu?' Die cijfers zijn er. Ze werden gisteren voorgesteld in de commissie, en vandaag komt u hier vooraan staan en zegt u dat Vlaanderen uitvoert naar Saoedi-Arabië. Sorry, het staat er niet in. Bekijk het. Als u over het Midden-Oosten spreekt, en dat is dan het totale Midden-Oosten, dan spreken we over een uitvoer van 5,3 miljard euro aan afgewerkte wapens door de socialisten, want dat is toch de hoofdmantel in de regering ginderachter, van de leidende partij. Dan hier komen zeggen dat wij lessen moeten leren van u, dat vind ik erover. U moet correct zijn in het debat. *(Applaus van de N-VA)*

De voorzitter: Mevrouw Soens heeft het woord.

Vlaams Parlement

Tine Soens (sp.a): Mijnheer Van Esbroeck, voor mij maakt het niet uit of die wapens uit Wallonië of Vlaanderen komen. (*Rumoer*)

Wapenexport naar Saoedi-Arabië kan voor ons niet. Punt.

De tabel die u citeert, is natuurlijk geen volledige tabel. Het gaat over een top van een aantal bestemmingslanden, waar onder andere voor Vlaanderen ook de Verenigde Arabische Emiraten tussen zit, ook geen toonbeeld van mensenrechten en ook lid van de Arabische coalitie die Jemen bombardeert.

U moet misschien ook het volledige rapport lezen en ook eens luisteren wat het Vredesinstituut gisteren in de toelichting heeft gezegd. Ze hebben gezegd dat de cijfers van Vlaanderen met een zekere nuancering, met de nodige reserve moeten worden bekeken omdat we een heel hoog ongekend eindgebruik hebben. Op die manier weten we niet waar onze onderdelen, waar onze wapens terechtkomen. Dat blijkt ook uit het rapport van het Vlaams Vredesinstituut 'Van Vlaamse makelij'. Onderdelen worden bijvoorbeeld uitgevoerd naar het Verenigd Koninkrijk voor de Eurofighter Typhoon waar Saoedi-Arabië Jemen mee bombardeert.

Als men zich dus niet verstoort achter Wallonië – wat we daarnaast opnieuw hebben gezien – dan trekt men de Europese paraplu open. Uiteraard is het beter dat er een internationaal wapenembargo zou komen. Iedereen is het daarover eens. Willen we daar echt op wachten? Hier wordt Europa gebruikt om dan maar niets te doen, want zelf in Europa pleiten voor een Europees wapenembargo naar Saoedi-Arabië is er in dit voorstel van resolutie ook te veel aan.

Toen vorige week bleek dat België voor de toetreding van Saoedi-Arabië tot de Vrouwenraad van de Verenigde Naties had gestemd, ging het debat over onze relaties met het land steeds feller woeden. Als het over economische relaties gaat, dan zien we hetzelfde. De voorzitter van Open Vld kondigde onlangs in haar boek aan dat we "met zo'n dictatuur geen zaken moeten doen" en dat we "bereid moeten zijn om onze relaties met bijvoorbeeld Saoedi-Arabië te herzien." Nochtans, in de commissievergadering van 14 maart, naar aanleiding van dit voorstel van resolutie zei de heer Daems nog: "De situatie in Saoedi-Arabië is op dit ogenblik niet van dien aard om de economische relaties te verbreken."

Minister Reynders zei gisteren in de commissie Buitenland van de Kamer dat er geen federale aanwezigheid meer mag zijn in economische missies naar Saoedi-Arabië zolang de mensenrechten daar niet verbeteren. "Zijn de gewesten bereid het voorbeeld te geven? Of willen ze blijven pleiten voor een gemeenschappelijk standpunt op Europees niveau terwijl dat zeer zeer moeilijk zal zijn en zeer zeer lang zal duren?" Hij had het ook nog over de rol van de ambassades en FIT: "Moeten wij ons land daar gaan promoten als investeringsland en moeten wij onze bedrijven helpen om daar actief te zijn?"

Ik heb gisteren de vraag gesteld aan minister-president Bourgeois. Over de economische missies was hij duidelijk en ik dank hem daarvoor: hij ging er geen meer organiseren, maar het staat de kamers van koophandel nog altijd vrij om economische missies naar Saoedi-Arabië te organiseren. Ik begrijp dat niet.

De meerderheid blaast hier warm en koud als het over Saoedi-Arabië gaat. Hier had Vlaanderen als vredesregio een duidelijk punt kunnen maken, maar als economische en andere belangen op het spel staan, dan verstoort men zich liever achter een ander. Opnieuw gaat men plat op de buik voor petrodollars. (*Applaus bij sp.a*)

De voorzitter: De heer Daems heeft het woord.

Rik Daems (Open Vld): Op vraag van de meerderheid en ook op vraag van onze partij komt er een aanpassing van het Wapenhandeldecreet.

Plenaire vergadering nr. 33 (2016-2017) – 3 mei 2017

67

Het is totaal onjuist dat we een Europese paraplu zouden opentrekken. U geeft zelf aan dat het altijd slagvaardiger is om met meer een bepaalde houding aan te nemen. In het nieuwe ontwerp van Wapenhandeldecreet kunnen we een no-zone installeren. Iedereen kent de mening op dat vlak naar Saoedi-Arabië. We geven de Vlaamse Regering nu eindelijk bij decreet de mogelijkheid om in navolging van een houding die het Vlaams Parlement kan aangeven, stelling te nemen.

Dat is wat we wel doen. Dat zijn geen woorden, dat zijn geen grote verklaringen waarbij je een bepaalde verdeeldheid in dit Vlaams Parlement wilt brengen tussen diegenen die pro en contra mensenrechten zouden zijn. Want dat is toch een klein beetje wat onderliggend is aan uw betoog: de goeie en de slechte. We zouden allemaal achter de mensenrechten moeten staan.

En dan wil ik even ingaan op het economische luik, waar u mij op citeert. Ik ben het eens om het debat aan te gaan over de landen waar we dan als Vlaanderen unilateraal over zouden zeggen dat wij ons economisch leven verbieden om daar nog wat dan ook mee te doen. Ik wil dat debat aangaan, maar dan wel à fond, niet à la tête du client, niet omdat er toevallig vandaag een situatie is die we vandaag allemaal afkeuren, niet à la tête du client, maar een volwaardig debat.

En dat is wat ik uitgerekend gisteren in de commissie heb aangegeven, collega Soens. We hebben aan het Vredesinstituut gevraagd om ons een soort benchmark te geven van waar het snijpunt mensenrechten-economie ligt. En dat is een heel moeilijk debat. Ik geef u een voorbeeld. Vanuit Vlaanderen worden er heel wat farmaceutische producten uitgevoerd naar Saoedi-Arabië. Als ik uw stelling volg, dan betekent dat concreet dat u zou weigeren, vanwege de situatie die in Saoedi-Arabië bestaat, dat noodzakelijke geneesmiddelen naar Saoedi-Arabië gestuurd zouden worden, naar mensen die dat nodig zouden hebben. Dat is een heel concreet voorbeeld. Dat is een moeilijk debat. Waar ligt de grens? Ik wil dat debat aangaan, maar ik ga dat debat niet aangaan, met alle respect, vanuit een insteek van de goeie voor de mensenrechten en de minder goeie voor de mensenrechten.

Ik moet de heer Van Overmeire – en dat was niet mijn bedoeling – bijtreden: als u dan toch die houding aanneemt, waar was uw partij dan enkele jaren geleden, deel uitmakende van de regering, om dan de stelling bij gelijke mensenrechtensituaties in Saoedi-Arabië aan te kaarten en hier in het Vlaams Parlement te zeggen: geen handel met Saoedi-Arabië of die Vlaamse Regering valt? Dat zou correct geweest zijn. Ik aanvaard dus niet van u dat u mij in de hoek probeert te brengen van diegenen die de mensenrechten niet honderd procent zouden verdedigen. *(Applaus bij de meerderheid)*

Ik ben verdomme een van de weinigen in dit Vlaams Parlement die in oorlogssituaties voor de UNO heeft gewerkt om de mensenrechten te verdedigen. Dat is dus iets dat ik niet pik, nu niet, nooit niet. En het debat wil ik aangaan, maar dan à fond, en ook met de socialisten. Maar dan gaat u dus ook kleur bekennen als het over zaken gaat zoals ik hier een voorbeeld geef. Een volledig debat, met één voorwaarde: heel het Vlaams Parlement moet dan een stelling kunnen innemen van waar we de mensenrechten respecteren, hoe we dat doen en waar het snijpunt is met de economie, en niet à la tête du client om mensen in een hoek te drijven van de goeie en de slechte. We zijn allemaal verdedigers van de mensenrechten in het Vlaams Parlement, zonder uitzondering. Niet alleen de socialisten, neen. Iedereen. *(Applaus bij de meerderheid)*

Tine Soens (sp.a): Collega Daems, ik verwees alleen naar de woorden van uw voorzitter in haar recente boek, dat met een dergelijke dictatuur geen zaken te doen zijn. En ik keek daarna naar uw woorden van een paar weken terug in de commissie. Er zat daar toch een zekere spanning op het standpunt van Open Vld.

Vlaams Parlement

U zegt dat u de Europese paraplu niet opentrekt, maar als ik het voorstel van resolutie lees, gebeurt dat wel degelijk. Uiteraard zou een internationaal embargo vanuit de Europese Unie, vanuit de Verenigde Naties, beter zijn. Maar zolang we in Europa niet pleiten voor dat Europese embargo, moeten we daar niet langer op wachten, want ik zie natuurlijk ook geen initiatieven van deze meerderheid om in Europa net een voortrekkersrol te gaan opnemen om voor dat internationale wapenembargo te gaan pleiten.

Mijnheer Daems, u weet dat ik geen schrik heb om dat debat aan te gaan. Hier ligt een voorstel van resolutie voor over Saoedi-Arabië. Het is logisch dat onze focus nu op Saoedi-Arabië ligt, maar ik ben gerust bereid om dat debat in de commissie aan te gaan.

Jan Van Esbroeck (N-VA): Wat sinds gisteren voorligt, is inderdaad de evaluatie van het Wapenhandeldecreet. Dat wordt een nieuw Wapenhandeldecreet. Algemeen beperkende maatregelen worden mogelijk gemaakt. We gaan het decreetaal mogelijk maken om een aantal beperkingen op te leggen. Dat is waar de Vlaamse Regering naar gevraagd heeft. Dat is wat we doen.

We zijn internationaal gekend als een van de strengste landen – ik noem Vlaanderen nog altijd een land – in de EU en in de wereld, wat de wapenwetgeving betreft. We hebben nog strengere en restrictievere maatregelen genomen. Het Wapenhandeldecreet is zo strak en een voorbeeld voor veel andere landen – en dat is goed –, maar dan hoop ik ook dat u in alle eerlijkheid dit soort van decreten mee zult steunen. Als u echt iets wilt doen aan de correcte behandeling van mensenrechten en handel en wapenhandel, dan verwacht ik van u een 'ja'-stem als dit decreet ter stemming voorligt, en niet wat u gisteren in de commissie hebt gezegd.

Tine Soens (sp.a): Mijnheer Van Esbroeck, u hebt met deze meerderheid het afgelopen jaar meerdere kansen gehad om een wapenembargo naar Saoedi-Arabië in te voeren, en u hebt dat telkens zonder scrupules om allerlei redenen weggestemd. Natuurlijk ben ik blij dat er eindelijk in het Wapenhandeldecreet een wapenembargo mogelijk is – we hebben er heel lang naar gevraagd – maar het zal natuurlijk in de praktijk moeten blijken of, als het Wapenhandeldecreet is goedgekeurd, Saoedi-Arabië op de lijst komt van mogelijke wapenembargo's.

De voorzitter: Mevrouw Turan heeft het woord.

Güler Turan (sp.a): Voorzitter, ik heb een zeer bevlogen Erik Daems gehoord over mensenrechten, over economie. Oei, het was Rik. Dat was voor het Vlaams Belang. Neen, sorry.

Collega Daems, u hoeft niet zo ver terug te gaan. 'Waar was u toen? Waar was u toen?' U bent hier nu vandaag. De mensenrechtenschendingen gebeuren vandaag. Het debat dat u wenst te voeren over economie en mensenrechten, daar hou ik u aan: wij gaan dat debat voeren. Wij zullen dit blijven doen, niet à la tête du client, maar op basis van de dreiging van mensenrechtenschendingen die bezig zijn.

Ik heb één vraag. Open Vld, CD&V, N-VA, waar waren jullie toen Geert Bourgeois, enkele maanden geleden, op handelsmissie in Iran was en Claire Tillekaerts er beteuterd bijliep met een hoofddoek op vanwege de mensenrechten daar? Waar was u? Kom ons niet vertellen dat het, als het op mensenrechten en economie aankomt, u het evenwicht op een correcte manier zoekt. Schaam u! Schaamteloos.

De voorzitter: De heer Rzoska heeft het woord.

Björn Rzoska (Groen): Collega's, ik wil terugkeren naar de kern. Er was door het voorstel van resolutie van Ecolo en Groen een adviesvraag die kwam van het

federale parlement. Ik ben het met die collega's eens die zeggen dat het goed is dat het Vlaams Parlement daar ook op is ingegaan. Dat heeft niet elk parlement gedaan, wij dus wel.

Twee, wat ik wel opvallend vind, is dat we regelmatig zeggen dat vooral de anderen er iets aan moeten doen. Het federaal parlement moet iets doen aan de financiering van de verspreiding van extremistische ideeën. Dat is absoluut terecht, geen enkel probleem. Wallonië moet stoppen met zijn wapenhandel naar Saoedi-Arabië. Ook dat vinden we terecht, geen probleem. Misschien is het hier toch wel van belang te zeggen dat onze Franstalige zusterpartij het voorstel van resolutie mee heeft ingediend in het federale parlement en dat ook zeer duidelijk zegt. Dus ook dat is terecht, die wapenhandel moet stoppen.

Maar we vinden wel dat Vlaanderen zeer goed bezig is en dat het vooral moet worden geregeld op het niveau van Europa. Daarin kan ik alleen maar collega Soens bijtreden. De woorden van federaal minister Reynders gisteren aan de overkant van de straat waren op dat punt: ja, dat zal zeer lang duren. De Vlaamse Regering en het Vlaams Parlement zouden wel wat meer slagkracht aan de dag mogen leggen.

Drie, minister Reynders heeft volgens zichzelf, maar ook volgens alle meerderheidspartijen geen echte fout gemaakt in verband met de stemming van het vrouwenrechtencomité en de positie van Saoedi-Arabië. Hij wist van niets, zijn kabinet wel, maar blijktbaar is de minister daarvoor niet meer verantwoordelijk. Ik stel dat vast. Vlaanderen moet echt wel stoppen met die promotie en de begeleiding van internationale economische banden met Saoedi-Arabië. Van twee dingen één.

We zullen het voorliggende dat ondertussen als advies, maar dan in de vorm van een voorstel van resolutie is doorgegeven aan de Kamer, niet goedkeuren omdat het voor ons niet ver genoeg gaat. Het wordt tijd om te stoppen met naar elkaar te verwijzen. Het wordt tijd dat we allemaal onze verantwoordelijkheid opnemen, dat Wallonië stopt met wapens te verkopen, dat federaal minister Reynders op de vingers wordt getikt, maar ook dat we met Vlaanderen eindelijk kiezen voor een verantwoorde positie ten opzichte van Saoedi-Arabië. Dat houdt voor ons een wapenembargo in en een expliciet engagement dat handelsmissies en de promotie van handel en investeringen in Saoedi-Arabië worden stopgezet tot de mensenrechtensituatie verbetert.

Een eerder toevallige vaststelling dat er nog geen missie is gepland en dat we er voorlopig geen zullen plannen, is in deze zaak echt niet genoeg. Samengevat, we zullen dit voorstel van resolutie dat de meerderheid als advies naar de federale Kamer stuurt, niet goedkeuren.

De voorzitter: De heer Janssens heeft het woord.

Chris Janssens (Vlaams Belang): Collega's, ik voel niet de aandrang om een lang betoog te houden over dit voorstel van resolutie, dat alleen maar een advies is over een in het federaal parlement geagendeerd voorstel van resolutie van de collega's van Groen, waarvan we nu al weten dat het naar alle waarschijnlijkheid niet zal worden goedgekeurd.

Bovendien heb ik in de voorbije weken en maanden al voldoende stoere verklaringen gehoord met betrekking tot Saoedi-Arabië en het door dat regime verspreide salafisme. Maar helaas blijft het al te vaak bij woorden en ontbreken de daden. Ik verwijs daarbij naar de Belgische ja-stem voor het lidmaatschap van Saoedi-Arabië van de VN-vrouwenrechtencommissie. Ik verwijs ook naar het Antwerpse Havenbedrijf waar de partijen die ook hier in de meerderheid zitten, het voor het zeggen hebben, en dat een Saoedische mega-investering in de

Antwerpse haven wilde faciliteren. Ik verwijs onder meer ook naar de Grote Moskee in Brussel die nog steeds helaas geen strobreed in de weg is gelegd. Ik verwijs naar haatpredikers die met de regelmaat van een klok ons land bezoeken zonder dat ertegen wordt opgetreden. Ik verwijs ook nog naar de islamitische boekenbeurs van begin februari in Brussel, die daar werd georganiseerd en waarvan zelfs OCAD zei dat er bijna enkel publicaties te vinden waren die geïnspireerd zijn door het wahabitisch salafisme, maar die daar zonder beletsel kon plaatsvinden.

Dit voorstel van resolutie is er ook zo eentje dat past in het rijtje van veel woorden, maar helaas te weinig daden. Dus zullen we dit voorstel van resolutie ook niet goedkeuren.

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? *(Neen)*

De bespreking is gesloten.

We zullen straks de hoofdelijke stemming over het voorstel van resolutie houden.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

De voorzitter: Dames en heren, op woensdag 10 mei 2017 – dat is dus volgende week woensdag – ontvangen wij de heer Frans Timmermans, eerste vicevoorzitter van de Europese Commissie en Europees commissaris voor Betere Regelgeving, Interinstitutionele Betrekkingen, Rechtsstatelijkheid en het Handvest van de Grondrechten, in het Vlaams Parlement.

Hij zal bij die gelegenheid om 14.15 uur de plenaire vergadering toespreken.

De actuele vragen en de eventuele andere agendapunten zullen worden behandeld aansluitend op het bezoek.

Graag doe ik een warme oproep tot alle Vlaamse volksvertegenwoordigers en alle Vlaamse ministers om de plenaire vergadering van woensdag 10 mei 2017 vanaf 14.15 uur bij te wonen.

ONTWERP VAN DECREET houdende diverse bepalingen in de beleidsvelden cultuur en jeugd – 1082 (2016-2017) – Nrs. 1 tot en met 4

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet.

Stemming nr. 1

Ziehier het resultaat:

107 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
77 leden hebben ja geantwoord;
30 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet aan. Het zal aan de Vlaamse Regering ter bekrachtiging worden overgezonden.

72

Plenaire vergadering nr. 33 (2016-2017) – 3 mei 2017

Stemming nr. 4

Ziehier het resultaat:

105 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
105 leden hebben ja geantwoord.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het voorstel van resolutie aan. De resolutie zal aan de Vlaamse Regering worden overgezonden.

VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Karl Vanlouwe, Peter Van Rompuy, Rik Daems, Axel Ronse, Ward Kennes en Jos Lantmeeters betreffende regiospecifieke analyses en aanbevelingen in het kader van het Europees semester

– 1031 (2016-2017) – Nrs. 1 en 2

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over het voorstel van resolutie.

Stemming nr. 5

Ziehier het resultaat:

106 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
106 leden hebben ja geantwoord.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het voorstel van resolutie aan. De resolutie zal aan de Vlaamse Regering worden overgezonden.

VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Karim Van Overmeire, Ward Kennes, Rik Daems, Jan Van Esbroeck, Joris Poschet en Marc Hendrickx betreffende een advies over het in de Kamer van Volksvertegenwoordigers ingediende voorstel van resolutie om het buitenlandbeleid ten aanzien van het Koninkrijk Saoedi-Arabië te herzien

– 1126 (2016-2017) – Nrs. 1 en 2

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over het voorstel van resolutie.

Stemming nr. 6

Ziehier het resultaat:

107 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
78 leden hebben ja geantwoord;
29 leden hebben neen geantwoord.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het voorstel van resolutie aan. De resolutie zal aan de Kamer van volksvertegenwoordigers worden overgezonden.

MEDEDELING VAN DE VOORZITTER

De voorzitter: Dames en heren, ik heb nog een belangrijke mededeling. De heer Paul Van Miert is erin geslaagd vandaag 52 jaar oud te worden. (*Applaus*)

Waar is de tijd dat hij nog 25 jaar oud was?

Vlaams Parlement

BIJLAGE 3 — ANNEXE 3

Advies van de Juridische Dienst van 24 mei 2017
Avis du Service juridique du 24 mai 2017

Juridische Dienst

Service juridique

**NOTA TER ATTENTIE VAN DE VOORZITTER VAN DE COMMISSIE VOOR DE
BUITENLANDSE BETREKKINGEN**

Betreft: analyse van de draagwijdte van de amendementen nrs. 63 en 64 (subamendementen op de amendementen nrs. 48, 49 en 58) op het voorstel van resolutie om het buitenlandbeleid ten aanzien van het Koninkrijk Saoedi-Arabië te herzien (DOC 54 2055/001)

Tijdens haar vergadering van 16 mei 2017 heeft de commissie voor de Buitenlandse Betrekkingen de Juridische dienst verzocht na te gaan of de amendementen nrs. 48, 49 en 58, waarop de subamendementen nrs. 63 en 64 werden ingediend, ook het begrip “goederen voor tweeërlei gebruik” omvatten.

1. Amendement nr. 58, waarop de subamendementen nrs. 63 en 64 zijn ingediend, strekt tot invoeging in het verzoekend gedeelte van een verzoek 2/1, luidende: “Delcredere/Ducroire te gelasten niet langer verzekeringsproducten aan te bieden voor exportdossiers van militaire goederen en technologie vanuit België naar Saoedi-Arabië, als bedoeld in de lijst waarnaar wordt verwezen in de artikelen 6 en 12 van Gemeenschappelijk Standpunt nr. 2008/944/GBVB van 8 december 2008, zolang het land geen vooruitgang maakt in de naleving van het internationaal recht en in het bijzonder de mensenrechten;”.

Het gemeenschappelijk standpunt nr. 2008/944/GBVB van de Raad van 8 december 2008 bepaalt de gemeenschappelijke regels inzake het toezicht op de export van technologie en militaire goederen. Uit artikel 6 van dat Gemeenschappelijk Standpunt, waarnaar subamendement nr. 64 uitdrukkelijk verwijst, blijkt dat in dat Standpunt bij de verwijzing naar “militaire goederen en technologie” tevens de goederen en technologie voor tweeërlei gebruik worden bedoeld die zijn opgenomen in bijlage I van Verordening (EG) nr. 1334/2000. Inmiddels werd Verordening (EG) nr. 1334/2000

Juridische Dienst

Service juridique

opgeheven bij Verordening (EG) nr. 428/2009 van de Raad tot instelling van een communautaire regeling voor controle op de uitvoer, de overbrenging, de tussenhandel en de doorvoer van producten voor tweeeërlei gebruik. Artikel 27 van laatstgenoemde Verordening preciseert dat de verwijzingen naar de ingetrokken Verordening moeten worden opgevat als verwijzingen naar de nieuwe Verordening (EG) nr. 428/2009, waardoor hier uiteindelijk de in bijlage I van Verordening (EG) nr. 428/2009 opgelijste goederen voor tweeeërlei gebruik worden bedoeld.

Daaruit leidt de Juridische dienst af dat de zinsnede “exportdossiers van militaire goederen en technologie (...) als bedoeld in de lijst waarnaar wordt verwezen in de artikelen 6 en 12 van Gemeenschappelijk Standpunt nr. 2008/944/GBVB van 8 december 2008” tevens betrekking heeft op de goederen voor tweeeërlei gebruik.

2. De tekst zou aan bevattelijkheid en duidelijkheid winnen door in verzoek 2/1 de volgende technische verbeteringen aan te brengen: *“Credendo-Export Credit Agency te gelasten niet langer verzekeringsproducten aan te bieden voor exportdossiers vanuit België naar Saoedi-Arabië van militaire goederen en technologie vermeld in de in artikel 12 van het Gemeenschappelijk Standpunt 2008/944/GBVB van de Raad van 8 december 2008 bedoelde gemeenschappelijke EU-lijst van militaire goederen en van goederen voor tweeeërlei gebruik als vermeld in bijlage I bij Verordening (EG) nr. 428/2009 van 5 mei 2009;”* / *“d’ordonner à Credendo–Export Credit Agency de ne plus offrir de produits d’assurances, pour les dossiers d’exportation de technologies et d’équipements militaires figurant sur la liste commune des équipements militaires de l’Union européenne visée à l’article 12 de la Position commune 2008/944/PESC du 8 décembre 2008 et de biens à double usage énumérés à l’annexe I du règlement (CE) n° 428/2009 du 5 mai 2009, de la Belgique vers le Royaume d’Arabie saoudite, tant que ce pays ne réalise pas des avancées en termes de respect du droit international et des droits de l’homme, en particulier;”*.

(De officiële benaming van de Nationale Delcrededienst is sinds 2013 gewijzigd. De verwoording van de bepaling noopt de lezer bovendien tot een zoektocht die de bevattelijkheid ervan niet ten goede komt. De tekst verwijst naar artikel 6 van Gemeenschappelijk Standpunt nr. 2008/944/GBVB van de Raad van 8 december 2008, dat op zijn beurt verwijst naar Verordening (EG) nr. 1334/2000, die moet worden beschouwd als Verordening (EG) nr. 428/2009. Aangezien wordt beoogd tevens de goederen voor tweeeërlei gebruik in aanmerking te nemen die zijn opgelijst in bijlage I

Juridische Dienst

Service juridique

van Verordening (EG) nr. 428/2009, vermeldde men zulks uitdrukkelijk in de tekst van de resolutie.

Tot slot verwijst het aldus gesubamendeerde verzoek 2/1 naar “de lijst waarnaar wordt verwezen in de artikelen 6 en 12 van [het] Gemeenschappelijk Standpunt (...)”. Die formulering wekt de indruk dat de beide artikelen naar dezelfde lijst verwijzen, maar dat is niet het geval. Artikel 6 van het Gemeenschappelijk Standpunt verwijst naar de lijst van de goederen voor tweërlei gebruik die zijn opgenomen in bijlage I van Verordening (EG) nr. 428/2009, terwijl artikel 12 verwijst naar de gemeenschappelijke lijst van de militaire goederen van de Europese Unie.)

3. Amendement nr. 48, waarop de subamendementen nrs. 63 en 64 zijn ingediend, strekt tot invoeging in het verzoekend gedeelte van een verzoek 7. Met het oog op de samenhang met de opmerking onder punt 2 wordt voorgesteld de volgende technische verbeteringen in de tekst aan te brengen: *“aan de deelstaten te vragen een einde te stellen aan de in-, uit- en doorvoer van militaire goederen en technologie vermeld in de in artikel 12 van het Gemeenschappelijk Standpunt 2008/944/GBVB van de Raad van 8 december 2008 bedoelde gemeenschappelijke EU-lijst van militaire goederen en voor goederen voor tweërlei gebruik als vermeld in bijlage I bij Verordening (EG) nr. 428/2009 van 5 mei 2009;” / “de demander aux entités fédérées de mettre fin à l’importation, à l’exportation et au transit avec le Royaume d’Arabie saoudite de technologies et équipements militaires figurant sur la liste commune des équipements militaires de l’Union européenne visée à l’article 12 de la Position commune 2008/944/PESC du 8 décembre 2008 et de biens à double usage énumérés à l’annexe I du règlement (CE) n° 428/2009 du 5 mai 2009;”*.

Dezelfde opmerking geldt voor amendement nr. 49, waarop de subamendementen nrs. 63 en 64 zijn ingediend.

Juridische Dienst

Service juridique

NOTE À L'ATTENTION DU PRÉSIDENT DE LA COMMISSION DES RELATIONS EXTÉRIEURES

Objet : analyse de la portée des amendements n°63 et 64 (sous-amendements aux amendements 48, 49 et 58) à la proposition de résolution visant à reconsidérer la politique étrangère à l'égard du Royaume d'Arabie saoudite (doc. n° 54-2055)

Lors de sa réunion du 16 mai 2017, la commission des Relations extérieures a demandé au Service juridique si les amendements n° 48, 49 et 58, tels que sous-amendés par les amendements n°63 et 64, couvrent la notion de biens à double usage (« dual use »).

1. L'amendement n° 58, tel que sous-amendé par les amendements n° 63 et 64, vise à insérer dans les demandes un point 2/1 rédigé comme suit : « d'ordonner au Ducroire de ne plus offrir de produits d'assurances pour les dossiers d'exportation de technologies et d'équipements militaires, de la Belgique vers le Royaume d'Arabie saoudite, contenus dans la liste évoquée aux articles 6 et 12 de la Position commune 2008/944/PESC du Conseil du 8 décembre 2008, tant que ce pays ne réalise pas des avancées en termes de respect du droit international et des droits de l'homme, en particulier; »

La Position commune 2008/944/PESC du Conseil du 8 décembre 2008 définit des règles communes régissant le contrôle des exportations de technologie et d'équipements militaires. Il ressort de l'article 6 de la position commune, auquel le sous-amendement n° 64, se réfère explicitement, que lorsque celle-ci fait référence à « la technologie ou aux équipements militaires », cela vise également les biens et technologies à double usage énumérés à l'annexe I du règlement (CE) n° 1334/2000. Le règlement (CE) n° 1334/2000 a entre-temps été abrogé par le règlement (CE) n° 428/2009 du Conseil, instituant un régime communautaire de contrôle des exportations, des transferts, du courtage et du transit de biens à double usage. L'article 27 de ce dernier règlement précisant que les références faites au règlement abrogé s'entendent comme faites au nouveau règlement (CE) n° 428/2009, ce sont, *in fine*, les biens à double usage figurant sur la liste de l'annexe I du règlement (CE) n° 428/2009 qui sont visés.

Nous en déduisons que l'expression « les dossiers d'exportation de technologies et d'équipements militaires contenus dans la liste évoquée aux articles 6 et 12 de la Position commune 2008/944/PESC du Conseil du 8 décembre 2008 » vise également les biens à usage double.

2. Le texte gagnerait en clarté et en précision, si on apportera au point 2/1 les corrections techniques suivantes : « d'ordonner à Credendo-Export Credit Agency de ne plus offrir de produits d'assurances, pour les dossiers d'exportation de technologies et d'équipements militaires figurant sur la liste commune des équipements militaires de l'Union européenne visée à l'article 12 de la Position commune 2008/944/PESC du 8 décembre 2008 et de biens à

Juridische Dienst

Service juridique

double usage énumérés à l'annexe I du règlement (CE) n° 428/2009 du 5 mai 2009, de la Belgique vers le Royaume d'Arabie saoudite, tant que ce pays ne réalise pas des avancées en termes de respect du droit international et des droits de l'homme, en particulier; » / « Credendo-Export Credit Agency te gelasten niet langer verzekeringsproducten aan te bieden voor exportdossiers vanuit België naar Saoedi-Arabië van militaire goederen en technologie vermeld in de in artikel 12 van het Gemeenschappelijk Standpunt 2008/944/GBVB van de Raad van 8 december 2008 bedoelde gemeenschappelijke EU-lijst van militaire goederen en van goederen voor tweërlei gebruik als vermeld in bijlage I bij Verordening (EG) nr. 428/2009 van 5 mei 2009. ».

(La dénomination officielle de l'Office national du Ducroire a changé depuis 2013. D'autre part, telle qu'elle est libellée, la disposition contraint le lecteur à se lancer dans un jeu de piste qui n'en facilite pas la bonne compréhension. Le texte renvoie à l'article 6 de la position commune 2008/944/PESC du Conseil du 8 décembre 2008, qui renvoie au règlement (CE) n° 1334/2000, qui doit s'entendre comme le règlement (CE) n° 428/2009. Dès lors que le but est de viser également les biens à double usage figurant sur la liste de l'annexe I du règlement (CE) n° 428/2009, on le mentionnera de manière expresse dans le texte de la résolution. Enfin, le point 2/1 tel que sous-amendé fait référence à « la liste évoquée aux articles 6 et 12 de la Position commune ». Ce libellé fait penser que les deux articles visent la même liste, ce qui n'est pas le cas. L'article 6 de la position commune vise la liste des biens à double usage qui figurent à l'annexe I du règlement (CE) n° 428/2009 alors que l'article 12 vise la liste commune des équipements militaires de l'Union européenne.)

3. L'amendement n° 48, tel que sous-amendé par les amendements n° 63 et 64, vise à insérer dans les demandes un point 7. Dans un souci de cohérence par rapport à la remarque n°2, il est proposé d'apporter au texte les corrections techniques suivantes : « de demander aux entités fédérées de mettre fin à l'importation, à l'exportation et au transit avec le Royaume d'Arabie saoudite de technologies et équipements militaires figurant sur la liste commune des équipements militaires de l'Union européenne visée à l'article 12 de la Position commune 2008/944/PESC du 8 décembre 2008 et de biens à double usage énumérés à l'annexe I du règlement (CE) n° 428/2009 du 5 mai 2009. » / « aan de deelstaten te vragen een einde te stellen aan de in-, uit- en doorvoer van militaire goederen en technologie vermeld in de in artikel 12 van het Gemeenschappelijk Standpunt 2008/944/GBVB van de Raad van 8 december 2008 bedoelde gemeenschappelijke EU-lijst van militaire goederen en voor goederen voor tweërlei gebruik als vermeld in bijlage I bij Verordening (EG) nr. 428/2009 van 5 mei 2009. ».

La même remarque vaut pour l'amendement n° 49 tel que sous-amendé par les amendements n° 63 et 64.